

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Pohjois-Savon järjestökysely 2018
Järjestöyhteistyö ja järjestötoiminnan kehittäminen

Juha Ahola

Kansalaistoiminnan – ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Lokakuu 2018

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Juha Ahola	Sivumäärä 73 ja 24 liitesivua
Työn nimi Pohjois-Savon järjestökysely 2018 - Järjestöyhteistyö ja järjestötoiminnan kehittäminen	
Ohjaava opettaja Jari Klemola	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys ry	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tilaaja, Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys ry, on toiminut aktiivisesti järjestöyhteistyön kehittämiseksi Pohjois-Savon maakunnan alueella.</p> <p>Pohjois-Savon järjestökyselyn 2018 tarkoituksena on tuottaa ajankohtaista tietoa Pohjois-Savossa toimivien yhdistysten tilasta, tuen tarpeista sekä tulevaisuuden näkymistä. Järjestökyselyn tuloksista löytyy vertailukohtia niin Pohjois-Savon järjestökyselyyn 2016 kuin vuoden 2018 järjestöbarometriin. Pohjois-Savon järjestökysely 2018 toteutettiin sähköisenä kyselylomaketutkimuksena ja siihen vastasi yhteensä 185 järjestö- ja yhdistystoimijaa ympäri maakuntaa.</p> <p>Järjestökyselyn tulosten lisäksi, opinnäytetyö selvittää tiivistetysti erilaisia järjestöjen ja yhdistysten yhteistyön muotoja. Opinnäytetyö antaa myös tietoa Suomessa jo olemassa olevista maakunnallisista järjestöstrategioista ja järjestöyhteistyön verkostoista. Opinnäytetyötä voivat hyödyntää kaikki kolmannen-, julkisen- ja yksityisen sektorin toimijat sekä kaikki järjestöyhteistyöstä kiinnostuneet.</p>	
Asiasanat järjestöt, järjestötoiminta, yhteistyö, kehittäminen, kyselytutkimus, kolmas sektori, järjestöstrategia	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activity and Youth Work

ABSTRACT

Author Juha Ahola	Number of Pages 73 annex pages 24
Title North Savo NGO Survey 2018 – Cooperation and development of NGOs	
Supervisor Jari Klemola	
Subscriber Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys ry	
Abstract <p>The sponsor of the thesis, Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys ry, has been actively developed cooperation of associations and organizations in Northern Savo.</p> <p>The aim of the North Savo NGO Survey 2018 is to provide timely information on the status, the needs, the support, and the prospects for the future of the associations in Northern Savo. The results of the survey can be compared to the 2016 NGO questionnaire and the NGO barometer 2018. The questionnaire was answered by 185 associations and NGO organizations around the province.</p> <p>In addition to the results of the organizational survey, the thesis summarizes various forms of NGO co-operation. The thesis also provides information on existing provincial organizational strategies and network of NGO co-operation in Finland. The thesis can be utilized by all actors in the public- and private sectors, as well as all those interested in NGO co-operation.</p>	
Keywords associations, organisational activities, cooperation, development active, questionnaire survey, third sector, NGO field, organization strategy	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Työn tilaaja	6
1.2 Tausta ja tarve	6
1.3 Tutkimukset ja selvitykset aiheesta	7
2. POHJOIS-SAVON JÄRJESTÖKYSelyn TOTEUTUS	7
2.1 Kyselyn luominen ja vastaajajoukon tavoittaminen	7
2.2 Kyselyn tutkimusmenetelmä ja tulosten analysointi	8
2 JÄRJESTÖTOIMINNAN MONET MUODOT	9
3 JÄRJESTÖYHTEISTYÖ - MIHIN SITÄ TARVITAAN?	11
3.1 Järjestöt ja kunta	12
3.2 Järjestöjen ja yritysten välinen yhteistyö	14
3.3 Järjestöjen välinen yhteistyö	15
3.4 Palveluja tuottavien järjestöjen yhteistyö	16
4 JÄRJESTÖYHTEISTYÖTÄ SUOMESSA	18
4.1 Sakke - Pohjois-Savon järjestöyhteistyön kehittämishanke	19
4.2 Pohjois-Savon Vertaistuen keskus (Pohjois-Savon Veke)	20
4.3 Lappi	21
4.4 Pohjois-Karjala	21
4.5 Satakunta	22
4.6 Etelä Pohjanmaa	23
4.7 Keski-Suomi	23
5 JÄRJESTÖKYSelyn 2018 TULOKSET	24
5.1 Yhdistysten taustatiedot	25
5.2 Toimijoiden määrän kehitys	30
5.3 Yhdistysten talous ja avustukset	34
5.4 Varainhankintakeinot	36
5.5 Yhdistysten tuottamat palvelut	37
5.6 Toiminnan arviointi	39
5.7 Viestintä	42
5.8 Osallisuus ja lähidemokratia	45
5.9 Yhteistyö kunnan kanssa	50
5.10 Yhdistysten tuen tarpeet	52
5.11 Sosiaali-, terveys- ja maakuntauudistuksen vaikuttavuus	55
6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	58
7. KEHITTÄMISEHDOTUKSET	63
7.1 Kehittämisehdotukset kyselyn uudelleen toteuttamista varten	67
7.2 Opinnäytetyön merkitys ja kiinnittyminen ammattialaan	68
LÄHTEET	69
LIITTEET	73

1 JOHDANTO

Suomessa toimivat järjestöt ja yhdistykset joutuvat yhteiskunnassa vallitsevien muutosten myötä itsekin muuttumaan. Järjestöjen ja yhdistysten yhteistyön merkitys kasvaa tulevaisuudessa ja samalla niiden tuen tarpeet kasvavat. Muutos asettaa järjestöille ja yhdistyksille omat haasteensa ja niihin sopeutuminen vaatii järjestöjen ja yhdistysten toimintakulttuurin laajaa sisäistä tarkastelua, muutosvalmiutta ja entistä laajempaa yhteistyötä niin kunnan kuin toisten yhdistystenkin kanssa.

Pohjois-Savon Järjestökyselyn 2018 tarkoituksena on tuottaa ajankohtaista tietoa Pohjois-Savon järjestöjen ja yhdistysten toiminnan tilasta, tuen tarpeista ja yhteistyöstä. Tutkimuskysymykset olivat: millaista toimintaa ja yhteistyötä pohjoissavolaisissa järjestöissä toteutetaan, millainen on niiden toiminnan tila nyt ja tulevaisuudessa, millaisia ovat järjestöjen tuen tarpeet ja kuinka ne tulisi huomioida, kuinka yhdistysten viestintää voisi kehittää, millainen suhde järjestöillä on osallisuuteen ja paikalliseen päätöksentekoon, sekä kuinka yhdistykset kokevat tulevan sosiaali – ja terveydenhuollon- sekä maakuntauudistuksen (sote) vaikuttavan niiden toimintaan ja mahdollisuuksiin toimia uusissa rakenteissa. Sote-uudistuksen vaikuttavuutta arvioivat kysymykset saatiin Suomen sosiaali ja terveys ry:n (SOSTE) erityistutkijalta. Näin ollen uudistusta koskevat vastaukset ovat verrattavissa Pohjois-Savon osalta vuoden 2018 valtakunnalliseen järjestöbarometriin. Kyselyn lähtöasetelmana oli, että sen tuloksia voidaan verrata myös Pohjois-Savon järjestökyselyyn vuodelta 2016.

Opinnäytetyön tilaajana toimi Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys ry, joka on järjestänyt tapahtumia järjestöyhteistyön kehittämiseksi vuodesta 2015 lähtien ja hallinnoinut Sakke – järjestöyhteistyön kehittämishanketta vuodesta 2017 alkaen. Olen ollut järjestöyhteistyötä edistävässä tapahtumissa vuoden 2015 syksystä alkaen, eli opintojeni alusta asti. Olemalla mukana tässä toiminnassa, olen saanut jonkinlaisen käsityksen Pohjois-Savon järjestökentästä. Päädyin työharjoitteluun Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistykseen syksyllä 2017, jolloin kuulin, että yhdistys tarvitsee opinnäytetyöntekijää vuoden 2018 Pohjois-Savon järjestökyselyn toteuttamiseksi. Tarjouduin tekemään kyseisen opinnäytetyön, sillä ajattelin, että samalla saan hyvän kuvan maakunnan järjestöistä ja niiden toiminnasta.

1.1 Työn tilaaja

Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys on toiminut Pohjois-Savossa jo yli 90 vuotta. Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on kansalaisten yhdenvertaisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä ylläpitäminen. Yhdistyksen hallinnoimassa Sakke - Pohjois-Savon järjestöyhteistyön kehittämishankkeessa vahvistetaan yhdistysten ja järjestöjen yhteistyötä Pohjois-Savossa.

Koko Suomessa toimii yhteensä 14 alueellista sosiaaliturvayhdistystä. Ne ovat jo pitkään vaikuttaneet suomalaiseen hyvinvointiin sekä kehittäneet sitä. Sosiaaliturvayhdistykset ovat vahvan paikallistietämyksensä avulla tuoneet esille erilaisten uudistusten ja lainsäädännön vaikutuksia ihmisten hyvinvoinnin ja vaikuttamisen sisältöön. Sosiaaliturvayhdistysten toimintamuodot ja -volyymit vaihtelevat alueittain suuresti, mutta niitä yhdistää kuitenkin maakuntapohjaisuus. (Sosiaaliturvayhdistykset 2018.)

Osa sosiaaliturvayhdistyksistä ylläpitää osana Toimeksi.fi – verkkopalvelukokonaisuutta alueellisia verkkopalveluja maakuntansa alueella. (Sosiaaliturvayhdistykset 2018). Nämä järjestötietopalvelut ovat saatavissa Pohjois-Pohjanmaan-, Pohjois-Karjalan-, Lapin- sekä Pohjois-Savon yhdistyksille. (Sosiaaliturvayhdistykset 2018.)

1.2 Tausta ja tarve

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa ajankohtaista tietoa Pohjois-Savon järjestöjen ja yhdistysten toiminnan tilasta, tuen tarpeista ja yhteistyöstä ja kuinka ne ovat kehittyneet viimeisen kahden vuoden aikana. Pohjois-Savossa on tehty aiemmin vähän maakunnan järjestö- ja yhdistyskenttää koskevia tutkimuksia ja selvityksiä. Pohjois-Savon järjestökysely 2018 on lajissaan toinen laajempi järjestökysely maakunnan alueella.

1.3 Tutkimukset ja selvitykset aiheesta

Järjestökysely on toteutettu Pohjois-Savossa kerran aikaisemmin vuonna 2016. Kysely toteutettiin niin ikään Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys ry:n toimesta opinnäytetyönä. Tuolloin järjestökyselyn teki Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelija Henna Ovaskainen. (Ovaskainen 2016.) Maakunnallisia järjestökyselyjä on toteutettu Suomessa kuitenkin muutamia; Keski-Suomessa toteutettiin vuonna 2018 järjestökaritoitus ja Pohjois-Karjalassa järjestökysely on toteutettu vuosina 2014 ja 2016. (Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry 2018, Eronen & Korpelainen 2016.) Lapissa toteutetaan ensimmäinen maakunnallinen järjestökysely vuonna 2018 (Lappilaiset.fi 2018).

2. POHJOIS-SAVON JÄRJESTÖKYSelyn TOTEUTUS

Pohjois-Savon järjestökysely 2018 toteutettiin määrällisenä, sähköisenä kyselylomaketutkimuksena ja vastauksia kerättiin aikavälillä 27.3 – 6.5.2018. Kyselyn perusjoukkoa toimi Pohjois-Savon alueen järjestö- ja yhdistystoimijat.

2.1 Kyselyn luominen ja vastaajajoukon tavoittaminen

Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämän yhdistysrekisterin mukaan Pohjois-Savossa on 4916 rekisteröitynyttä yhdistystä (4.10.2018). Järjestökysely 2018 lähetettiin yhteensä 973 yhdistys- ja järjestötoimijalle suoraan Webropol- kyselytyökalun avulla. Lisäksi kyselyn nettilinkkiä jaettiin Sakke – Pohjois-Savon järjestöyhteistyön kehittämishankkeen tiedotuskanavissa ja sosiaalisessa mediassa. Sakke-hankkeen toimesta kyselystä lähetettiin myös tiedote Pohjois-Savon alueen lehtiin. Webropol- kyselytyökalun avulla lähetetyn suoran sähköpostilinkin kautta saatiin kyselyyn vastaajia yhteensä 125, jolloin suoran linkin kautta tavoitetun vastaajajoukon vastausprosentti on 13%. Lisäksi vastauksia saatiin avoimen nettilinkin kautta yhteensä 60. Kokonaisuudessaan kyselyyn vastasi 185 järjestö- ja yhdistystoimijaa. Pohjois-Savon järjestökyselyn vastaajajoukko koostui erikokoisista ja eri sektoreilla toimivista järjestöistä ja yhdistyksistä ympäri Pohjois-Savon maakuntaa. Näin ollen sähköinen kyselylomake oli helpoin tapa kerätä aineistoa. Kyselyn pohjana toimi vuoden 2016 kysely, mutta joitakin kysymyksiä

jätettiin pois ja jonkin verran kyselyyn lisättiin uusia kysymyksiä verrattuna aiempaan kyselyyn.

2.2 Kyselyn tutkimusmenetelmä ja tulosten analysointi

Kyselylomaketutkimus on tyypillinen kvantitatiivinen (määrällinen) tutkimusmenetelmä. Kvantitatiivista tutkimusta voidaan nimittää myös tilastolliseksi tutkimukseksi ja sen avulla selvitetään prosenttiosuuksiin ja lukumääriin liittyviä kysymyksiä. (Heikkilä 2015, 15). Järjestökyselystä saatiinkin paljon tietoa prosentti- ja lukumääräosuuksina. Kyselytutkimuksen etu tulee esiin silloin, kun vastaajajoukko on suuri ja hajallaan toisistaan. (Vilka 2009 73, 74.) Järjestökyselyn vastaajat olivat laajalta alueelta Pohjois-Savosta. Tästä syystä sähköinen kyselylomaketutkimus oli helpoin tapa saavuttaa mahdollisimman monta vastaajaa.

Viime vuosikymmenten aikana vastausprosentit postikyselyissä ovat vähentyneet, mutta vastaavasti verkkoympäristössä toteutettujen kysymysten vastausprosentit ovat parantuneet. Sähköiset kyselyt ovat kasvattaneet suosiotaan varsinkin kaupallisissa kyselyissä mutta myös tutkimustyössä. Sähköisesti toteutetun kyselytutkimuksen etu on se, että se voidaan helposti rakentaa ulkoasultaan monipuoliseksi ja mahdollisimman miellyttäväksi. (Aaltola & Valli 2015, 109.) Lisäksi sähköiseen kyselyyn on varsin helppoa ja nopeaa vastata postikyselyyn verrattuna. Vastaajan ei myöskään tarvitse postittaa vastausta, joka helpottaa koko vastausprosessia. (mt., 2015, 109).

Innokkaimpia nettikyselyyn vastaajia ovat 15-25-vuotiaat, kun taas vastausinnokkuus on vähäisempää vanhemmissa ikäryhmissä (Aaltola & Valli 2015, 112). Järjestökyselyyn vastasi toiseksi eniten eläkeläis- ja veteraanijärjestöjä, joten tämän kyselyn osalta edellä mainittu väite välttämättä ei pidä paikkansa.

Pohjois-Savon järjestökysely 2018 toteutettiin poikittaistutkimuksena. Poikittaistutkimus tarkoittaa sitä, että se on tavallisesti kertaluonteinen ja vastauksia kerätään jokin tietty rajallinen aika. Järjestökyselyn tutkimusasetelma on ekstensiivinen, sillä se kattaa laajasti, mutta verrattain pintapuolisesti järjestö- ja yhdistystoimijoiden mielipiteitä. (Heikkilä 2014, 14.) Kyselyn aineisto oli varsin laaja ja moniulotteinen. Aineiston

analysoinnissa käytin ristiintaulukointia sekä prosentti- ja frekvenssijakaumia. Muokasin aluksi vastaukset Webropol- analyysiohjelmalla, jonka jälkeen muokasin kuvaa- jia sopivammaksi joko Powerpoint, - Excel - tai Word-ohjelmalla.

2 JÄRJESTÖTOIMINNAN MONET MUODOT

Suomessa on valtava määrä järjestöjä ja yhdistyksiä. Syyskuussa (19.9.2018) Suomessa oli 105 653 yhdistystä (Patentti- ja rekisterihallitus 2018). Suomalaisessa yhteiskunnassa toimii suuri joukko toisistaan erilaisia järjestöjä: sosiaali- ja terveysalan järjestöjä, liikuntajärjestöjä, kulttuurijärjestöjä, poliittisia järjestöjä, työnantaja- ja tekijä- järjestöjä, nuorisojärjestöjä, uskonnollisia järjestöjä ja niin edelleen. Tästä verrattain suppeahkosta luokituksesta voidaan erotella esimerkiksi poliittiset järjestöt, ammattijärjestöt ja kansalaisjärjestöt. Poliittisten järjestöt pyrkivät vaikuttamaan poliittiseen järjestelmään esimerkiksi osallistumalla vaaleihin jonkin teeman pohjalta. Ammattijärjestöt ovat taas keskittyneet jäsentensä ammatilliseen edunvalvontaan. Kansalaisjärjestöt toteuttavat jäsentensä ei-ammattillisia, yleensä vapaa-aikaan liittyviä arvoja, tarpeita ja intressejä. Tällaisia ovat esimerkiksi vapaa-ajan harrastus, vertaistuki ja sosiaalinen yhdessäolo. (Heikkala 2001, 39-40.) Käsite kolmas sektori yleistyi 1990-luvulla, jolla erotetaan järjestö- ja yhdistystoiminta yksityisestä ja julkisesta sektorista. (Heikkala 2001, 40.)

Järjestö vai yhdistys?

Yleisesti yhdistys tai järjestö nähdään kansalaistoiminnan organisoituneena yksikönä. Järjestön ominaispiirre on, että se koostuu jäsenyhdistyksistä. Yhdistykselle tunnusomaista ovat aatteellisuus, jatkuva toiminta ja vähintään kolmen yli 15-vuotiaan jäsenen kuuluminen tähän yhteenliittymään (Loimu 2013, 21-22). Tunnusomaista yhdistykselle on, että se pyrkii toteuttamaan yhteiseksi koettua ei-taloudellista intressiä (Heikkala 2001, 41). Voidaan ajatella, että yhdistys on kansalaistoiminnan ruohonjuuritason toimija ja järjestö vastaavasti näiden jonkinasteinen yhteenliittymä. Näin ollen järjestökenttä rakentuu tyypillisesti paikallisen tason yhdistyksistä, alueellisista organisaatioista, kuten piirijärjestöistä sekä valtakunnallisen tason liitoista ja

keskusjärjestöistä. (Heikkala 2001, 40.) Valtakunnallisilla järjestöillä tarkoitetaan niitä järjestöjä, joiden toiminta-alueena on koko Suomi ja niissä on yleisesti asiantuntija-, edunvalvonta -ja vaikuttamistoimintaa (Peltosalmi & Eronen & Litmanen & Londen & Ruuskanen 2016, 190). Yhdistysten ja järjestöjen jaottelu ei kuitenkaan ole yksiselitteistä ja kolmannen sektorin kentällä nähdään molempia termejä kuvaamaan niin paikallisia, alueellisia kuin valtakunnallisiakin toimijoita. Usein kolmannen sektorin kentällä törmää siihen, että järjestöstä puhutaan silloin, kun toiminta on verrattain laajaa ja volyyymiltään jollain tapaa suurta, kun taas yhdistykseksi mielletään usein paikallinen, pienempi toimija.

Tässä opinnäytetyössä käytän järjestö- sanaa kuvaamaan järjestö- ja yhdistyskentän laajaa kokonaisuutta ja isoja toimijoita, joilla on esimerkiksi valtakunnallista piiritason toimintaa. Yhdistyksellä tarkoitan pienimuotoisempaa yksittäisen tai paikallisen yhdistyksen toimintaa.

Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminta on järjestötoiminnan ytimessä, vaikka järjestöissä tehdäänkin enenevissä määrin myös palkkatyötä. Vapaaehtoistyöllä tarkoitetaan auttamis- tai muuta toimintaa ilman palkkaa tai muuta rahallista korvausta. Vapaaehtoistoiminta koetaan vastavuoroiseksi. Auttamalla toisia ja olemalla tukena, vapaaehtoiset saavat siitä itselleen sisältöä elämään sekä mielekästä toimintaa ja auttamisen iloa. Auttaminen voi olla myös esimerkiksi luonnon, - ympäristön- tai eläintensuojelua. Vapaaehtoisten ei ole aina pakollista liittyä yhdistyksen varsinaiseksi jäseneksi ollakseen mukana vapaaehtoistoiminnassa. Tällainen ei-sitoutuneisuus helpottaa yksilöä lähtemään mukaan vapaaehtoistoimintaan. (Anheier 2014, 60.) Ihmiset auttavat vapaaehtoistoiminnalla järjestöä tai yhdistystä tarjoamalla omaa osaamistaan. Myös vapaaehtoisen osaaminen karttuu vapaaehtoistyön myötä. Juuri oikeanlaisen osaamisen löytämien järjestön tai yhdistyksen käyttöön on yksi vapaaehtoistoiminnan kulmakivistä. (mt., 402.)

Vaikka vapaaehtoistyö onkin palkatonta, niin silti se aiheuttaa organisoivalle järjestölle kuluja. Näitä kuluja tuottavat toiminnan suunnittelu, organisointi, vapaaehtoisten

tukeminen ja erilaiset kulukorvaukset (Häkkiä & Tourula 2013, 9) Vapaaehtoisten saaminen järjestöjen toimintaan on kuitenkin haasteellista. OK-opintokeskus toteutti vuonna 2015 selvityksen, johon vastasi 844 eri kokoisen järjestön ja yhdistyksen palkattua työntekijää (Ristolainen 2015, 7). Kyseiseen selvitykseen vastanneet uskovat, että vapaaehtoistyöntekijöiden ja jäsenten määrä järjestöissä vähenee tulevaisuudessa (Ristolainen 2015, 58). Järjestökyselyn 2018 vastausten perusteella Pohjois-Savon yhdistysten on entistä vaikeampi saada aktiivisia vapaaehtoisia toimintaan ja tarvitsevat heidän houkuttelemiseksi tukea. Vapaaehtoisten innostamisen ja motivoimisen katsotaankin olevan yksi tärkeimmistä järjestötyöntekijöiden taidoista ja tehtävistä, sillä järjestöt ovat tulevaisuudessa entistä enemmän riippuvaisia vapaaehtoisista (Ristolainen 2015, 58).

3 JÄRJESTÖYHTEISTYÖ - MIHIN SITÄ TARVITAAN?

Järjestöyhteistyö varmistaa järjestöjen keskinäisen avoimen ja tasavertaisen vuoropuhelun ja sillä on merkitystä järjestöjen elinvoimaisuuden, toimintaedellytysten ja aseman kannalta. (Anttonen, 86-87.) Yhteistyö edellyttää verkostoitumista toisten toimijoiden kanssa. Järjestötoiminnan näkökulmasta verkostoituminen on järjestöjen tiivistä yhteistyötä, jossa yhteisteistyöhalukkuus tai tarve on lähtenyt järjestöstä itsestään. Verkostoituminen ja yhteistyö sopivat järjestötoimintaan, sillä järjestöjen ja yhdistysten toiminta on varsin omaleimaista. Verkostoituminen luo uusia ja vakiintuneita vuorovaikutussuhteita toimijoiden kesken. Järjestöillä ei ole varsinaista kilpailutilannetta, sillä niillä on omat jäsenensä ja avustuksensa, niin piiri- kuin liittotasolla. Tämä mahdollistaa järjestöjen välisen tiiviin yhteistyön. Järjestöjen resurssit ovat usein hyvin rajalliset, joten yhteistyöllä on mahdollista kasvattaa niiden voimavaroja. Järjestöyhteistyön on luotava järjestön omalle toiminnalle jonkinlaista lisäarvoa, sillä yhteistyön rakentaminen ja ylläpitäminen vaativat aikaa, sitoutuneisuutta ja henkisiä resursseja. Lähtökohtaisesti järjestöyhteistyön kaikkien osapuolien on hyödyttävä yhteistyöstä. (Harju 2004, 86, 87.) Parhaimmillaan järjestöyhteistyö luo uutta ja innovatiivista ajattelua sekä uusia toimintamuotoja.

3.1 Järjestöt ja kunta

Järjestöjen ja kuntien välisessä yhteistyössä on kyse hyvinvoinnin ja kansalaisyhteiskunnan suhteesta. Kuntien tulee nähdä järjestöt osallisuuden, yhteisöllisyyden ja hyvinvoivan yhteiskunnan edistäjinä. (Möttönen & Niemelä 2005, 6,7.) Kyse on siis siitä, kuinka kunta ylipäättään suhtautuu järjestöihin ja aktivoiko se omalla toiminnallaan niiden toimintaa. Kuntien tulee nähdä järjestöt muutenkin kuin palvelujen tuottajana tai kuntien omien palvelujen paikkaajana. (mt., 159-160.)

Vastuu toimivasta hyvinvointiyhteiskunnasta laajentuu ja hajaantuu. Julkishallintokeskeisestä hyvinvointivaltiosta on siirrytty malliin, jossa verkostomaisen yhteistyön merkitys julkisen-, yksityisen- ja kolmannen sektorin välillä korostuu. (Möttönen & Niemelä 2005, 3.) Järjestöbarometrin 2012 mukaan kunnat ovat sosiaali- ja terveysjärjestöille tärkein yhteistyötaho. Näistä järjestöistä 72% tekee yhteistyötä kunnan kanssa. Järjestöt ja yhdistykset voivat kuntayhteistyössä tuoda kansalaisen äänen kuuluviin kunnan päätöksenteossa. Esimerkiksi useat järjestöt ja yhdistykset edustavat eri potilasryhmiä, joiden ääni ilman yhdistystä saattaisi jäädä kokonaan kuulumatta. Tällaisia potilasryhmiä ovat muun muassa eri tavoin vammaiset, sairaat, päihdeongelmaiset tai muut erityisryhmät. (Tervonen 2017.)

Kunnan kanssa eniten yhteistyötä tekevät kehitysvammayhdistykset sekä vanhusten yleis-, asumis- ja palveluyhdistykset (Häkkilä & Tourula 2013, 15). Yleisin kuntayhteistyö järjestöllä on sellainen, missä kunta ostaa jonkin palvelun järjestöltä. Tällainen palvelu voi olla muun muassa jonkin järjestön tuottama asumispalvelu esimerkiksi mielenterveys- tai päihdekuntoutujille.

Järjestöbarometrin 2012 mukaan, kuntayhteistyöhön oli tyytyväisiä 38 % sosiaali- ja terveysyhdistyksistä ja järjestöt kokevat kuntien suhtautumisen järjestöihin pääasiassa hyväksi ja arvostavaksi. Järjestöt kuitenkin itse arvioivat, että kunnissa suhtaudutaan positiivisemmin järjestöihin vapaaehtoistoiminnan tarjoajina ja yleishyödyllisyyden rakentajina kuin vaikuttajina tai strategisina kumppaneina. (Häkkilä & Tourula 2013, 15.) Järjestökyselyn 2018 tulosten perusteella, järjestöt kokevatkin jäävänsä ulkopuolelle kunnan lähidemokratiaelinten toiminnasta ja päätöksenteosta. Tulevan sote-

uudistuksen kuitenkin uskotaan lisäävän sekä kunnan, että tulevan maakunnan arvostusta järjestöjä ja yhdistyksiä kohtaan. Toivottavasti lisääntyvä arvostus näkyisi myös järjestöiltä ostettavien palveluiden määrässä.

Kuntien ja järjestöjen yhteistyön merkitys on korostunut viime vuosina yhteiskunnan rakenteiden uudistumisen myötä. Kuntien ja järjestöjen yhteistyön toteutumisessa nähdään myös ongelmia ja haasteita. Tällaisia ovat muun muassa kunnan ja järjestöjen kohtaamisen mahdollistavien rakenteiden puuttuminen, erot toimintakulttuureissa sekä molemminpuolinen tiedonpuute. (Mykrä & Varjonen 2013, 24, 28.) Yhtenä esimerkkinä onnistuneesta järjestö- ja kuntayhteistyöstä voidaan mainita Oulussa toteutettu ehkäisevän työn kehittämishanke ESKO (2008-2013), jonka aikana nousi vahvasti esiin tarve tiivistää yhteistyötä eri hallinnonalojen ja sektoreiden välillä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi (Häkkiä & Tourula 2013, 95). Hankkeen tuotoksena syntyi *Järjestöt ja kunta hyvinvointia edistämässä*-kirja, joka perustuu hankkeen aikana saattuihin kokemuksiin. ESKO-hankkeessa oli mukana SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri, Pohjois-Pohjanmaan Sydämpiiri, Oulun Seudun Setlementti ja Oulun kaupunki. Hankkeen toteuttajien mukaan ESKO-hankkeesta saatiin arvokasta kokemusta tehdä uudenlaista verkostoyhteistyötä sekä kunnan ja järjestöjen yhteistyön kehittämisestä. (Innokylä 2018.)

Kun puhutaan kuntien ja järjestöjen yhteistyöstä on mainittava kuntien järjestöille myönnettävät toiminta-avustukset ja edulliset toimitilat. Kuntien tuki on erittäin tärkeää taloudellisesti pienille järjestöille ja yhdistyksille. Yli puolet vuoden 2016 järjestöbarometriin vastanneista yhdistyksistä sai kunnalta toiminta-avustusta vuonna 2015. Avustuksen keskimääräinen summa oli 700 euroa. Yli puolella järjestöistä kunnan toiminta-avustus on pysynyt ennallaan, mutta joka kolmannes mainitsee sen vähentyneen tai loppuneen kokonaan vuoden 2014 jälkeen. (Peltosalmi & Eronen & Litmanen & Londén & Ruuskanen 2016, 190.)

Pohjois-Karjalassa Pohjois-Karjalan kylät ry on selvittänyt alueen kuntien ja järjestöjen välistä yhteistyötä talouden näkökulmasta vuosina 2014 ja 2015. Vuonna 2014 kunnat myönsivät avustuksia yli 3 miljoonaa euroa, kun taas vuonna 2015 jo puolet vähemmän edellisvuodesta. Eniten avustuksia myönnettiin yleisavustuksina, ostopalveluina

ja kumppanuussopimuksina. Pohjois-Karjalassa avustuksia myönnettiin 2014-2015 yhteensä noin 1 300 järjestölle. On tärkeää, että kunnat näkisivät järjestöt suurena mahdollisuutena paikallisessa kehittämisessä ja pyrkisivät aktiivisesti myös kumppanuuteen järjestöjen kanssa. Olisi tärkeää, että yhteistyö olisi oikeasti tavoitteellista ja kumppanuuteen pohjautuvaa. Tämä loisi edellytyksiä kuntalaisten hyvinvoinnin lisäämiseksi ja synnyttäisi merkittävää hyötyä niin kunnille kuin järjestöillekin. (Vlasof 2017, 32.)

Järjestöbarometrin 2016 mukaan, yli puolet paikallisyhdistyksistä toimii kunnan tiloissa, mutta vuosien 2014-2016 aikana maksullisten tilojen hinta on kallistunut 15 prosentilla ja aiemmin ilmaiseksi käyttöön saadut tilat ovat muuttuneet maksullisiksi kahdella prosentilla yhdistyksistä. (Peltosalmi & Eronen & Litmanen & Londen & Ruuskanen 2016,190.) Järjestökyselyn 2018 tulosten mukaan, niillä yhdistyksillä, joilla on toimintatila peräti 7 %:lla ilmainen tila on muuttunut maksulliseksi ja 23 %:lla tilavuokrat ovat kasvaneet. Koska pienten järjestöjen ja yhdistysten taloudelliset voimavarat ovat varsin pienet, tilakustannusten kasvu vaikuttaa suoraan niiden toimintaan (Peltosalmi & Eronen & Litmanen & Londen & Ruuskanen 2016,190).

3.2 Järjestöjen ja yritysten välinen yhteistyö

Monet järjestöt tekevät yhteistyötä yritysten kanssa. Yritysyhteistyö laajentaa järjestöjen sidosryhmäverkostoa ja tuo järjestöille lisää resursseja työhön. Yritys voi yhteistyöllä järjestön kanssa toteuttaa yhteiskuntavastuutaan, mutta yhteistyö voi myös poikata liiketoiminnallista hyötyä. Järjestöjen ja yritysten välistä yhteistyötä voi olla esimerkiksi lahjoitukset, sponsorointi tai strateginen kumppanuus. Yritykset voivat tukea järjestöä esimerkiksi tavara- tai rahalahjoituksilla tai ne voivat tuoda järjestölle työpanosta ja omaa osaamistaan ilman vastiketta. Lahjoitus voi olla kertaluontoista tai jatkuvaa. Sponsoroinnissa yritykset voivat tukea esimerkiksi järjestön tapahtumia tai muuta toimintaa. Sponsorointi lisää tehokkaasti yrityksen näkyvyyttä. (SOSTE 2017.) Mieleeni tulee yksi esimerkki sponsoroinnista. Eräs vakuutusyhtiö lahjoitti eräälle ympäristöjärjestölle rahaa Pohjois-Savossa sijaitsevan lintujärven opastauluihin. Vastikkeena vakuutusyhtiö sai tauluihin oman tarransa. Näin ollen vakuutusyhtiö sai edullista mainosta ja nosti imagollista profiiliaan. Mielestäni yritykset sponsoroivat järjestöjä

monesti juurikin imagollisista syistä. Yritykset Strategisella yhteistyöllä tarkoitetaan järjestön ja yrityksen yhteistyötä, joka perustuu yhteisiin strategisiin tavoitteisiin ja hyödyttää molempia osapuolia. Strateginen kumppanuus on pitkäjänteistä yhteistyötä, jossa molemmat osapuolet sitoutuvat aktiivisesti toimimaan yhdessä suunnitellun tavoitteen eteen. (SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry 2017.)

Ennen ryhtymistään yhteistyöhön yrityksen kanssa, järjestön kannattaa määritellä selkeästi mitä se haluaa itselleen yritys yhteistyöltä. Näiden tavoitteiden täytyy olla konkreettisia, realistisia ja mittavia. Yritys yhteistyötä suunniteltaessa järjestössä on hyvä pohtia muun muassa seuraavia kysymyksiä: onko yrityksen arvopohja sellainen, että se sopii oman järjestön toimintaan ja onko yrityksen toiminta eettistä? Onko yritys riittävän vakavarainen? Onko yrityksen toiminta-alue sopiva? Millainen maine yrityksellä on? Onko yrityksellä hyväksyttäviä motiiveja yhteistyöhön, vai yrittääkö se vain hyötyä järjestön maineesta ja onko yrityksellä ja järjestöllä riittävästi resursseja yhteistyöhön? Järjestön ja yrityksen yhteistyöstä kannattaa laatia mahdollisimman tarkka kirjallinen sopimus. (Reimers 2017, 5,8.)

3.3 Järjestöjen välinen yhteistyö

Järjestöt tekevät yhteistyötä tietenkin myös toistensa kanssa. Yhteistyö voi olla esimerkiksi tapahtumien järjestäminen yhdessä, vapaaehtois- ja vertaistoiminnan jakamista, viestinnän ja markkinoinnin kehittämistä tai vaikkapa yhteisten koulutusten järjestämistä. Vuosina 2013-2017 toteutetussa järjestö- ja kansalaistoiminnan kehittämishankkeessa (JAKE), tutkittiin yhdistysten keskinäisen yhteistyön tilaa. Tutkimuksen mukaan Pohjois- Karjalassa 70% yhdistyksistä tekee yhteistyötä samankaltaisten yhdistysten kanssa ja 22% yhdistyksistä ei tee yhteistyötä, mutta haluaisivat tehdä edes jonkinasteista yhteistyötä toisten yhdistysten kanssa. (Vlasof 2015, 13.) Pohjois- Karjalassa eniten yhteistyötä tehtiin tapahtumien, tilaisuuksien, retkien, luentojen järjestämisen ja tiedon jakamisen sekä viestinnän merkeissä (Vlasof 2015, 14). Pohjois- Savossa järjestökyselyn 2018 perusteella, viimeisen kahden vuoden (2016-2018) aikana järjestöjen ja yhdistysten välinen yhteistyö on keskittynyt tapahtumien järjestämiseen, vapaaehtois- ja vertaistoimintaan sekä koulutuksiin ja yhteisiin kehittämishankkeisiin.

Ennen kuin järjestöt ja yhdistykset lähtevät tekemään yhteistyötä toisten toimijoiden kanssa, ne joutuvat arvioimaan millainen on niiden rooli useista toimijoista koostuvassa verkostossa ja minkälaisia paikallisia resursseja niillä on ylipäättään lähteä mukaan yhteistyöhön. Järjestöt joutuvat myös pohtimaan, kuinka järjestöyhteistyö edistää omien tavoitteiden saavuttamista. (Möttönen & Niemelä 20015, 103-104.) Yhteistyöstä saatavat asiat voivat olla konkreettisia kuten toimintaa, rahaa tai tavaroita, mutta yhtä lailla ne voivat olla abstrakteja asioita kuten osaamista, odotuksia, toiveita, ehdotuksia tai vaatimuksia (Heikkala 2001, 158).

Järjestöjen tekemä yhteistyö on kasvanut viime vuosien aikana ja yhteistyön mukanaan tuomat mahdollisuudet ovat moninaisia. Noin puolet järjestökyselyyn 2018 vastanneista ilmoitti yhteistyön lisääntyneen viimeisen kahden vuoden aikana. Yhteistyö tuo mukanaan hyvinvointia jäsenille ja kohderyhmille sekä yhdessä tekemisen iloa. Yhteistyö myös helpottaa uusien asiakkaiden ja vapaaehtoisten löytämistä näkyvyyden lisääntyessä. Järjestöyhteistyö tuo oikein kohdennettuna mukanaan lisäresursseja, vaikka järjestöt ja yhdistykset voivat kokeakin sen pelkästään kuluttavan niitä. Kaikessa yksinkertaisuudessaan, esimerkiksi jonkin tapahtuman järjestämisessä yhteistyöllä voi olla suurta lisäarvoa tuova vaikutus. Jos järjestöltä vaikkapa puuttuu jotain tapahtumassa tarvittavaa, voi se löytyä joltain muulta järjestöltä tai yhdistykseltä. Näin ollen yhteistyöstä on konkreettista hyötyä. Yhteistyö myös "pakottaa" kohtamaan, josta voi syntyä uusia yhteistyöverkostoja, osaamista ja uudenlaisia tapoja toimia. Verkostomaisen yhteistyön avulla järjestöt voivat tehostaa toimintaansa ja hankkia lisävoimaa (Harju 2004, 89).

3.4 Palveluja tuottavien järjestöjen yhteistyö

Järjestöjen moninaisuus Suomessa on valtava, joten on itsestään selvää, että myös erilaisia yhteistyön muotoja on lukuisia. Puhuttaessa yhdistysten ja järjestöjen yhteistyöstä on hyvä avata myös palveluketjun käsitettä. Tällä tarkoitetaan organisaation toiminnallista, pitkäkestoista, säännöllistä ja organisoitua yhteistyötä. Usein palveluketjuksi ajatellaan asiakkaan palvelusta saamaa kokonaisuutta, mutta tässä tapauksessa palveluketjulla kuvataan nimenomaa järjestöjen yhteistyön eri käytäntöjä. Tällöin

tarkastelun lähtökohtana on asiakkaan sijaan järjestöjen toiminta ja niiden suhteet. Palveluketjussa sanalla palvelu viitataan järjestön ulkopuolelle suunnattuihin toimintoihin tai tuotteisiin. Näin ollen yhteistyö voi olla osa palveluketjua. Palvelut eivät siis ole tarkoitettu yhdistyksen jäsenille ja ovat myös irrallisia sen tekemästä mahdollisesta vaikuttamistyöstä. (Kaunismaa 2014,25.)

Mitä sitten palveluketju ja palvelutuotanto tarkoittavat järjestön yhteistyötä tarkasteltaessa? Jossain tapauksissa järjestö tuottaa palveluita yhteistyössä jonkin toisen organisaation kanssa. Näitä voivat olla toiset järjestöt ja yhdistykset, yritykset tai julkisen sektorin toimijat. Järjestöjen tekemä yhteistyö voi olla pitkäkestoista tai kerta -tai projektiluontoista. Yhteistyössä kehitetyssä toiminnassa piilee kuitenkin yksi riski ajateltaessa usein järjestöjen sääntöihinkin kirjattua perustehtävää. Yhteistyössä toteutettava toiminta on usein innovatiivista ja uusia toimintatapoja kehitetään uudessa toimintaympäristössä. Tällöin voi käydä niin, että uudet yhteistyön mallit saattavat haastaa juurikin järjestön perustehtävää. Pahimmassa tapauksessa yhteistyö voi muuttaa organisaation luonteen jopa aivan toiseksi suhteessa alkuperään. (Kaunismaa 2014, 21, 27.) Järjestöissä pitäisi keskittyä nimenomaan siihen, mitä varten ne on perustettu ja miksi ne ovat ylipäätään olemassa. Varsinkin vapaaehtoisten varassa toimittaessa on tärkeää keskittyä olennaiseen perustoimintaan. Myös liitto- ja piiritasolla tekeminen kannattaa keskittää pelkkien ydintehtävien ympärille. (Harju & Ruuskanen-Himma 2016, 159.) Tätä tarkasteltaessa herää kysymys siitä, ajaako uudet yhteistyön muodot, joissa pääpainona on palvelujen tuottaminen, perustamaan uusia yhdistyksiä yhdistysten sisällä, tai jopa uusia yrityksiä kuten osakeyhtiötä? Yhtiöittämisessä on myös hyvät puolensa, sillä se sallii toiminnan muuttumisen suhteessa alkuperään ja tuotetut palvelut saavat tuottaa helpommin myös voittoa. Toisaalta palveluja tuottavan järjestön etu verrattuna yritykseen on siinä, että toiminnasta saatu voitto ohjataan pelkästään toiminnan kehittämiseen, eikä varat häviä yksityisiin taskuihin. Palveluita tuottavat järjestöt ovat suuren haasteen edessä tulevassa sote- uudistuksessa, jossa palveluita järjestävä taho on jopa maakunnan kokoinen. Tällöin järjestöt joutuvat miettimään, kuinka palveluita voisi kehittää ja tarjota suurempina kokonaisuuksina. (Tervonen 2016, 1.)

Valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen johtajilta kysyttiin vuoden 2016 järjestöbarometrissä vuosina 2014-2015 tehdyistä ja vuonna 2016 suunnitteilla olevista muutoksista järjestön palvelutuotannossa. Joka kuudes järjestö on aloittanut jonkin uuden palvelutuotannon. Uusia tai suunniteltuja palveluita ovat mm. vanhusten perhehoito, asumispalvelut, neuvonta- ja ohjauspalvelut, erilaiset kuntoutuspalvelut sekä turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien vastaanottoon ja kotoutumiseen liittyvät palvelut. Jotkut järjestöt mainitsivat myös jo yhtiöittäneensä palveluitaan. (Peltosalmi & Eronen & Litmanen & Londén & Ruuskanen 2016, 88-89.)

Sosiaali- ja terveysjärjestöillä on suuri merkitys erilaisten palvelujen tukimuotojen tuottajina sekä uusien tuen muotojen kehittäjänä. Esimerkkinä tästä voisi mainita, että vuonna 2010 järjestöt tuottivat kustannuksilla mitaten 16,3 prosenttia kaikista sosiaalipalveluista joiden rahallinen arvo on noin 1,3 miljardia euroa. Palvelujen kilpailuttamisen myötä kuntien ja järjestöjen suhteet ovat muuttuneet aikaisemmasta kumppanuudesta tarkemmin säädellyiksi palvelujen hankintasuhteiksi. (Häkkinä & Tourula 2013, 11-13.)

4 JÄRJESTÖYHTEISTYÖTÄ SUOMESSA

Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti Suomen itsenäisyyden 100- vuotisjuhlan kunniaksi kolme avustusohjelmaa vuosille 2017-2020, joista yksi on Järjestö 2.0 mukana muutoksessa-avustusohjelma. Se tähtää yhdenvertaisuuteen digitalisoituvassa toimintaympäristössä ja siinä on mukana erityisesti mukana sosiaali- ja terveysjärjestöjä. Ohjelman tarkoitus on parantaa kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia sote- ja maakuntauudistuksessa muun muassa vahvistamalla sote- järjestöjen muutosvalmiuksia ja yhteistyöverkostoja. Samalla ohjelma vahvistaa kuntien ja järjestöjen työtä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. (SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry 2018.) Pohjois-Savosta mukana 2.0 ohjelmassa ovat Pohjois-Savon Vertaistuen keskus (Pohjois-Savon Veke) sekä Sakke - Pohjois-Savon järjestöyhteistyön kehittämishanke.

Alueellista kolmannen sektorin kehittämistyötä on tehty Suomessa useissa maakunnissa. Tällä hetkellä Järjestöstrategia tai- ohjelma löytyy Lapista, Pohjois-Karjalasta, Pohjanmaalta ja Satakunnasta. (Etelä-Pohjanmaan liitto 2018, Lapin sosiaali- ja

terveysyhdistys 2018, JANE 2018 & Satakunnan Yhteisökeskus.) Järjestöstrategiaa ollaan luomassa myös Pohjois-Savoon ja Uudellamaalla on myös herätelty ajatusta järjestöstrategiatyön aloittamisesta (Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys 2018, Kummaja 2018).

Seuraavassa luvussa esittelen lyhyesti Suomessa toimivia maakunnallisia strategioita ja yhteistyöverkostoja liittyen järjestö ja yhdistystoimintaan. Niistä voimme havaita, että eri maakunnissa toimivat hankkeet ja strategiat sekä yhteistyöverkostot pohjautuvat hyvin samoihin tavoitteisiin, kuten järjestöjen asiantuntemuksen esiin tuomiseen, yhdistysten toimintaedellytysten parantamiseen, järjestöjen yhteistyön kehittämiseen sekä järjestötoiminnan näkyväksi tekemiseen.

4.1 Sakke - Pohjois-Savon järjestöyhteistyön kehittämishanke

Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys Ry hallinnoin Pohjois-Savossa Sakke – Pohjois-Savon järjestöyhteistyön kehittämishanketta. Hanke toimii vuosina 2017-2019 ja se vahvistaa järjestöjen ja yhdistysten yhteistyötä Pohjois-Savossa. Yhteistyötä kehitetään järjestöstrategian, järjestötietopalvelun (pohjoissavolaiset.fi) sekä järjestötoimijoiden yhteistyörakenteen avulla. (Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys Ry 2018.)

Pohjois-Savon järjestöstrategian tarkoituksena on tuoda näkyväksi pohjoissavolaisten järjestöjen ja yhdistysten toimintaa sekä tarjota työkaluja järjestöjen yhteistyön edistämiseksi ja toimintaedellytysten vahvistamiseksi. Järjestöstrategiaa työstetään Sakkehankkeen tilaisuuksissa ja verkossa syksyn 2018 aikana. (Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys Ry 2018.)

[Pohjoissavolaiset.fi](http://pohjoissavolaiset.fi)- järjestötietopalvelu toimii kanavana järjestöjen aktiiviselle viestinnälle sekä helpottaa tiedonsaantia maakunnassa toimivista järjestöistä ja niiden toiminnasta. (Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys Ry 2018.) Sivuston sisältö on suunnattu järjestö- ja kansalaistoimijoille, kansalaisille, sekä viranomaisille ja muille yhteisöille. Järjestö- ja kansalaistoimijoille sivusto on ilmainen kanava omasta toiminnasta tiedottamiseen. Sivustolle on myös koottu apua ja ohjeita järjestötoiminnan tueksi sekä

tietoa pohjoissavolaisista järjestöjen verkostoista ja yhteistyöstä. (pohjoissavolaiset.fi 2018.)

Sakke – hanke on kehittänyt Pohjois-Savon järjestöyhteistyön rakennetta. Maakunnallinen yhteistyörakenne mahdollistaa järjestöjen avoimen ja tasavertaisen vuoropuhelun. Yhteistyötä kehitetään muun muassa Pohjois-Savon järjestöfoorumi Jerry, järjestöjen, maakunnan ja kuntien kumppanuuspöytien, paikallisten järjestöjen foorumien sekä sote- uudistuksen myötä maakuntaan suunnitteilla olevan osallisuus- ja järjestöneuvoston avulla. Maakunnallisen osallisuus- ja järjestöneuvoston on toteutuessaan tarkoitus olla osa maakunnan virallista järjestelmää. (Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys Ry 2018.) Pohjois-Savon järjestöfoorumi Jerry on järjestöjen yhteistyön ja maakunnallisen vaikuttamisen foorumi. Järjestöstrategiaan liittyvä työskentely on osa Jerry toimintaa ja järjestökysely 2018 toimii yhtenä taustamateriaalina järjestöstrategian luomisessa. (pohjoissavolaiset.fi 2018.) Järjestöjen, maakunnan ja kuntien kumppanuuspöytien avulla Sakke – hanke verkostoi yhdistyksiä, järjestöjä ja julkisen sektorin eri toimialoja keskenään. Tavoitteena on mahdollistaa yhdistysten, järjestöjen ja julkisen sektorin tapaaminen ja että tapaamisista syntyvä kumppanuus jatkuisi myös omina verkostotapaamisina. Sakke – hanke edistää paikallisten järjestöjen foorumien syntymistä ja tukee niiden toimintaa. (Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys Ry 2018.)

4.2 Pohjois-Savon Vertaistuen keskus (Pohjois-Savon Veke)

Pohjois-Savon vertaistuen keskuksen (Pohjois-Savon Veke) tarkoitus on kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen Pohjois-Savossa siten, että vertaistoiminta, vapaaehtoistoiminta sekä ohjaus ja neuvonta ovat kuntalaisten ja heidän läheistensä saavutettavissa riippumatta asuinkunnasta. Veken toimintakausi on 1.8.2017-31.12.2020 ja ohjausryhmään kuuluvat seuraavat toimijat: Ensikotiyhdistys ry, Järjestökeskus Majakka, Kuopion Invalidit ry, Kuopion kaupunki, Kuopion Settlementti Puijola ry, Kuopion seudun Nuorisoasunnot ry, MLL Järvi-Suomen piiri ry, Nuorten Palvelu ry, Pohjois-Savon liitto, I&O muutosagentti, Siilinjärven kunta, Sirkkulanpuiston toimintayhdistys ry ja Suomen Parkinson-liitto ry sekä Vammel ry. (Pohjois-Savon Vertaistuen keskus 2018.)

4.3 Lappi

Lapin liittoon perustettiin vuonna 2012 maakunnallinen järjestöneuvottelukunta. Sen tarkoitus on tehdä järjestötoimintaa näkyväksi ja tunnetuksi, edistää järjestöjen ja julkisen sektorin yhteistyötä, toimia järjestökentän äänenä ja vaikuttajana, tukea järjestöjä liittymään tiiviimmin maakunnan hyvinvointi- ja ohjelmatyöhön sekä vastata järjestöstrategian toteutuksesta. (Lapinliitto 2018.)

Lapin järjestöstrategian luomisprosessissa lappilaiset järjestöt loivat tietovarannon, jonka pohjalta luotiin toimintalinjat ja toimenpiteet järjestöjen toiminnan ja lappilaisten ihmisten hyvinvoinnin tueksi. (Lapinliitto 2014, 35.) Järjestöstrategia tarjoaa työkalun lappilaisten järjestöjen ja kuntien yhteistyösuunnitelmien ja hyvinvointipoliittisten linjausten laadintaan osana kuntien omia ohjelmia ja strategioita. (Lapinliitto 2014, 10.) Lapin järjestöstrategian tavoite on muun muassa turvata maakunnan järjestöjen toimintaedellytyksiä, lisätä järjestöjen vaikuttavuutta ja näkyvyyttä, tiivistää lappilaisten järjestöjen tekemää yhteistyötä ja lisätä järjestöjen, kuntien ja muiden toimijoiden välistä hankeyhteistyötä. (Lapinliitto 2014, 11.)

4.4 Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalan järjestöasianneuvottelukunta Jane on Pohjois-Karjalan maakunnallinen järjestöjen yhteistyörakenne ja siihen kuuluu järjestö- ja yhdistystoimijoita eri toimialoilta. Jane toimii myös järjestö- ja yhdistystoiminnan asiantuntijana maakuntaliitossa ja on mukana maakuntauudistuksessa yhtenä muutosfoorumina. Janen tarkoituksena on muun muassa yhdistää maakunnan järjestöt ja yhdistykset, tuoda yhdistysten asiantuntemus mukaan kunnan päätöksentekoon, parantaa yhdistysten toimintaedellytyksiä ja luoda uusia osallistumisen mahdollisuuksia. Jane toimii asiantuntijana, vaikuttajana, kouluttajana, viestijänä sekä yhteistyön luojana Pohjois-Karjalassa (JANE 2018.)

Pohjois-Karjalan järjestöasiainneuvottelukunta Jane seuraa Miun Yhdistys- Pohjois-Karjalan yhdistysohjelma 2015-2020 toteutumista. Ohjelman tarkoituksena tarjota toimenpide- ehdotuksia järjestöjen toimintaedellytysten vahvistamiseksi sekä julkisen ja

järjestöjen yhteistyön edistämiseksi. Miun Yhdistys- Pohjois-Karjalan yhdistysohjelman luomiseen osallistui 310 pohjoiskarjalaista järjestöä. Osallistujamäärä on mielestäni hyvä sillä 1.10.2018 Pohjois-Karjalassa toimi 3 721 järjestöä ja yhdistystä (Patentti ja rekisterihallitus 2018).

Pohjois-Karjala on myös mukana Järjestö 2.0 ohjelmassa. Järjestö 2.0 Pohjois-Karjala- hankkeen tavoitteena on vahvistaa järjestöjen roolia muutoksessa, uudistaa Järjestöasiainneuvottelukunta Jane ja luoda ”paikallisJanejen” verkosto ja rakenne sekä kehittää järjestöjen ja heidän kautta digiosaamista maakunnassa. (Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry 2018.)

Pohjois-Karjalassa on toteutettu järjestökyselyt vuosina 2014 ja 2016. Kyselyt toteutettiin osana JAKE- hanketta. JAKE-hankkeen toteuttajina ovat Pohjois-Karjalan kansanterveys ry, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja Pohjois-Karjalan Kylät ry. (JAKE Järjestö- ja kansalaistoiminnan kehittämishanke 2018.)

4.5 Satakunta

Satakunnan Järjestöyhteistyöryhmä JYTRY on yhdistys- ja vapaaehtoistoimijoiden keskustelu-, kehittämis- ja yhteistyöfoorumi. JYTRY: n tavoitteena on lisätä vapaaehtois- ja yhdistystoiminnan saatavuutta sekä edistää yhdistysten yhteistyötä maakunnan, kuntien, yritysten, seurakunnan ja kouluorganisaation kanssa. (Satakunnan Järjestöyhteistyöryhmä JYTRY 2018.)

Satakunnassa on luotu Satakunnan järjestöstrategia 2035, joka julkaistiin vuonna 2015. Strategia on alueen vapaaehtois- ja yhdistystoimijoiden yhteinen pitkän tähtäimen suunnitelma. Se on muun muassa koonti satakuntalaisesta vapaaehtois- ja yhdistystoiminnasta sekä kuvaus toimijoiden toimintaympäristöstä. Satakunnan järjestöstrategia 2035 tavoitteena on esimerkiksi vapaaehtois- ja yhdistystoimijoiden toimintaedellytysten ja vahvuuden huomioiminen ja parantaminen, yhdistysten keskinäisen yhteistyön vahvistaminen, vapaaehtois- ja yhdistystoiminnan tunnettavuuden lisääminen sekä toimijoiden yhteistyön kehittäminen. (Tuomela 2015, 4,19.)

4.6 Etelä Pohjanmaa

Etelä-Pohjanmaalla toimii Etelä-Pohjanmaan Järjestöyhteistyöryhmä EMMY, jonka perustamiskokous pidettiin 19.2.2018. Strategiatyön tarve nousi tuolloin esiin Järjestö 2.0- Järjestöt mukana muutoksessa-ohjelman käynnistysvaiheen keskusteluissa. Mallia yhteistyörakenteen luomiseksi haettiin mm. Keski-Suomen järjestöareenan ja Pohjois-Karjalan Janen toiminnasta. EMMY: n luomiseen johti myös Etelä-Pohjanmaalla tiedostettu tarve pysyväälle yhteistyörakenteelle, joka mahdollistaisi tiiviimmän yhteistyön uudistuvan maakunnan ja päätöksentekijöiden kanssa. EMMY: n toivotaan olevan yhteistyöfoorumi, jossa voidaan käsitellä kaikkia järjestöjä koskevia asioita. Tämän lisäksi EMMY on taho, jonka kanssa maakunta ja kunnat voivat asioida. EMMY: n tavoite on muiden järjestöyhteistyöryhmien lailla tehdä järjestötoimintaa näkyvämmäksi, edistää järjestöjen ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä sekä osallisuutta, toimia järjestöjen vaikuttajana äänitorvena sekä innovoida ja ideoida järjestötoiminnan tulevaisuutta. (EMMY Järjestöyhteistyöryhmä 2018.)

Etelä-Pohjanmaalla nähtiin suurta tarvetta järjestöjen yhteistyön tiivistämiselle järjestöjen vuosittaisessa tapaamisessa vuonna 2013. Etelä-Pohjanmaan järjestöstrategia-työssä olivat apuna Lapin ja Satakunnan järjestöstrategioiden vastuuhenkilöt. (Etelä-Pohjanmaan liitto 2014, 4.) Järjestöstrategian lähtökohtia olivat, että järjestötoiminta on eteläpohjalaisten ihmisten hyvinvoinnin vahvistaja ja ylläpitäjä sekä järjestöjä johdetaan asiantuntevasti ja järjestöt ovat aktiivisia osaamisensa ja toimintansa kehittäjiä. Näiden lisäksi strategian yksi tärkeä lähtökohta oli, että erilaisia kanavia käyttävä sisäinen ja ulkoinen viestintä on järjestöjen kivijalka ja ennakoivan vaikuttamisen tuki. (mt., 16-17.)

4.7 Keski-Suomi

Keski-Suomessa toimii Keski-Suomen järjestöareena, jonka toiminta tähtää hyvin sa-moihin asioihin kuin muutkin Suomessa toimivat järjestöyhteistyöryhmät:

”Keski-Suomen Järjestöareena on keskisuomalaisen järjestöjen yhteenliittymä, joka on syntynyt järjestöjen omasta tarpeesta tuntea toisensa paremmin, tehdä yhteistyötä tiiviimmin ja parantaa järjestökentän vaikuttamismahdollisuuksia. Järjestöareena toimii keskisuomalaisen järjestöjen itsenäisenä yhteistyöelimenä Keski-Suomen liiton

suuntaan välittäen järjestöjen näkökulmia maakunnan kehittämistyöhön”. (yhdistystori.fi 2018.)

Keski-Suomen järjestöareena on mukana alueen maakunnan- ja sote- uudistuksen valmistelussa. Se tuo valmistelutyössä esille järjestöjen merkitystä vapaaehtoistoiminnan- ja vertaistuen toteuttajina sekä tärkeinä palvelujen tuottajina. Keski-Suomen järjestöareena toteuttaa myös Keski-Suomen järjestöjen maakuntafoorumia. Se on avoin keskustelu- ja vaikuttamistilaisuus kaikille alueen järjestöille ja yhdistyksille ja niiden toiminnasta kiinnostuneille. Keski-Suomen maakuntafoorumeja on järjestetty vuodesta 2009 lähtien. (yhdistystori.fi 2018.)

Keski-Suomessa toimii Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry. Se toimii aktiivisesti kansalaisyhteiskunnan kehittäjänä sekä neuvoo keskisuomalaisia yhdistyksiä ja niiden jäseniä hallitustyöskentelyn sujuvoittamisessa, avustusten hakemisessa, hankkeiden suunnittelussa, jäsenten ja vapaaehtoisten innostamisessa, toiminnan suunnittelussa, hallinnossa ja taloudessa sekä tiedottamisessa ja viestinnässä (Keski-Suomen Yhteisöjen tuki ry 2018.) Viestinnässä Yhteisöjen Tuki ry auttaa esimerkiksi järjestämällä järjestöjen viestinnästä vastaaville henkilöille vertaistapaamisia, joissa jaetaan tietoa ja kokemuksia järjestöjen sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä (yhdistystori.fi 2018). Yhdistys myös edistää järjestöjen välistä yhteistyötä Keski-Suomessa. Kaikki Keski-Suomen Yhteisöjen tuki ry:n järjestöille ja yhdistyksille tarkoitetut palvelut ovat kolmannen sektorin toimijoille ilmaisia. Tätä toimintaa rahoittaa sosiaali- ja terveysministeriö Veikkauksen tuotoilla. (Keski-Suomen Yhteisöjen tuki ry 2018.)

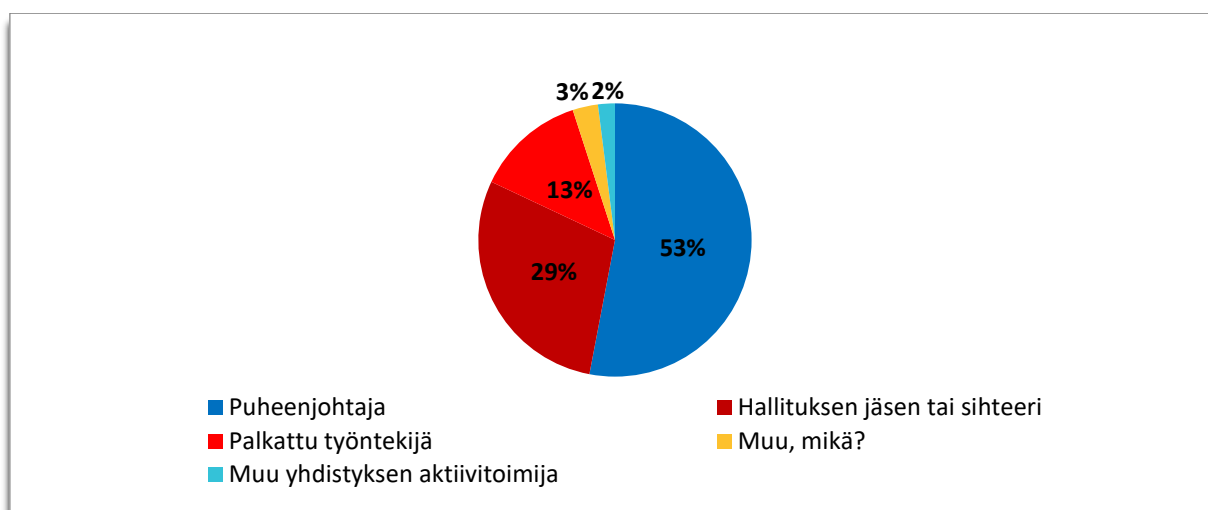
5 JÄRJESTÖKYSELYN 2018 TULOKSET

Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämän yhdistysrekisterin mukaan, 4.10.2018 Pohjois-Savossa oli 4916 rekisteröitynyttä yhdistystä (Patentti- ja rekisterihallitus 2018). Pohjois-Savon järjestökyselyyn 2018 vastasi yhteensä 185 järjestö- ja yhdistystoimijaa, joka on 3,8 % kaikista Pohjois-Savoon rekisteröityneistä yhdistyksistä. Tätä alle neljän prosentin vastaajamäärää ei voi pitää koko Pohjois-Savon järjestökenttää kattavana. Toisaalta kyselyllä ei lähdettykään tavoittamaan kaikkia pohjoissavolaisia yhdistyksiä. Vastauksia tuli kuitenkin monista erilaisista yhdistyksistä ja monilta eri sektoreilta, joten vastaukset antavat kuitenkin suhteellisen hyvän kuvan järjestöjen ja

yhdistysten nykytilanteesta. Pohjois-Savon järjestökyselyyn 2018 vastanneista yhdistyksistä pääosa oli rekisteröityneitä (96 %).

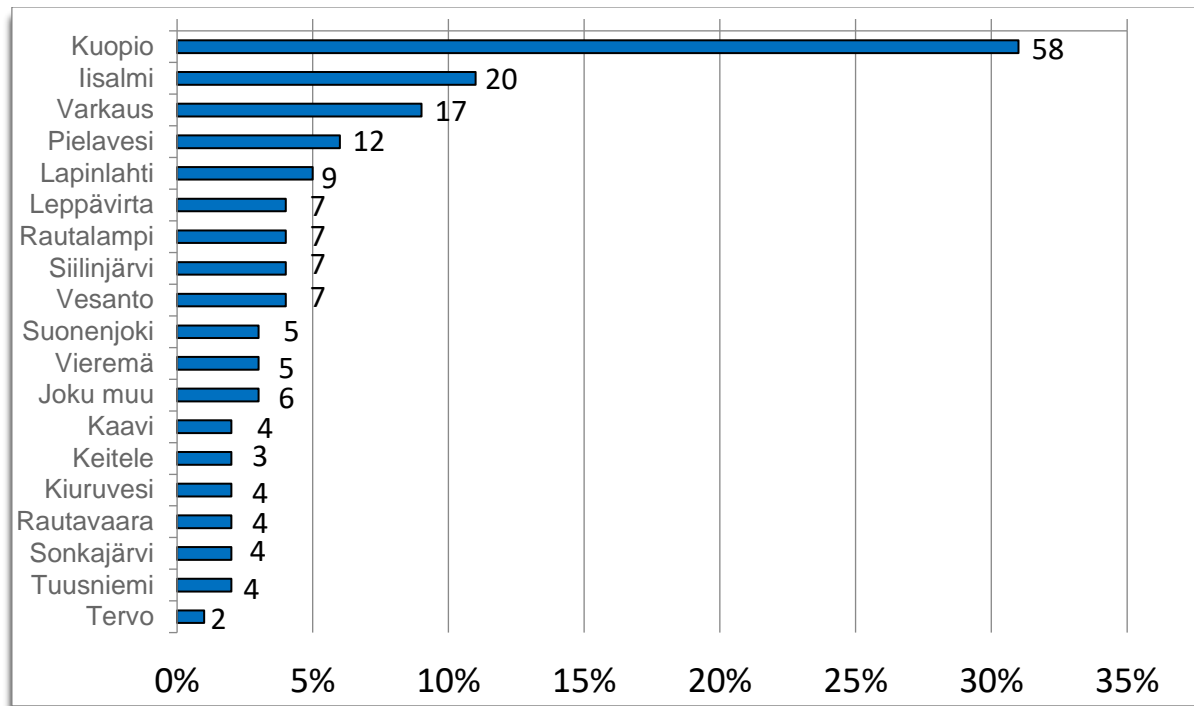
5.1 Yhdistysten taustatiedot

Kuvio 1 osoittaa vastaajien aseman järjestössä tai yhdistyksessä. Vastaajista enemmistö oli yhdistyksen puheenjohtajia. Lisäksi vastaajat toimivat järjestössä hallituksen jäsenenä tai sihteerinä, palkattuna työntekijänä, tai muuna yhdistyksen aktiivitoimijana. Muu, mikä? -vastaajat olivat toiminnanjohtaja, varapuheenjohtaja, kirjanpitäjä/rahas-tonhoitaja, kerhonvetäjä/hallituksen jäsen. Suurin osa kyselyyn vastanneista toimii siis jossakin järjestön tai yhdistyksen luottamustehtävistä.

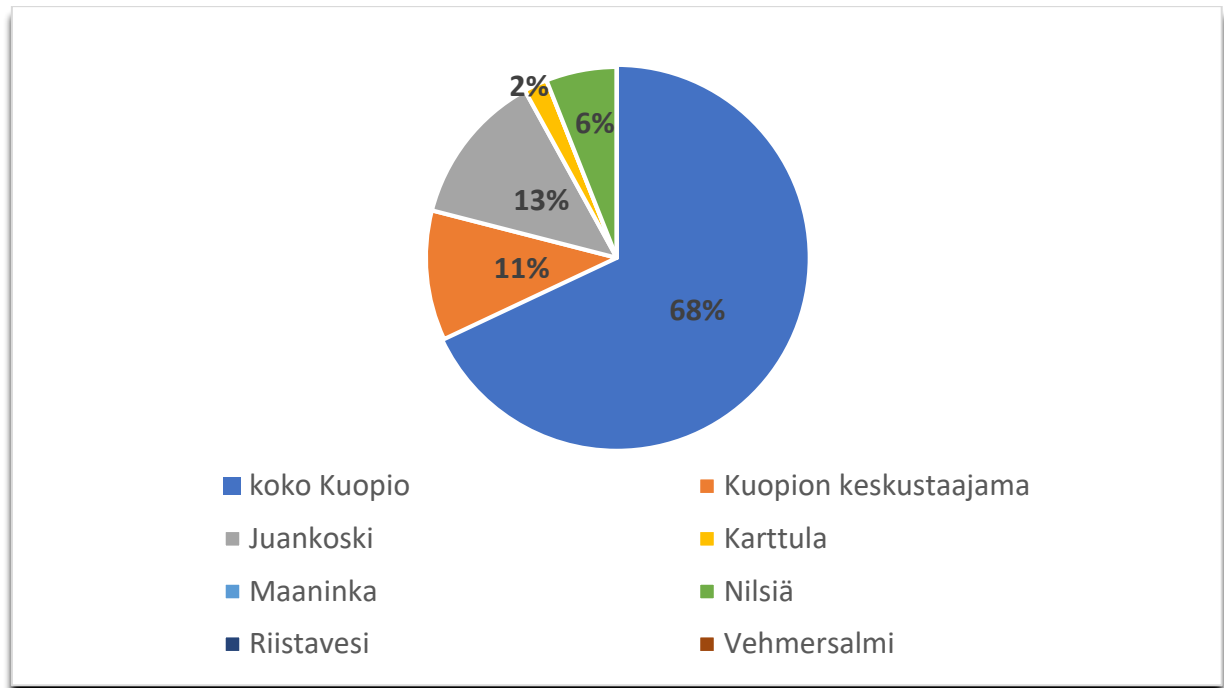
KUVIO 1. Vastaajan asema yhdistyksessä (N=185)

Kyselyn vastauksia saatiin eniten Pohjois-Savon suurimmista kaupungeista, kuten voimme kuviosta 2 havaita. Kyselyyn vastanneista valtaosa oli Kuopiossa toimivia yhdistyksiä. Patentti- ja rekisterihallinnon rekisterissä 1 266 (3.10.2018) yhdistystä ilmoittaa kotipaikakseen Kuopion, joten on luonnollista, että tämä joukko hallitsee myös kyselyyn vastanneiden joukkoa (Patentti- ja rekisterihallitus 2018). Kuopiosta vastauksen antaneiden määrä on pienempi verrattuna kahden vuoden takaiseen järjestökyselyyn.

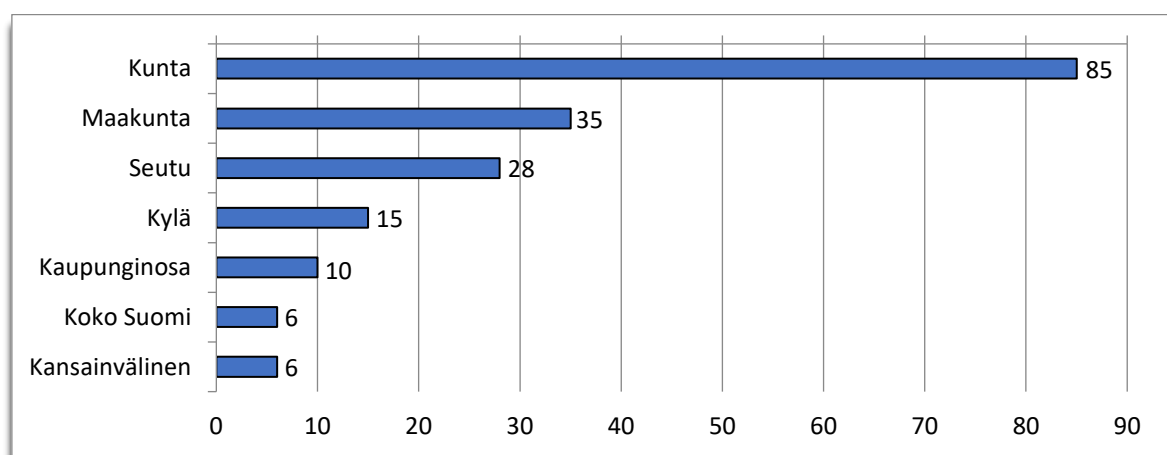
KUVIO 2. Yhdistyksen kotipaikka (N=185)

Kyselyn avulla haluttiin tuoda esiin, millaisella alueella Kuopiossa kotipaikkaansa pitävät yhdistykset toimivat (kuvio 3). Kuopiossa erityistä tällä hetkellä on sen liitoskuntien tilanne ja yhdistysten kokemukset esimerkiksi kuntayhteistyön toimivuudesta. Viimeisimmäksi Kuopioon on liittynyt Juankoski (v. 2017), Maaninka (v. 2015), Nilsiä (v.2013) ja Karttula (v. 2011). Pääosa tähän kysymykseen vastanneista ilmoitti toimivansa koko Kuopion alueella. Vastauksia kyselyyn saatiin myös Nilsiästä, Riistavedeltä, Juankoskelta ja Karttulasta.

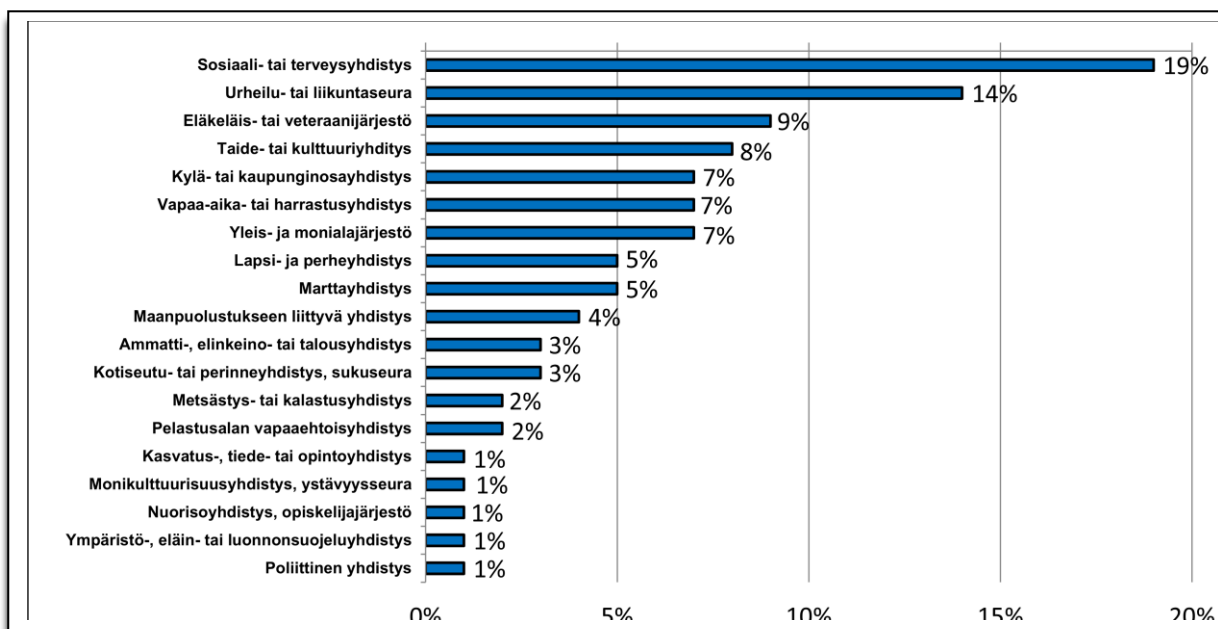
KUVIO 3. Yhdistyksen toiminta-alue Kuopiossa (N=54)

Suurin osa, 59 %, kyselyyn vastaajista toimii oman kunnan, kylän tai kaupunginosan tasolla. Maakunnan alueella toimivia järjestöjä on 19 % vastaajista ja seututasolla toimivia 15% (kuvio 4). Kyselystä saa hyvän kuvan paikallisesti toimivien yhdistysten ja järjestöjen toimintaympäristöstä.

KUVIO 4. Yhdistyksen toiminta-alue, vastaajat kpl. (N=185)

Toimialoittain eniten vastauksia saatiin sosiaali- ja terveysyhdistyksiltä, urheilu- ja liikuntaseuroilta, sekä eläkeläis- tai veteraanijärjestöiltä (kuvio 5).

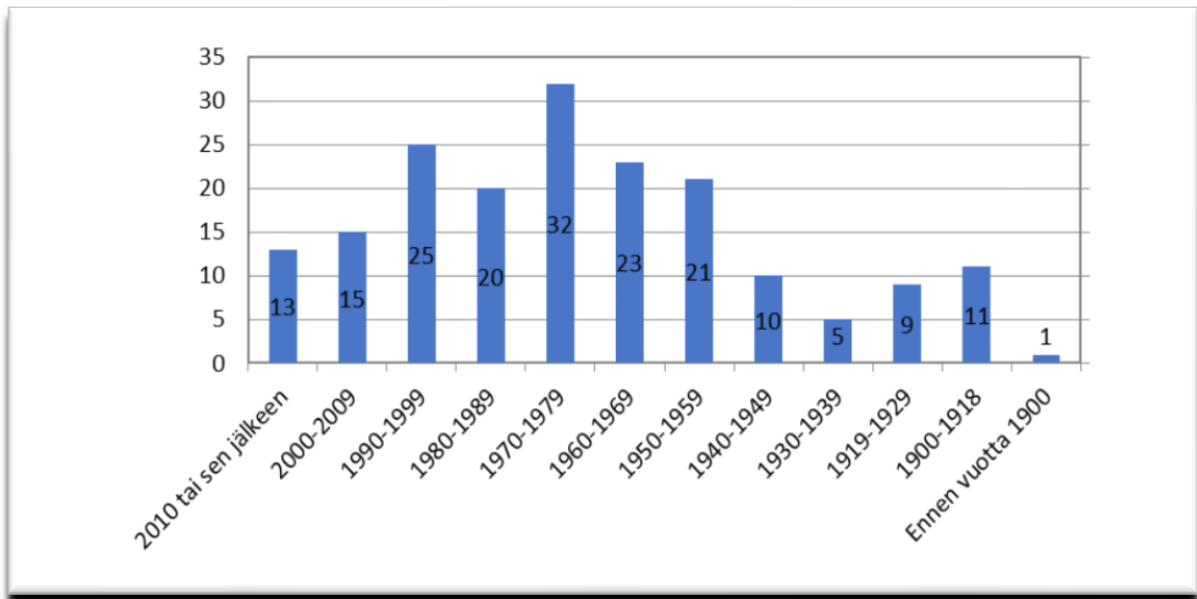

KUVIO 5. Vastaajien määrä toimialoittain (N=185)

Ikäryhmittäin innokkaimmin eniten nettikyselyyn vastaavat 15-25 vuotiaat, kun taas vähiten vastausintoa löytyy vanhemmista ikäryhmistä (Aaltola & Valli 2015, 112). Onkin hienoa nähdä, että järjestökyselyyn kolmanneksi eniten vastasi eläkeläis- ja veteraanijärjestöjä.

Yhdistyksen perustamisaika

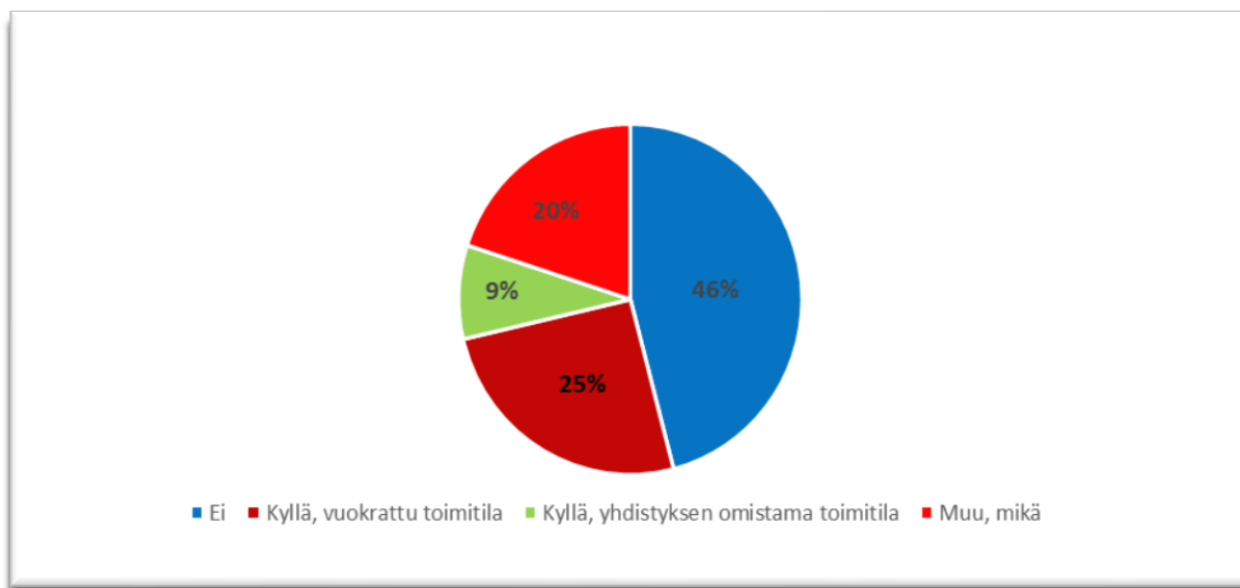
Yhdistysten perustamisvuoden osalta aineisto luokiteltiin vuosikymmenittäin (kuvio 6). Vastanneiden yhdistysten ikä vaihteli hyvinkin paljon. Iältään vanhimmista kyselyyn vastanneissa yhdistyksissä oli mukana urheilu- ja liikuntaseuroja, marttayhdistyksiä sekä lapsi- ja perhetyötä tekeviä yhdistyksiä. Iältään nuoremmissa yhdistyksissä oli eniten vapaa-aika tai harrastusyhdistyksiä, kylä- tai kaupunginosayhdistyksiä sekä sosiaali- ja terveysyhdistyksiä.

KUVIO 6. Yhdistyksen perustamisaika (N=185)

Toimitilat

Melkein puolella kyselyyn vastanneista järjestöistä ja yhdistyksistä ei ole lainkaan käytössään toimitilaa (kuvio 7). Tämä on yllättävää, sillä valtaosalla vastaajia jäsenmäärät ovat kohtalaisen suuret. Tämä kertoo siitä, ettei suurimmalla osalla yhdistyksistä ole palkattua henkilöstöä, joka tarvitsisi omaa työtilaa. Ne yhdistykset, jotka valitsivat muu, mikä? – vaihtoehdon, ilmoittivat esimerkiksi toimivansa kunnan, joko maksullisissa, tai ilmaisissa toimitiloissa, seurakunnan tiloissa, jonkin oppilaitoksen tiloissa ja kylätalon tai seuran tiloissa. Osa ilmoitti saaneensa yhdistykselleen säilytystilaa ja osa ilmoitti omistavansa esimerkiksi kerhotilan tai kesähuvilan.

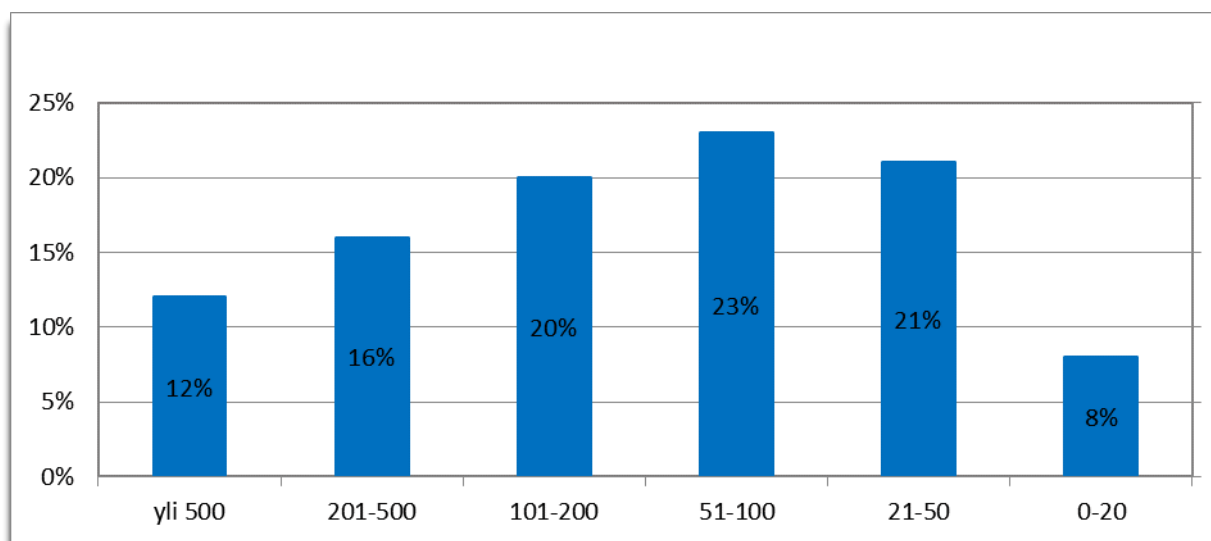

KUVIO 7. Onko yhdistyksellä toimitilaa? (N= 185)

5.2 Toimijoiden määrän kehitys

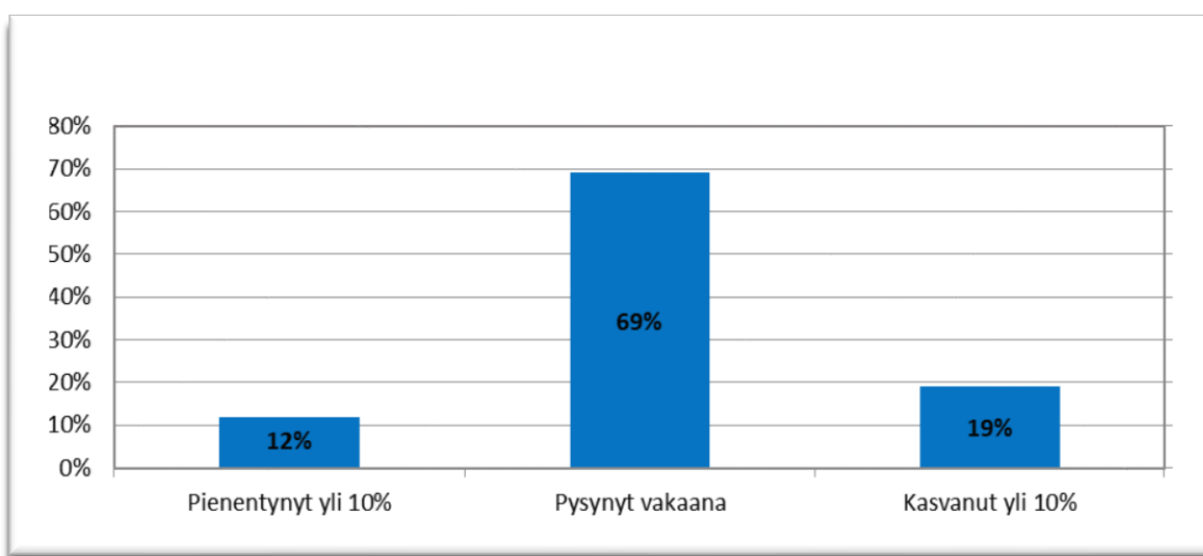
Yhdistysten jäsenet

Järjestöjen ja yhdistysten jäsenmäärä kertoo niiden koosta (kuvio 8). Kyselyyn vastanneet järjestöt olivat enimmäkseen kooltaan keskikokoisia. Suurin vastaajaryhmä koostui 51-100 jäsenen yhdistyksistä ja seuraavaksi suurin 21-50 jäsenen yhdistyksistä.

KUVIO 8. Yhdistyksen jäsenmäärä (N=185)

Suurimmalla osalla vastaajista jäsenmäärä on pysynyt samana (kuvio 9). Verrattuna vuonna 2016 toteutetun Pohjois-Savon järjestökyselyn vastauksiin, vastaajista lähes 10% enemmän ilmoitti yhdistyksen jäsenmäärän pysyneen vakaana kahden kuluneen vuoden aikana. Vastaajista jäsenmääränsä pienentyneen tai kasvaneen ilmoittaneiden yhdistysten määrässä ei ole nähtävissä suurta eroa verrattuna vuoden 2016 vastauksiin. (Ovaskainen 2016, 19-20.)

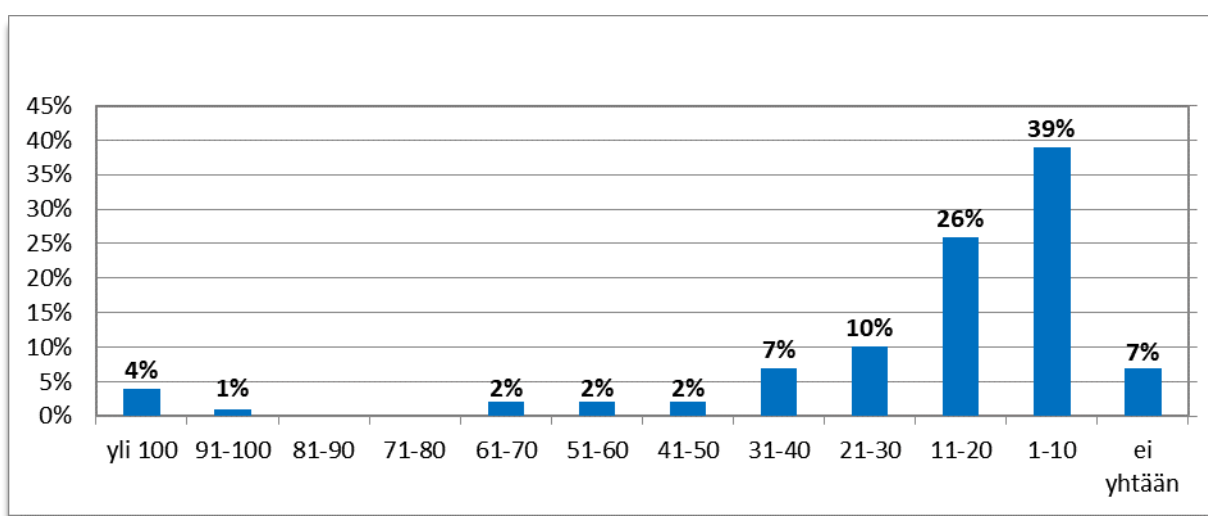
KUVIO 9. Yhdistyksen jäsenmäärän kehitys vuodesta 2016 vuoteen 2019 (N=185).

TAULUKKO 1 Jäsenmäärän kehitys kuuden suurimman kyselyyn vastanneen toimialan mukaan

	Jäsenmäärä suurimmalla osalla vastaajista	Jäsenmäärä pysynyt vakaana	Jäsenmäärä kasvanut yli 10 %	Jäsenmäärä pienentynyt yli 10 %
Sosiaali- ja terveysyhdistykset	201-500	74 %	14 %	12 %
Urheilu ja liikuntaseurat	201-200	54 %	31 %	15 %
Eläkeläis- ja veteraanijärjestöt	101-200	59 %	18 %	23 %
Taide- ja kulttuuriyhdistykset	0-50	73 %	14 %	13 %
Kylä- tai kaupunginosayhdistys	21-50	92 %	8 %	0 %
Vapaa-aika- tai harrastusyhdistys	51-100	61 %	31 %	8 %

Yhdistysten vapaaehtoiset

Kyselyssä selvitettiin, kuinka paljon yhdistyksessä toimi vapaaehtoisia vuoden 2017 aikana (kuvio 10). Suurimmalla osalla yhdistyksistä oli toiminnassa suhteellisen vähän vapaaehtoisia. Vapaaehtoisten määrä näytti laskevan tasaisesti kuvaajien mukaan mitä enemmän yhdistyksessä on vapaaehtoisia.

KUVIO 10. Vapaaehtoisten määrä (N=179)

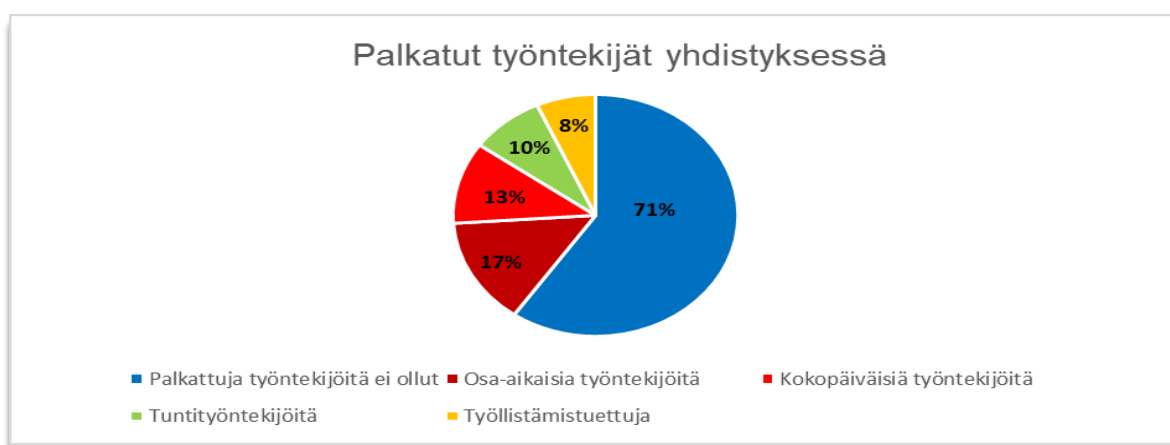
Yhdistyksiltä kysyttiin myös vapaaehtoisten määrän kehittymistä vuodesta 2016 vuoteen 2018. Kyselyyn vastanneista 80 % kertoi vapaaehtoisten määrän pysyneen samana ja 10 % vastaajista mainitsi määrän pienentyneen ja suurentuneen yli 10 %. Verrattuna vuoden 2016 järjestökyselyn vastauksiin, ovat tulokset samansuuntaisia. Tuolloin 75 % yhdistyksistä ilmoitti yhdistyksen jäsenmäärän pysyneen vakaana, kasvaneen noin 12 % ja pienentyneen noin 12 % vastaajista (Ovaskainen 2016, 20).

Palkattu henkilöstö

Järjestökyselyssä 2018 selvitettiin, onko yhdistyksessä palkattua henkilöstöä ja jos on, millaista palkattua henkilöstöä yhdistyksistä löytyy. Vastaajat saivat valita useamman

vaihtoehdon. Suurimmalla osalla yhdistyksistä ei ollut lainkaan palkattua henkilöstöä eli suurin osa vastaajista toimii pelkästään vapaaehtoisvoimin.

Kuten kuvio 11 osoittaa, suurin osa palkatusta henkilöstöstä oli osa-aikaisia. Tämä ei ole yllätys, sillä kolmannella sektorilla toteutetaan paljon erilaisia hankkeita ja projekteja. Suurimmalla osalla yhdistyksistä ei kuitenkaan ollut lainkaan palkattua henkilöstöä, joten ne toimivat pelkästään vapaaehtoisvoimin.

KUVIO 11. Palkatut työntekijät yhdistyksessä (N=174), (valittujen vastausten lukumäärä 207)

Järjestökyselyyn 2018 vastasi eniten sosiaali- ja terveysyhdistyksiä. Näillä yhdistyksillä suurin osa palkatuista henkilöistä oli kokopäiväisiä. Kyselyyn vastanneista sosiaali- ja terveysyhdistyksistä, 12 %:lla oli myös osa-aikaisia työntekijöitä.

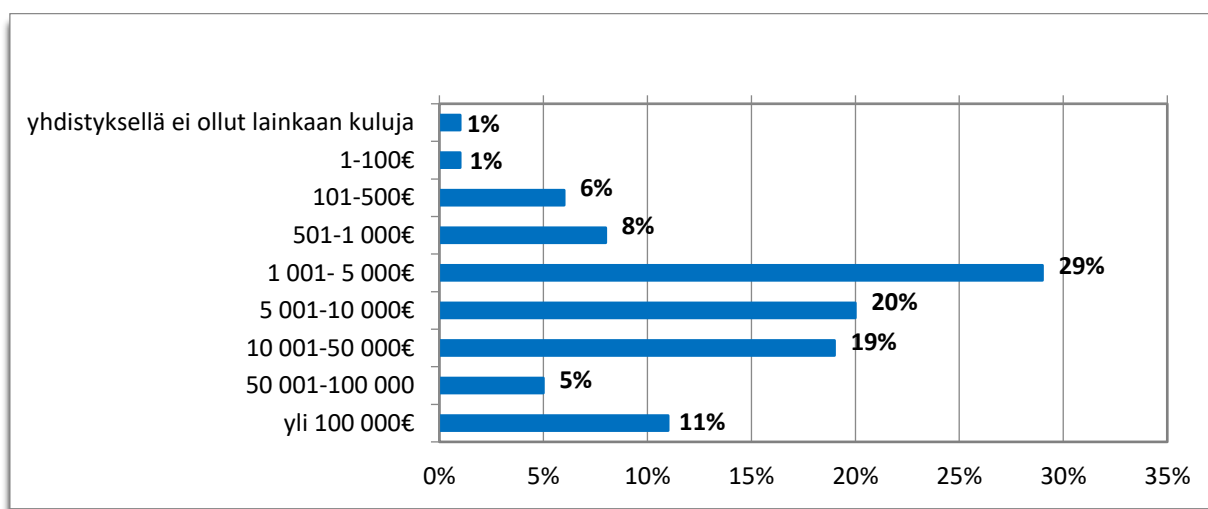
Kyselyyn toiseksi eniten vastasi urheilu- ja liikuntaseurat. Niistä 60 %:lla ei ollut lainkaan palkattuja työntekijöitä. Osa-aikaisia-, kokopäiväisiä- ja tuntityöntekijöitä oli jo-kaista 20 %:lla liikunta- ja urheiluseuroista.

Kolmanneksi suurimmasta vastaajajoukosta eli eläkeläis- ja veteraanijärjestöistä 93 % ilmoitti, ettei heillä ole lainkaan palkattua henkilöstöä.

Järjestökyselyn vastanneissa järjestöissä ja yhdistyksissä oli keskimäärin töissä 5 palkattua työntekijää. Täysipäiväisiksi ja kokovuotisiksi muutettuna niissä tehtiin töitä 3,7 henkilötyövuotta. Kyselyssä selvitettiin, kuinka palkattujen työntekijöiden määrä on kehittynyt viimeisen kahden vuoden aikana. Tähän vastasi yhteensä 97 yhdistystä. Niistä 82 %:lla palkattujen työntekijöiden määrä oli pysynyt vakaana, 14 %:lla kasvanut ja 4 %:lla pienentynyt.

5.3 Yhdistysten talous ja avustukset

Kuvio 12 esittää vastaajayhdistysten kulujen määrää. Yhdistysten kokonaiskulut vuonna 2017 olivat lähellä vuoden 2015 luokkaa (Ovaskainen 2016, 22). Vuoden 2018 kyselyssä oli kuitenkin 10 % enemmän yhdistyksiä, joiden kokonaiskulut viimeisen kokonaisen vuoden aikana olivat yli 10 000 euroa.

KUVIO 12. Yhdistyksen kokonaiskulut vuonna 2017 (N= 181)

Kolmen suurimman kyselyyn vastanneen toimialan kokonaiskulut vuonna 2017

Sosiaali ja terveysyhdistysten kokonaiskulut vuonna 2017:	
• 101–1000 euroa	15 %
• 1001- 5000 euroa	29 %
• 5001- 50 000 euroa	8 %
• 50 000-100 000 euroa tai enemmän	18 %
Urheilu- ja liikuntaseurojen kokonaiskulut vuonna 2017:	
• 101-1000 euroa	8 %
• 1001- 5000 euroa	15 %
• 5001- 5000 euroa	42 %
• 50 000-100 000 euroa tai enemmän	35 %
Eläkeläis- ja veteraanijärjestöjen kokonaiskulut vuonna 2017:	
• 101-1000 euroa	6 %
• 1000-5000 euroa	38 %
• 5001- 50 000 euroa	44 %
• 50 000-100 000 euroa tai enemmän	12 %

Yhdistyksen avustukset

Kyselyssä selvitettiin, miltä tahoilta yhdistykset saivat avustuksia vuonna 2017 (Taulukko 3). Jokin muu-vastauksia tuli yhteensä 53. Näitä olivat esimerkiksi OKM, veteraanikeräys, LIKES-säätiö, STM, Lape-hankkeet, Tukiliitto, Oma keskus ja aluejärjestö, Reserviläisliitto ja reserviläispiiri, yritykset ja yksityishenkilöt, oma kattojärjestö, Pelastuslaitos, palvelusopimukset, Suomen Lastenhoitoalan liitto ry, Opintotoiminnan keskusliitto, Diabetesliitto, pankin osuuskunta, Eläkeläiset ry aluejärjestön avustus, seurakunta, sponsorituki ja tapahtuma-avustus näkyvyydestä (yritys).

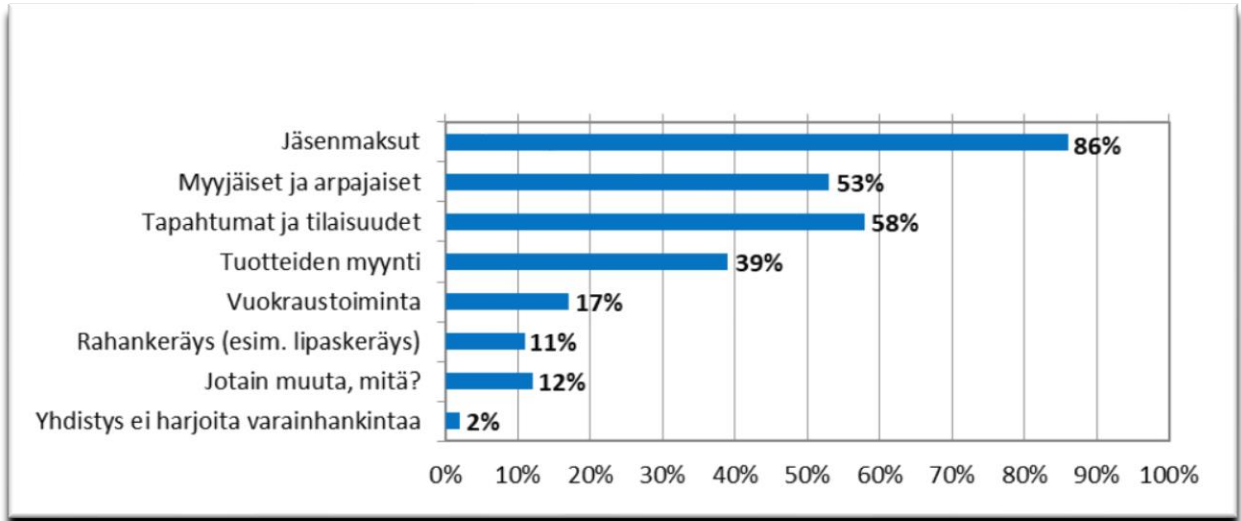
TAULUKKO 3 Vastanneille yhdistyksille vuonna 2017 avustuksia jakaneet tahot ja kokoluokka (N=151).

	1-100€	101-1000€	1001-10000€	10000-100000€	yli 100 000€	Yhteensä
Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA	2	5	3	6	7	23
Kunta/kaupunki	13	52	35	10	2	112
Säätiö tai rahasto	2	8	10	5	0	25
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ELY	4	0	7	5	0	16
Euroopan unioni (esim. ESR)	3	0	1	3	1	8
Cimo	3	0	0	0	0	3
Maakuntaliitto	3	1	3	0	0	7
Leader-ryhmät	2	1	7	1	0	11
Taiteen edistämiskeskus tai taide-toimikunta	3	0	0	0	0	3
Lahjoitus tai testamentti	4	12	1	0	0	17
Ministeriö	0	2	4	6	3	15
Jokin muu rahoituslähde, mikä?	7	24	18	3	1	53
Yhteensä	46	105	89	39	14	293

5.4 Varainhankintakeinot

Järjestöjen ja yhdistysten varainhankintakeinot perustuvat hyvin perinteisiin menetelmiin eli jäsenmaksuihin, myyjäisten ja arpajaisten sekä tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämiseen. 12 % vastaajista ilmoitti keräävänsä varoja jotenkin muuten, kuin yllä mainituilla keinoilla (Kuvio 13). Näitä olivat muun muassa kerhotoiminta, hotelli-, ravintola-, kylpylä- ja kuntoutustoiminta, kausi- ja kurssimaksut, tuote-esittelyt,

jumppamaksut, talkootoiminta, kioskin pitäminen, mainostilan myynti, matkapalvelujen myynti, ensiapupäivystys ja asiantuntijapalvelut.

KUVIO 13. Yhdistyksen varainhankinta (N=184, valittuja vastauksia 510)

5.5 Yhdistysten tuottamat palvelut

Järjestökyselyssä selvitettiin, tuottaako yhdistys tai järjestö jotain myytävää palvelua kunnalle tai jollekin muille organisaatioille, ja jos tuottavat, niin millaisia nämä palvelut ovat.) Palveluja kunnalle ilmoitti tuotavansa 19 % vastanneista (N=184). Noin neljäsosa (24 %) vastanneista (N=180) ilmoitti tuottavansa jotain myytävää palvelua jollekin muulle toimijalle kuin kunnalle.

Yhdistysten kunnalle tuottamia palveluja:

- Maahanmuuttajanaisten kielenopetus
- Erityis- ja kouluryhmien liikunnan ohjaus
- Pyörähuolto
- Laitureiden kunnostus
- Päiväkotiluiistel, liikunta-akatemia
- Musiikki- ja äänentoistopalvelu
- Kotoutumis- ja suomen kielen opetus
- Ulkoilureittien kunnostus
- Nukketeatteri
- Hiihdonopetus esikoululaisille
- Kesätapahtuma
- Kotipalvelu
- Perhetyö
- Kuntouttava työtoiminta
- Kiintorastien ja koulukarttojen tekeminen
- Seppeleiden teko
- Kotipalvelu
- Avustajapalvelu
- Joulukuusien toimitus ja telttojen vuokraus
- Musiikkikoulutus, soitinvuokraus, telttojen ja näyttämön vuokraus
- Ensiapukoulutus, terveyden ja hyvinvoinnin koulutus
- Nuorisotyö ja työkokeiluhanke
- Ensiapupäivystys
- Tapahtumien tarjoiluapu
- Koulutukset ja SHL:n mukainen tukihenkilötoiminta
- Perusopetuksen iltapäivätoiminta
- Liikunnan koulutuspalvelut
- Ensiapupalvelu, ensiapukoulutus, ystäväpalvelu, varautuminen ja valmius
- Museon ylläpito ja opaspalvelut

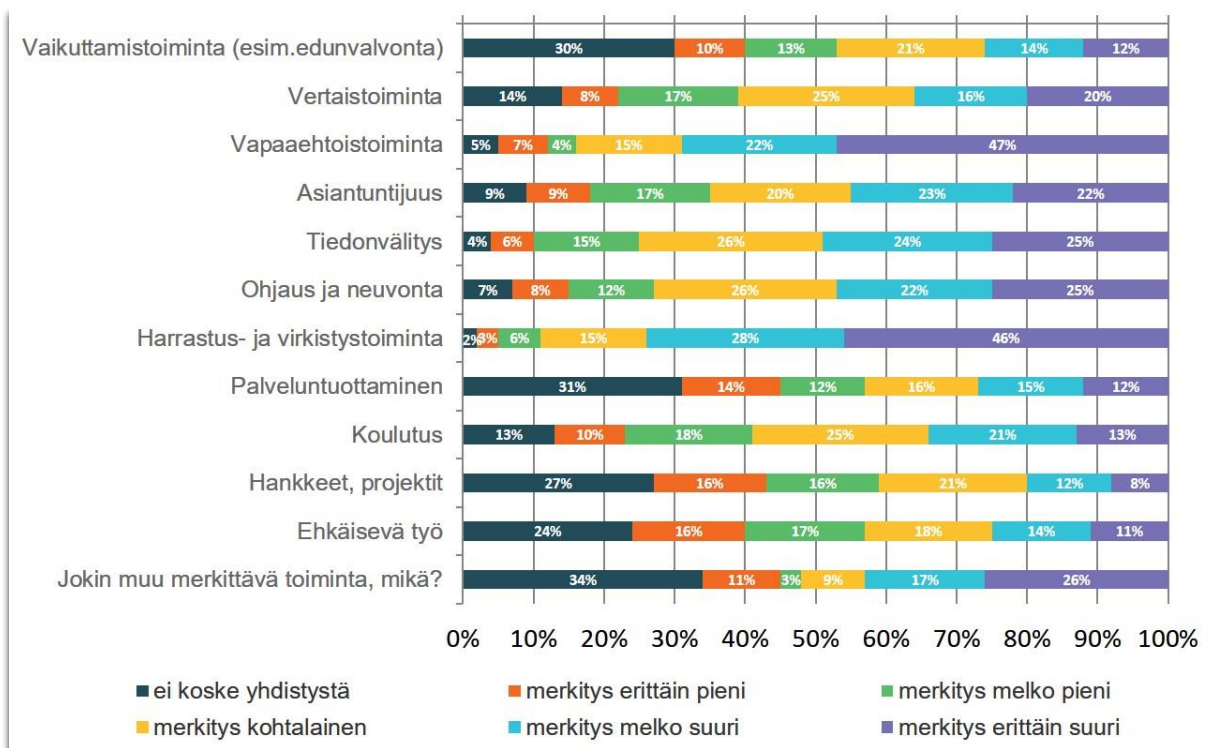
Yhdistysten tuottamia palveluja jollekin muulle toimijalle kuin kunnalle:

- Konemusiikkitapahtumat
- Venepaikkojen vuokraus
- Tyky-ryhmien ohjaaminen
- Uimaopetus- ja uintivalmennus kuntalaisille ja ryhmille
- Kahvitarjoiluapua yrityksille
- Trossipalvelu
- Lapinmatkat
- Liikuntaan liittyvät koulutuspalvelut ja TYHY-tunnit
- Liikuntaneuvonta, yritysliikunta, seuratoimintapalvelut
- Omatakkaripalvelu jäsenille
- Avustajapalvelu
- Asiantuntijapalvelut jäsenille ja sidosryhmille
- Havaintotietojen myynti
- Opiskelijatarvikemyymälä
- Nuortenpaja, asiakaspaikkoja
- Liikuntaohjaus, sauvakävely, lumikenkäily ja retket
- Lajinomaista koulutusta yrityksille
- Kuntorastit
- Ensiapupäivystys ja- koulutus
- Kahvitukset
- Sijaispalvelu omaishoitajille
- Teatteriesitykset
- Tilavuokraus
- Maahanmuuttajien tukipalvelut
- Sairastuneen lapsen hoitopalvelu yrityksille ja ryhmille

5.6 Toiminnan arviointi

Kyselyyn vastanneet yhdistykset arvioivat eri toimintojen merkityksellisyyttä. Kyselyn vastausten perusteella merkittävimmiksi toimintamuodoiksi nousivat vapaaehtoistoiminta sekä harrastus- ja virkistystoiminta. Moni yhdistys piti myös tiedonvälitystä sekä ohjausta ja neuvontaa merkitykseltään erittäin suurena tai melko suurena. Myös asiantuntijuus nähtiin varsin merkittävänä toimintana (Kuvio 14).

Kyselyyn vastanneista 185 yhdistyksestä 13 %:lla on palkattua henkilöstöä. Niissä yhdistyksissä, joissa on palkattua henkilökuntaa, pitivät merkittävimpänä toimintamuotona niin ikään harrastus- ja virkistystoimintaa. Näiden jälkeen merkittävimpiä olivat vapaaehtoistoiminta, asiantuntijuus, ohjaus ja neuvonta sekä tiedonvälitys. Myös hanketoiminta koettiin merkityksellisenä. 47 % yhdistyksistä, joissa on palkattua henkilöstä, koki hanketoiminnan merkityksen joko melko suureksi tai erittäin suureksi.

KUVIO 14. Toimintamuotojen merkitys yhdistyksessä (N=184).

Järjestökyselyssä 2018 yhdistykset arvioivat miten tietyt väittävät sopivat heidän toimintaansa tällä hetkellä (kuvio 15). 94 % vastanneista koki, että yhdistyksen toiminta-ajatus on selkeä ja 77 % vastanneista koki, että myös yhdistyksen jäsenet tuntevat toiminta ajatuksen joko melko hyvin tai erittäin hyvin.

Moni kyselyyn vastanneista yhdistyksistä kokee, että niiden on kohtalaisen vaikeaa houkutella toimintaan uusia vapaaehtoistoimijoita. Peräti 44 % kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä ja jopa 34 % oli sitä mieltä, että vapaaehtoistoimijoiden saaminen mukaan melko hankalaa tai erittäin hankalaa.

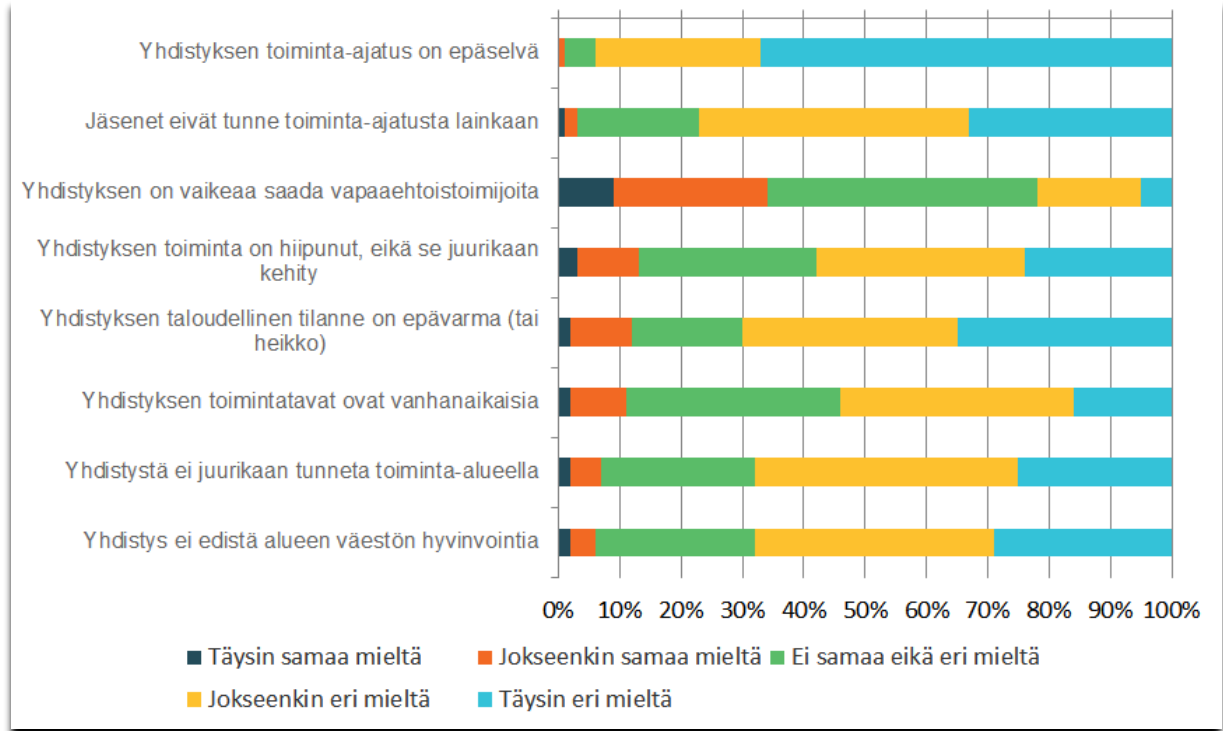
Kysymyksessä arvioitiin myös tämän hetkistä toimintaa kokonaisuudessaan sekä toiminnan kehittymistä. Vain 24 % vastanneista koki, että yhdistyksen toiminta on erittäin vahvaa ja kehittyvää. 34 % katsoi toiminnan kehittyvän melko hyvin ja 29 % kohtalaisesti. 13 % vastaajista oli sitä mieltä, että yhdistyksen toiminta on jokseenkin hiipunut, eikä se juurikaan kehity.

Kyselyssä vastaajat arvioivat myös yhdistyksen taloudellista tilannetta. 70 % yhdistyksistä vastasi yhdistyksen taloudellisen tilanteen olevan joko melko vakaa tai erittäin vakaa. 18 %:lla yhdistyksistä taloudellinen tilanne oli kohtalainen ja 12 %:lla taloudellinen tilanne oli melko huono tai erittäin huono.

Vastaajat pääsivät myös arvioimaan yhdistyksen toimintatapoja. 54 % yhdistyksistä vastasi, että sen toimintatavat ovat nykyaikaisia, 35 % kohtalaisen nykyaikaisia ja 11 % kokee yhdistyksen toimintatavat vanhanaikaisiksi.

Tässä osiossa selvitettiin myös yhdistyksen tunnettavuutta omalla toiminta-alueella. 68 % vastanneista ilmoitti, että heidät tunnetaan omalla toiminta-alueella hyvin. Vain noin 7 % vastasi, ettei yhdistystä tunneta omalla toiminta-alueella.

68 % tähän kysymykseen vastanneesta 183 yhdistyksestä vastasi, että heidän toimintansa edistää vahvasti alueen väestön hyvinvointia. 26 % suhtautui hyvinvoinnin edistämiseen neutraalisti ja vain 5 % oli sitä mieltä, ettei yhdistys edistä alueen väestön hyvinvointia.

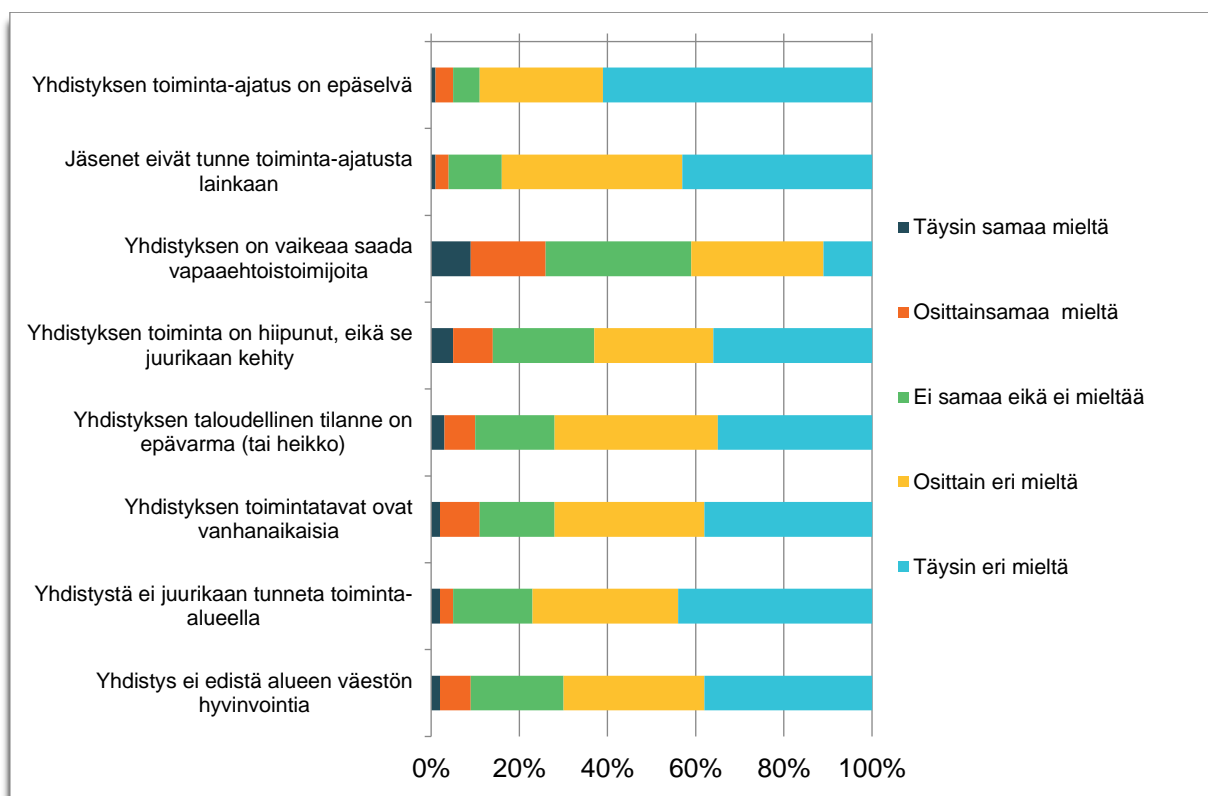

KUVIO 15. Yhdistyksen toiminnan tilanne 2017 (N=183)

Yhdistykset arvioivat kuinka väittämät pitävät paikkansa yhdistyksen osalta viiden vuoden päästä (Kuvio 16). Tulokset ovat pitkälti samanlaisia kuin, arvio tämän hetkisestä tilanteesta, mutta joitain erojakin löytyi. Esimerkiksi 71 % yhdistyksistä uskoo, että heidän toimintatapansa ovat nykyaikaisia viiden vuoden kuluttua, kun tällä hetkellä nykyaikaiseksi toiminnan arvioi vain 54 % yhdistyksistä. Tästä voidaan päätellä, että vastaajayhdistyksissä tiedostetaan toiminnan kehittämisen tarpeellisuus ja siihen myös pyritään. Toiminnan kehittäminen varmistaa toiminnan jatkumisen tulevaisuudessa, oikeanlaisen toiminnan resursseihin nähden, halutun toiminnan toteutumisen ja toiminnan rahoituksen sekä kiinnostavuuden säilyttämisen ihmisten silmissä (Harju 2004, 28). Järjestötoiminnan kehittäminen vaatii kuitenkin totuttujen ajatusmallien sekä toiminnallisten mallien muuttamista, (mt., 28). Muutosvalmiuden ja -halukkuuden täytyy kuitenkin lähteä järjestöstä itsestään, vaikka muuttuvan toimintaympäristön paine sitä edellyttäisi.

77 % yhdistyksistä, arvioi että viiden vuoden kuluttua heidät tunnetaan hyvin omalla toiminta-alueellaan, kun vastaushetkellä vastaava luku oli 68% (kuviot 15 ja 16).

Tunnettavuuden lisäämiseksi järjestöjen on lähdettävä rohkeasti mukaan uusiin verkostoihin ja muihin yhteistyötä edistäviin toimiin. Näkyvyyden lisääminen on tärkeää myös uusien vapaaehtoisten saamiseksi mukaan toimintaan.

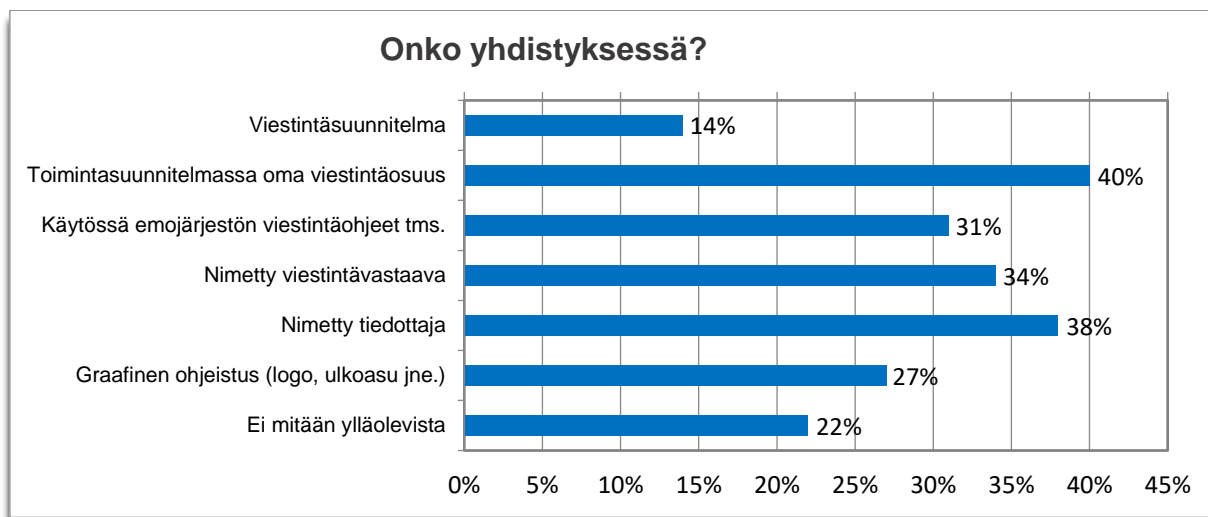
KUVIO 16. Yhdistyksen toiminnan tilanne viiden vuoden kuluttua (N=183)

5.7 Viestintä

Yhdistysten viestinnän käytäntöjä selvitettiin kysymällä käytössä olevista viestintäkanavista, viestinnän suunnitelmallisuudesta ja yhdistyksen tuen tarpeista sähköisen viestinnän osalta.

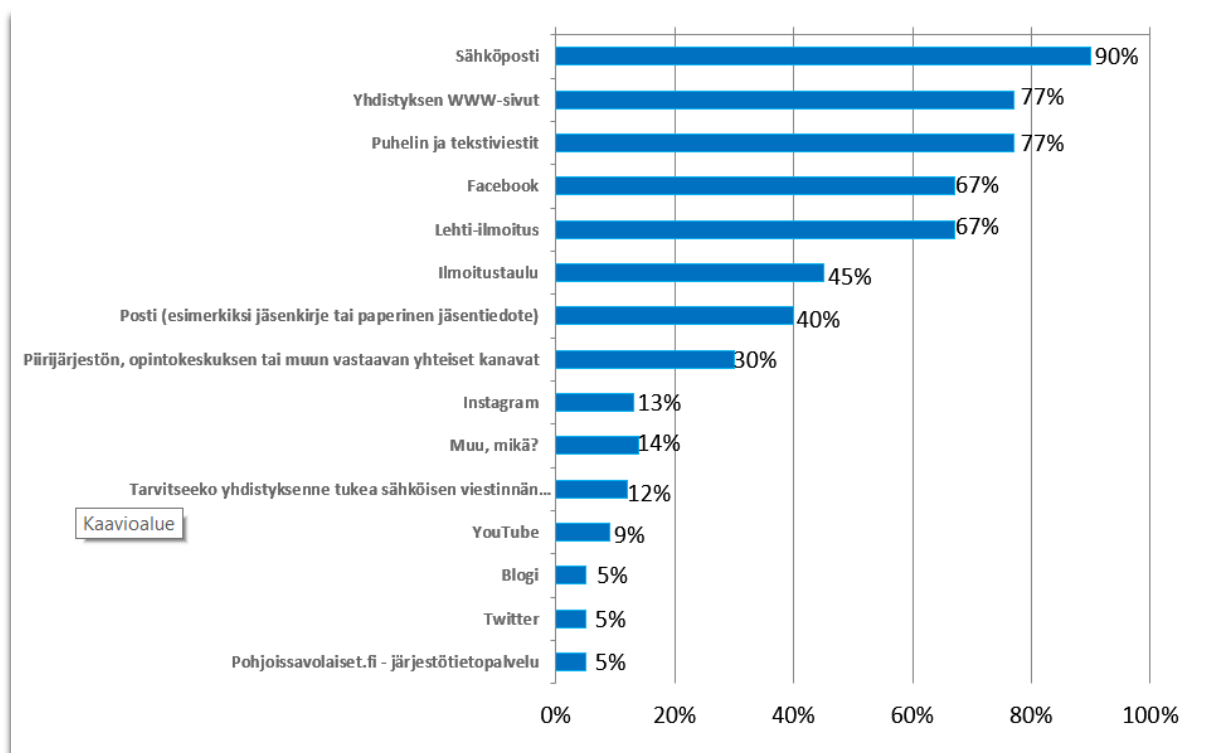
Yhdistysten viestinnän suunnitelmallisuus näyttää olevan vähäistä. Pienellä osalla vastanneista yhdistyksistä on jonkinlainen viestintäsuunnitelma ja vain vajaalla puolella viestintäosuus on mainittu toimintasuunnitelmassa. Myös tiedottaja ja viestintävastaava puuttuvat yli puolella vastaajista (kuviot 17). Tuloksista voidaan havaita, että yli puolella vastanneista yhdistyksistä viestintä ei ole kovinkaan suunnitelmallista ja yli

viidenneksellä yhdistyksistä puuttuu kaikki kyselyn viestinnän suunnitelmallisuudesta kertovat asiat. Vuoden 2016 kyselyssä viestintäsuunnitelma löytyi vain 10 %:lla yhdistyksistä (Ovaskainen 2016, 23).

KUVIO 17. Viestinnän suunnitelmallisuus (N= 182)

Suurin osa yhdistyksistä käyttää hyvin perinteisiä sähköisen viestinnän muotoja: sähköpostia, yhdistyksen www-sivuja sekä puhelinta ja tekstiviestiä (kuvio 18). Facebookin osuus viestinnässä on kasvanut vuodesta 2016. Tuolloin Facebookia ilmoitti käyttävänsä noin 50 % yhdistyksistä (Ovaskainen 2016, 24). Muun sosiaalisen median käyttäminen on yhdistyksissä edelleen vähäistä. Muu mikä- vastauksista yleisin vastaus oli WhatsApp ja sitä käytti 7 vastanneista yhdistyksistä.

KUVIO 18. Yhdistysten sähköisten viestintäkanavien käyttäminen (N=184)

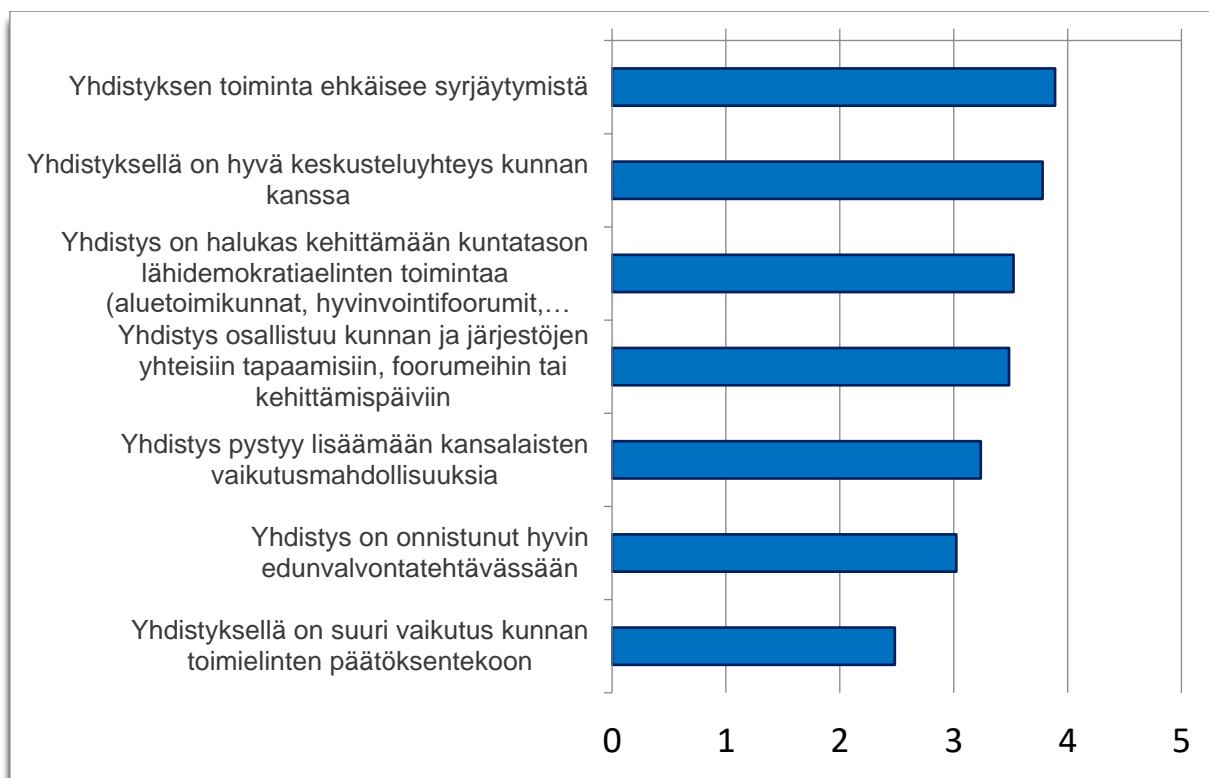
Kyselyssä selvitettiin myös, tarvitseeko yhdistys tukea sähköisen viestinnän käyttöön-ottoon ja jos tarvitsee, niin millaista kyseinen tuki voisi olla. Kyselyyn vastanneista järjestöistä ja yhdistyksistä 12 % koki tarvitsevänsä tukea sähköisen viestinnän käyttöönotossa. Tällaista tukea oli muun muassa opastus jäsenten internetin käytössä, seurakirjeen sähköinen kehittäminen, pilvipalveluiden hyödyntäminen ja some-kanavien käytön opastaminen. Suurin osa vastaajayhdistyksistä ilmoitti, että niillä on omat www-sivut ja käyttävät niitä viestinnän välineenä. Näin ollen internet-sivujen luominen, ylläpito ja päivittäminen nähtiin myös tärkeänä osa-alueena viestinnän tuen tarpeita määriteltäessä.

OK-opintokeskus selvitti vuonna 2015 haastattelemalla 844 kolmannen sektorin palkattua henkilöä, heidän ajatuksiaan sosiaalisesta mediasta. Sosiaalisen median yleistyminen koetaan sekä mahdollisuutena että haasteena. Tuolloin vastaajat kokivat, että sähköisten median hyödyntäminen avaa uusia väyliä verkostojen ylläpitämiseksi ja

yhteisten päämäärien edistämiseksi. Lisäksi sähköisen median koetaan olevan väline tulevaisuudessa myös vapaaehtoisten tavoittamisessa. (Ristolainen 2015, 59.)

5.8 Osallisuus ja lähidemokratia

Kyselyssä kartoitettiin yhdistysten näkemyksiä osallisuuden lisäämisestä, lähidemokratian kehittämistä, syrjäytymien ehkäisemisestä ja vaikuttamisesta kunnan päätöksentekoon. Tulosten mukaan 66 % vastaajista on sitä mieltä, että sillä on hyvä tai ainakin kohtuullinen keskusteluyhteys kunnan kanssa (kuvio 19). Järjestöt silti kokevat, ettei niillä ole kovinkaan suurta vaikutusta kunnan toimielinten päätöksentekoon. Tämä edustaa Pohjois-Savon osalta samaa linjaa kuin muualla Suomessa. Vuosien 2009 ja 2012 järjestöbarometrien mukaan järjestöjohto, paikallisyhdistykset sekä aluetyöntekijät arvioivat järjestöjen ja yhdistysten arvostuksen ja niiden merkityksen tunnistamisen toteutuvan paremmin kuin vaikutusmahdollisuuksien kunnan toimielimissä (Häkkinen & Tourula 2013, 16). Pohjois-Savon järjestökyselyn 2018 mukaan vain 17 % kyselyyn vastanneista järjestöistä kokee, että sillä on melko paljon tai paljon vaikutusta kunnan päätöksentekoon ja peräti 51 % oli sitä mieltä, ettei sillä ole lainkaan vaikutusta kunnan päätöksentekoon tai vaikutusta on vain vähän. Kyselyyn vastanneet yhdistykset ovat kuitenkin halukkaita kehittämään kuntatason lähidemokratiaelinten toimintaa. Tällaisia ovat muun muassa, aluetoimikunnat, hyvinvointifoorumit, vammaisneuvostot ja vanhusneuvostot. Yhdistykset kokevat osallistuvansa verrattain hyvin kunnan ja järjestöjen järjestämiin yhteisiin tapaamisiin, foorumeihin ja kehittämispäiviin. Lisäksi suurin osa yhdistyksistä kokee, että heidän toimintansa ehkäisee syrjäytymistä (Kuvio 19).

KUVIO 19. Yhdistyksen suhde kansalaisten osallisuuteen ja paikalliseen päätöksentekoon (N=182). (1=ei lainkaan, 2=vähän, 3=kohtalaisesti, 4=melko paljon, 5=paljon)

5.9 Yhteistyö muiden yhdistysten kanssa

Kyselyssä selvitettiin yhdistysten tekemää yhteistyötä muiden yhdistysten kanssa. Tähän kysymykseen vastasi 181 yhdistystä. Kyselyyn vastanneista 4% ilmoitti, ettei yhdistys tee yhteistyötä toisten yhdistysten kanssa.

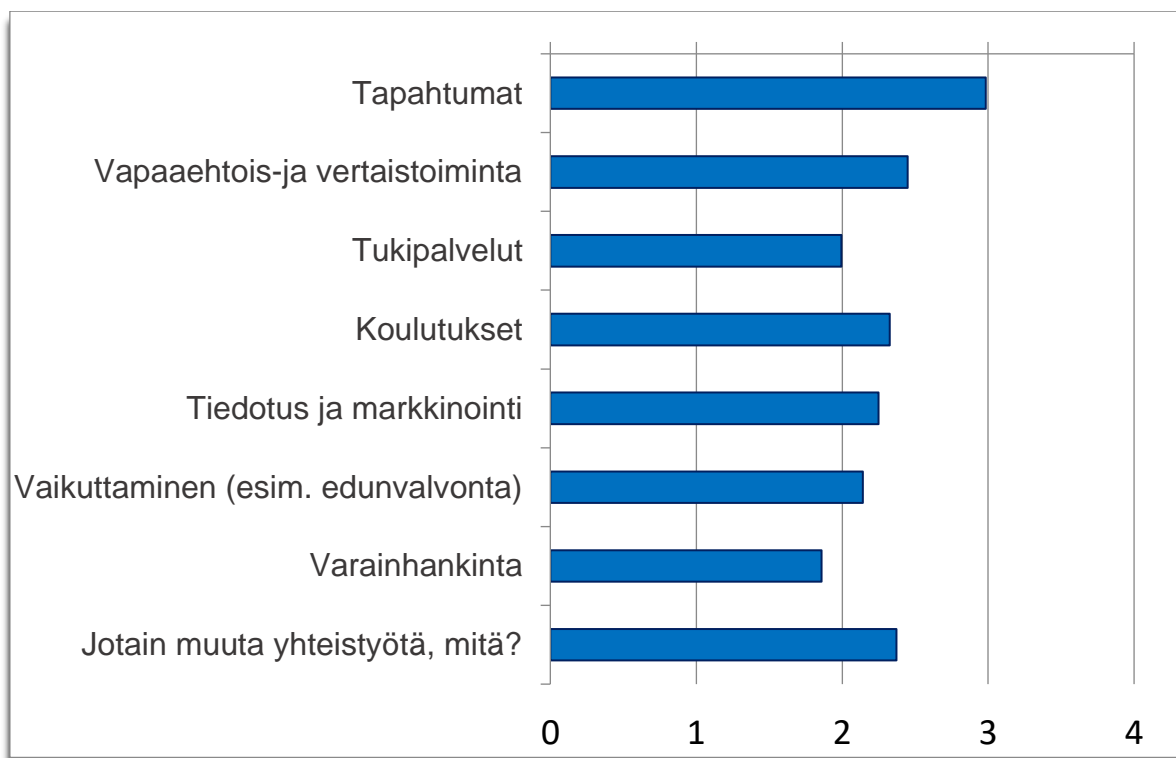
Yhdistysten tekemä yhteistyö:

- Paikallinen muun alan yhdistys (62 %)
- Piiri tai keskusliitto (58 %)
- Alueellinen oman alan yhdistys (47 %)
- Valtakunnallinen oman alan yhdistys (37 %)
- Kansainvälinen yhteistyö (9 %)

Muita aloja tiiviimmin yhteistyötä oman piirin tai keskusliiton kanssa tekevät eläkeläis- ja veteraaniyhdistykset, ammatti-, elinkeino ja talousyhdistykset sekä marttayhdistykset. Kansainvälistä yhteistyötä tehdään lähinnä monikulttuurisuusyhdistyksissä ja joissakin taide- ja kulttuuriyhdistyksissä. Yhdistysten yhteistyö muiden yhdistysten kanssa on pitkälti samanlaista kuin vuonna 2016. Tuolloin 65 % yhdistyksistä mainitsi tekevänsä yhteistyötä paikallisen muun alan yhdistysten kanssa ja noin puolet alueellisten oman alan yhdistysten kanssa (Ovaskainen 2016, 28).

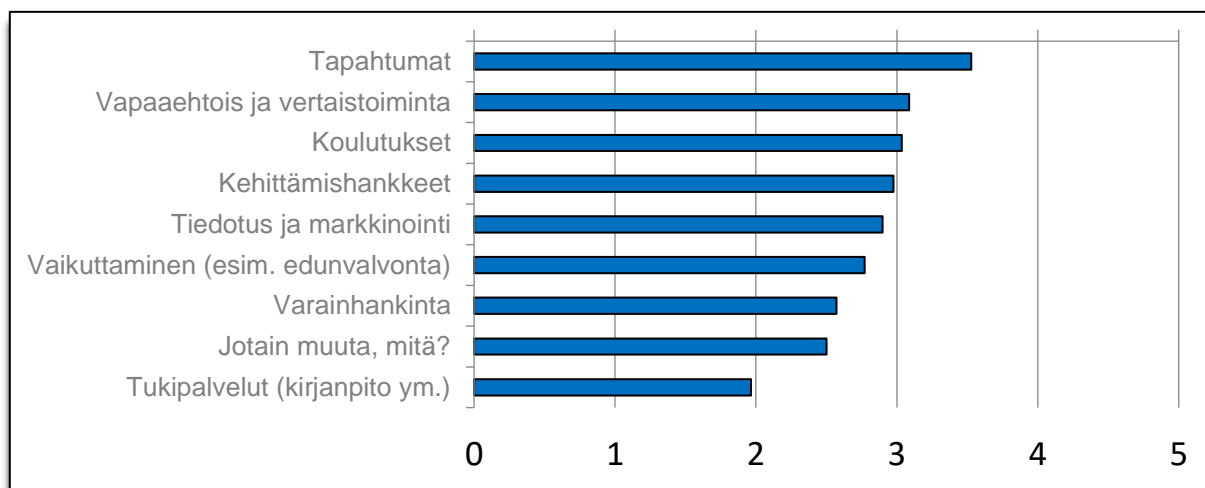
Kyselyssä selvitettiin myös, kuinka paljon yhdistysten kanssa tehtävän yhteistyön määrä on muuttunut viimeisen kahden vuoden aikana. Vastanneista 2,8 % (N= 178), ilmoitti, että yhteistyö muiden yhdistysten kanssa on pienentynyt kahden viime vuoden aikana. Tasan puolet (50 %) vastaajista ilmoitti yhteistyön määrän pysyneen samana ja 47 % ilmoitti yhteistyön muiden yhdistysten kanssa kasvaneen viimeisen kahden vuoden aikana. Yhteistyön määrän ilmoitti kasvaneen kahdessa vuodessa paljon 11 % tähän kysymykseen vastanneista toimijoista.

Kuviossa 20 on esitetty millaisten toimintojen parissa yhdistykset tekevät paikallista yhteistyötä ja kuinka paljon. Eniten yhteistyötä tehdään tapahtumien parissa, vapaaehtois- ja vertaistoiminnan parissa sekä koulutusten parissa. Myös muut yhteistyön muodot nousivat vahvasti esille. Näitä olivat yhteislupa-anomus, yhteismarkkinointi, virkistystoiminta, päihdetyö, retket ja matkat, talkoot ja markkinat, tiedonvaihto, kehittämisspalvelut, leirit ja verkostoyhteistyö. Yhdistykset tekevät vähiten yhteistyötä tukipalvelujen, varainhankinnan ja vaikuttamistyön parissa.

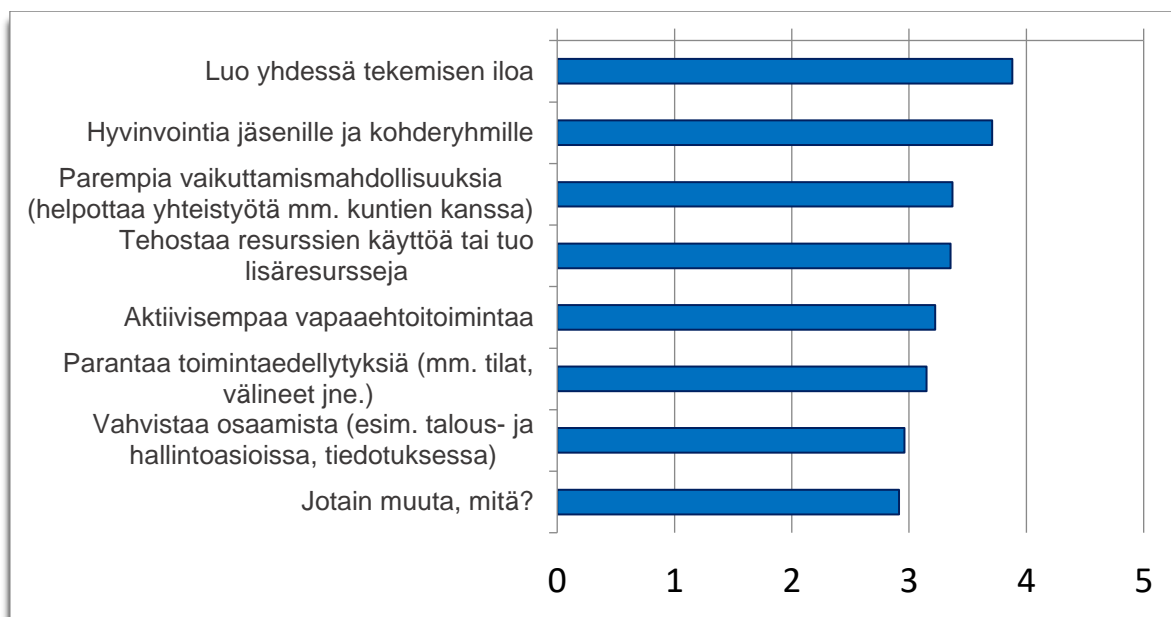
KUVIO 20. Paikallisen yhteistyön määrä eri osa- alueilla muiden yhdistysten kanssa 2016-2018 (N=185). (0=ei lainkaan, 1=vähän, 2=jonkun verran, 3=kohtalaisesti, 4=melko paljon, 5=erittäin paljon)

Kuviosta 21 nähdään, kuinka paikallisen yhteistyön määrän uskotaan kehittyvän seuraavan viiden vuoden aikana. Voidaan nähdä, että vastaajat kokevat yhteistyön määrän kasvavan kaikilla osa-alueilla paitsi tukipalvelujen osalta.

KUVIO 21. Arvio paikallisen yhteistyön määrästä viiden vuoden kuluttua (N=178).
0=ei lainkaan, 1=vähän, 2=jonkun verran, 3=melko paljon, 4=paljon, 5 = erittäin paljon).

Vastaajia pyydettiin arvioimaan yhteistyön tuomia hyötyjä (kuvio 22). Yhteistyön koetaan tuovan yhdessä tekemisen iloa sekä hyvinvointia jäsenille ja kohderyhmille. Myös vaikutusmahdollisuuksien ja yhteistyön kunnan kanssa uskotaan paranevan yhteistyön myötä. Avoimissa vastauksissa kerrottiin, että yhteistyön avulla on helpompi houkutella asiakkaita, yhteishankkeet lisääntyvät, tietoisuus ja näkyvyys lisääntyy, kyetään tuottamaan sisällöltään rikkaampia tapahtumia ja tuottamaan erilaisia toimintoja sekä hidastamaan toiminnan mahdollista hiipumista.

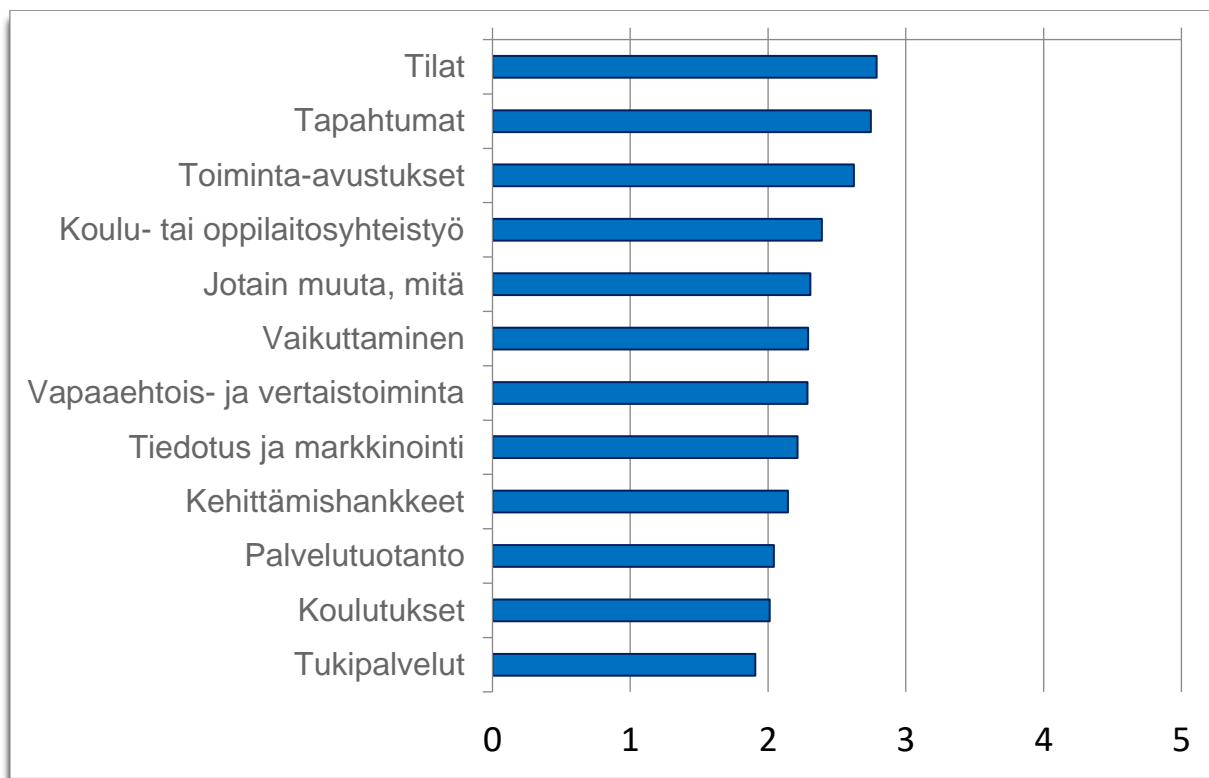
KUVIO 22. Yhdistysten välisen yhteistyön hyödyt (N=180). (0=ei lainkaan, 1=vähän, 2= jonkun verran, 3 = kohtalaisesti, 4=melko paljon, 5=erittäin paljon)

Yhteistyö tuo mukanaan myös haasteita. Seuraavien asioiden koettiin hankaloittavan yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa: Yhteistyön vaatimat lisäresurssit ja rahoitus, totutuissa toimintatavoissa pitäytyminen, heikko sitoutuminen yhteistyöhön sekä tiedonpuute muista yhdistyksistä. Avoimissa vastauksissa nousi esille, että järjestöt ja yhdistykset keskittyvät toiminnassaan paljon pelkästään omaan toimialaan ja asenteet ovat yhteistyötä vastaan. Koetaan, että yhdistyksen ”omasta reviiristä” on pidettävä kiinni ja yhteistyötä tehdään vain pienessä piirissä. Myös kaupungin johdon asenteen katsottiin vaikeuttavan yhdistysten välisen yhteistyön kehittymistä. Yhteistyötä hankaloittavat tekijät eivät ole muuttuneet verrattuna vuoden 2016 järjestökyselyn tuloksiin.

5.9 Yhteistyö kunnan kanssa

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka paljon kunnan kanssa tehtävä yhteistyön määrä on muuttunut viimeisen kahden vuoden aikana (N=179). 30 % vastaajista ilmoitti yhteistyön kunnan kanssa kasvaneen, 60 % ilmoitti yhteistyön määrän pysyneen samana ja 10 % ilmoitti yhteistyön vähentyneen.

Kuviosta 23 nähdään, että yhdistysten yhteistyö kunnan kanssa keskittyy hyvin perinteisiin yhteistyön muotoihin kuten toimitiloihin, tapahtumiin ja toiminta-avustuksiin. Tulokset eivät tämän osalta poikkea vuoden 2016 tuloksista (Ovaskainen 2016, 31).

Kuvio 23. Yhteistyö kunnan kanssa (N=181). (0=ei lainkaan, 1=vähän, 2= jonkun verran 3=kohtalaisesti, 4=melko paljon, 5=erittäin paljon)

Järjestökyselyssä 2018 selvitettiin, miten kunnan tilamaksut tai vuokrat ovat kehittyneet kahden viime vuoden aikana (N=124):

- Maksuttomat tilat ovat pysyneet maksuttomina (48 %)
- Maksullisten tilojen vuokra on kallistunut (23 %)
- Maksullisten tilojen vuoka on pysynyt samana (20 %)
- Maksuttomat tilat ovat muuttuneet maksullisiksi (7 %)
- Maksulliset tilat ovat muuttuneet maksuttomiksi (2 %)

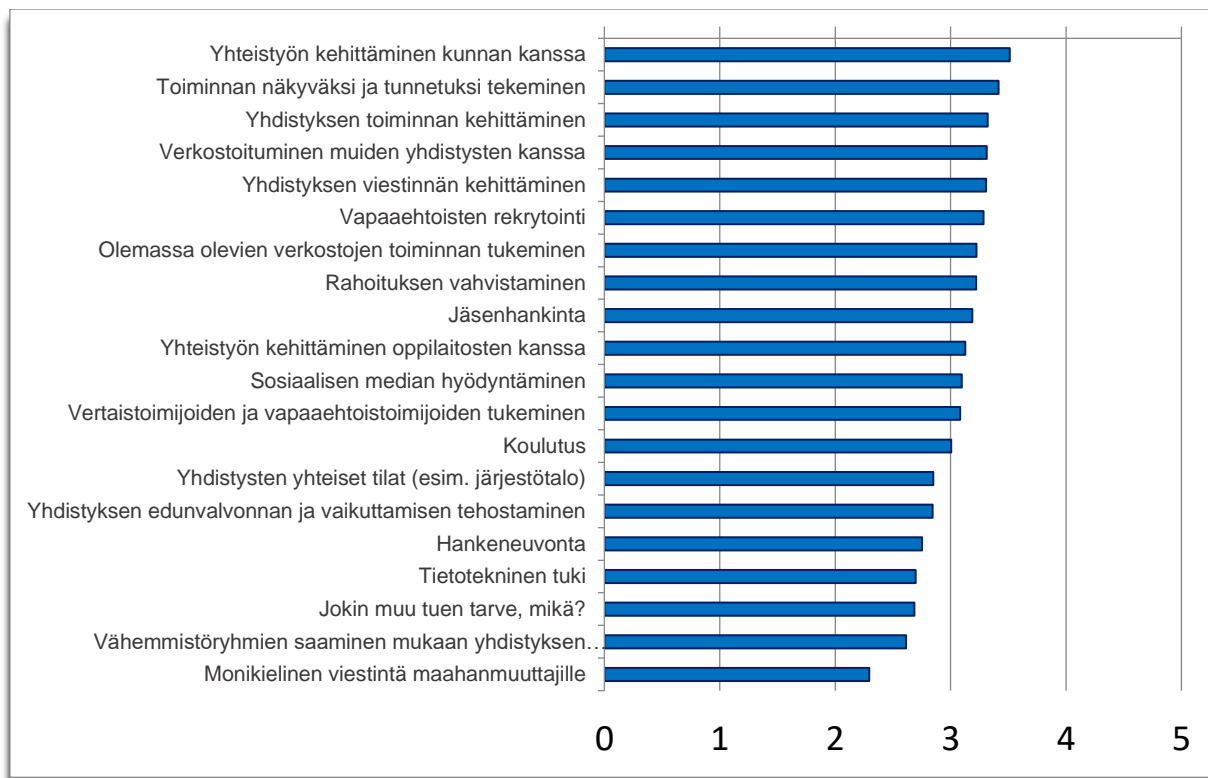
Vastaajamääriltään isoimmissa kunnissa, on jonkun verran eroja kunnan tilamaksujen suhteen. Esimerkiksi Kuopiossa 29 % yhdistyksistä ilmoitti, että maksullisten tilojen hinta on kallistunut. Iisalmissa 44 % ja Varkaudessa 38 % mainitsi tilamaksujen nousseen viimeisen kahden vuoden aikana.

Kysyttäessä järjestöjen ja kunnan tekemästä kumppanuustoiminnasta (N=178), 75 % ilmoitti, ettei kunta ole esittänyt niille minkäänlaisia kumppanuuspyyntöjä viimeisen kahden vuoden aikana. Kunnan tekemistä tarjouksista 10 % olivat täysin vastikkeettomia ja 6 % ilmoitti, että toimintaa tuotettiin vastikkeena kunnan avustukselle. Tällaista toimintaa oli vertaisryhmien tuottaminen, Perheentalo-toiminta, lasten iltapäiväkerhojen järjestäminen, liikuntatapahtumiin liittyvien palvelujen järjestäminen, nuorisotoiminta, ikäihmisten liikunnan tuottaminen sekä latujen ja luistinradan hoitaminen. 9 % vastaajista kertoi saavansa kunnalta toimintaa vastaan jotain muuta korvausta kuin toiminta-avustusta (esim. yksikkökohtainen korvaus, ostopalvelusopimus jne.). Tällaista, muuten kuin toiminta-avustuksella korvattavaa toimintaa oli esimerkiksi vapaaehtoisten järjestämä kieltenopetus, maahanmuuttajien suomenkielinen koulutuspalvelu, ohjelmapalvelut, esiintymiset ja koulutukset, ensiapukoulutus, yhteistyö musiikkiopiston kanssa, omaishoitajavalmennus, sekä valmius- ja varautuminen sekä tarjottavat tapahtumissa.

5.10 Yhdistysten tuen tarpeet

Kuvio 24 kertoo järjestöjen ja yhdistysten tuen tarpeista. Yleisesti voidaan sanoa, että ne tarvitsevat ainakin jossain määrin tukea kaikilla osa-alueilla. Yhdistykset kokevat, että niillä on suurin tuen tarve yhteistyön kehittämisessä kunnan kanssa. Peräti 53 % vastaajista koki, että ne tarvitsevat kohtalaisesti- tai erittäin paljon tukea yhteistyön kehittämisessä kunnan kanssa. Vaikka 66 % yhdistyksistä kokeekin, että niillä on hyvä keskusteluyhteys kunnan kanssa, niin silti yhteistyön lisäämisessä on vielä parantamisen varaa. Vuoden 2016 kyselyn mukaan suurin tuen tarve liittyi rahoituksen vahvistamiseen (Ovaskainen 2016, 26). Tuolloin epävarmuutta saattoi aiheuttaa tuon hetkinen yhdistysmaailman rahoituksen epävarmuus, koska yhdistysten suurinta rahoittajaa eli Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskusta (STEA) oltiin juuri perustamassa. STEA aloitti toimintansa vuonna 2017 (STEA 2018). Kunnan kanssa tehtävän

yhteistyön lisäksi, suurimmat tukitarpeet liittyvät toiminnan näkyväksi tekemiseen, toiminnan kehittämiseen, verkostoitumiseen muiden yhdistysten kanssa ja yhdistyksen viestinnän kehittämiseen, sekä vapaaehtoisten rekrytoimiseen.

KUVIO 24. Yhdistyksen tuen tarpeet (N=179).

(0=ei tuen tarvetta, 1=pieni tuen tarve, 2=, jonkinlainen tuen tarve, 3=kohtalainen tuen tarve, 4=melko suuri tuen tarve, 5=erittäin suuri tuen tarve)

Palkatun henkilöstön mielestä suurimmat tuen tarpeet liittyvät toiminnan näkyväksi ja tunnetuksi tekemiseen, yhteistyön kehittämiseen kunnan kanssa, olemassa olevien verkostojen toiminnan tukemiseen sekä verkostoitumiseen muiden yhdistysten kanssa. Verrattuna vuoden 2016 järjestökyselyn tuloksiin, voidaan havaita, että kaiken kaikkiaan tuen tarpeet ovat lisääntyneet viimeisen kahden vuoden aikana lähes jokaisella osa-alueella (taulukko 4). Kahden vuoden aikana eniten tuen tarve on kasvanut vertaistoimijoiden ja vapaaehtoisten tukemisen sekä yhteistyön kunnan kanssa osalta.

TAULUKKO 4 Yhdistyksen tuen tarve kohtalainen – erittäin suuri (3-5) vuosina 2016 ja 2018

Tuen tarve kohtalainen - erittäin suuri	2016	2018
Yhteistyön kehittäminen kunnan kanssa	74 %	81 %
Toiminnan näkyväksi ja tunnetuksi tekeminen	77 %	78 %
Yhdistyksen toiminnan kehittäminen	75 %	79 %
Verkostoituminen muiden yhdistysten kanssa	71 %	77 %
Yhdistyksen viestinnän kehittäminen	72 %	74 %
Olemassa olevien verkostojen tukeminen	71 %	73 %
Rahoituksen vahvistaminen	70 %	73 %
Sosiaalisen median hyödyntäminen	64 %	70 %
Vertaistoimijoiden ja vapaaehtoistoimijoiden tukeminen	58 %	68 %
Koulutus	67 %	69 %
Yhdistyksen edunvalvonnan ja vaikuttamisen tehostaminen	62 %	62 %

Järjestökyselyn avulla selvitettiin myös, onko yhdistys saanut ulkopuolista tukea johonkin tuen tarpeeseen viimeisen kahden vuoden aikana. Tähän kysymykseen vastasi 172 yhdistyksen edustajaa. 67 % vastaajista ilmoitti, ettei ole saanut minkäänlaista tukea ja 33 % oli saanut jonkinlaista tukea.

Tukea oli saatu seuraavissa asioissa:

- TSL, rahallinen tuki
- Projektituki
- Rahallinen tuki SM-kisoihin
- Kunnan toiminta-avustus
- Apua toiminta-avustuksen hakemiseen
- Koulutus
- Tukea avantouintipaikan sähkölaskuihin ja tien kunnossapitoon
- Oman piirin tuki ja info eri asioissa
- Rahoitustuki
- Seniorin tietotekniikkaopetus
- Kuopion kaupungin tuki
- Leader- toiminnankehittämisshanke
- Kunnan ja paikallisen säätiön avustus
- Yleisavustus
- STEA:n rahoitus keskusliittojen kautta
- Hanke- ja avustusneuvonta
- Jäsenen apu tietotekniikka-asioiden toiminnantarkastusta varten

- Tukea kunnan hyvinvointikoordinaattorilta terveys- ja hyvinvointiasioissa
- Oppilaitosyhteistyö
- Toiminta- ja kehittämistuki
- Rahaa ja tarpeita kahvilaa varten
- Rahallinen avustus kansainväliseen toimintaan
- Tukea Sakke-hankkeen ja Pohjois-Savon VEKE:n kautta
- Kuljetukset ja vapaaehtoistyö
- Tuki tilojen remontointiin
- Yhteistyö kiinteistöyhtiön kanssa
- Teatterimatkakulut
- ATK-tuki
- Oppilaitosparraus
- Rahoitusta hankintoihin ja korjauksiin

5.11 Sosiaali-, terveys- ja maakuntauudistuksen vaikuttavuus

Pohjois-Savon järjestökyselyssä 2018 selvitettiin tulevan sosiaali-, terveys- ja maakuntauudistuksen vaikuttavuutta yhdistysten toimintaan. Sama kysymys esitettiin myös Järjestöbarometriin 2018 osallistuvilla. Taulukosta 5 nähdään Pohjois-Savon vastaukset ja suluissa valtakunnallisen järjestöbarometrin 2018 tulokset. Taulukosta voidaan havaita, ettei suurimmalla osalla järjestöistä ja yhdistyksistä ole käsitystä siitä, miten tuleva Sote-uudistus vaikuttaa niiden toimintaan tai ne kokevat, ettei uudistuksella ei kovin suurta vaikutusta toimintaan. Eniten uudistuksen uskotaan parantavan yhdistyksen näkemysten ja asiantuntemuksen huomioonottamista sekä yhdistyksen asemaa kunnan hyvinvointia ja terveyttä edistävässä toiminnassa. Lisäksi uudistuksen koetaan lisäävän yhdistyksien arvostusta niin kunnissa kuin maakunnassakin.

Pohjois-Savon tulokset ovat samansuuntaisia valtakunnallisiin tuloksiin nähden. Pohjois-Savon yhdistykset suhtautuvat kuitenkin muuta Suomea epäilevämmiin esimerkiksi yhdistysten aseman säilymiseen palvelujen tuottajana, sekä toiminta-avustusten ja tilojen saamiseen niin kunnilta kuin maakunniltakin. Järjestöbarometriin 2018 vastanneet yhdistykset suhtautuvat taas Pohjois-Savo epäilevämmiin kuntien toiminta-avustusten myöntämiseen sote- uudistuksen jälkeen. Noin neljäsosa sekä Pohjois-Savon, kuin myös että muun Suomen yhdistyksistä usko, että uudistuksen myötä niiden asiantuntemus otetaan paremmin huomioon kunnan hyvinvointia ja terveyttä edistävässä toiminnassa ja, että niiden asema vahvistuu uudistuksen myötä. Uudistuksen nähdään lisäävän sekä kuntien, että maakuntien arvostusta järjestöjä ja yhdistyksiä kohtaan.

TAULUKKO 5 Sosiaali-, terveys- ja maakuntauudistuksen vaikutus yhdistyksiin Pohjois-Savossa (N= 177). Suluissa Järjestöbarometrin 2018 tulos.

	Heikentää paljon/jonkin verran	Ei vaikutusta	Parantaa jonkin verran/paljon	Ei osaa sanoa
Yhdistyksen näkemyksen ja asiantuntemuksen huomioon kunnan hyvinvointia ja terveyttä edistävässä toiminnassa	17,9 % (14,8%)	18,5 % (30,5%)	25,4 % (25,5%)	38,2 % (29,2%)
Yhdistyksen asema kunnan hyvinvointia ja terveyttä edistävässä toiminnassa	17,9 % (12,3%)	23,7 % (35,6%)	23,7 % (23,9%)	34,7 % (28,1%)
Yhdistyksen näkemysten ja asiantuntemuksen ottaminen huomioon palvelujen tuottamisessa ja kehittämisessä uusissa rakenteissa	15,6 % (14,2%)	22,6 % (28,8%)	17,3 % (22,6%)	44,5 % (34,4%)
Kunnan arvostus yhdistyksen toimintaa kohtaan	12,5 % (10,4%)	27,4 % (41,9%)	24,1 % (22,3%)	36,0 % (25,5%)
Maakunnan arvostus yhdistyksen toimintaa kohtaan	14,6 % (11,9%)	17,0 % (30,1%)	19,3 % (15,2%)	49,1 % (42,8%)
Yhdistyksen mahdollisuus saada maakunnalta toiminta-avustusta	14,8 % (19,6%)	19,0 % (21,9%)	9,3 % (11,2%)	56,9 % (47,3%)
Yhdistyksen mahdollisuus saada kunnalta tiloja käyttöönsä maksutta tai edullisesti	21,2 % (16,6%)	34,2 % (45,60%)	9,2 % (8,4%)	35,4 % (29,4%)
Mikäli yhdistys tuottaa palveluja, sen asema niiden tuottajana ja myyjänä uusissa rakenteissa	14,6 % (9,70%)	19,9 % (30,5%)	11,2 % (8,2%)	54,3 % (51,6%)
Yhdistyksen mahdollisuus saada maakunnalta tiloja käyttöönsä maksutta tai edullisesti	19,5% (16,20%)	17,8% (27,5%)	7,5% (8,0%)	55,2% (48,3%)
Yhdistyksen mahdollisuus saada kunnalta toiminta-avustusta	18,4% (28,5%)	27,0% (34,0%)	8,1% (5,5%)	46,5% (32,0%)

(Pohjois-Savon järjestökysely 2018 & Järjestöbarometri 2018.)

Valtioneuvoston 8.3.2018 julkaistun muistion mukaan, järjestöillä on vahva asema hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä sosiaali- ja terveystalouden tuottamisessa tulevissa maakunnissa (Valtioneuvosto 2018, 2). Pohjois-Savon järjestökyselyyn vastanneista yhdistyksistä noin viidennes oli tästä samaa mieltä. Maakunta voi edistää järjestöjen toimintaa esimerkiksi antamalla sopimisjärjestelyin vuokraamia tiloja järjestöjen yleishyödylliseen toimintaan sekä huolehtia, että asiakas todella ohjataan kolmannen sektori palvelujen piiriin (mt., 2).

Vuoden 2016 järjestöbarometriin vastanneista järjestöjohtajista 20 % näki sote- ja maakuntauudistuksen mahdollisuutena, 39 % uhkana ja 14 % haasteena, johon järjestön on vastattava (Peltosalmi, Eronen, Litmanen, Londén & Ruuskanen 2016, 135).

Järjestökyselyyn vastanneet yhdistykset saivat myös avoimesti kertoa merkittävimpiä huolia ja/tai kiittämisen aiheita, joita niillä on liittyen Pohjois-Savon maakunta- tai sotehallinnon valmisteluun. Tähän vastasi yhteensä 78 toimijaa. Vastauksissa näkyy selvästi epävarmuus uudistuksen vaikutuksesta ja sisällöstä. Lisäksi osa vastaajista kokee epävarmuutta siitä, kuinka kunnan mahdollisuudet tukea yhdistyksiä muuttuvat, ja ehtiikö maakunta huomioida pieniä, vapaaehtois pohjalta toimivia yhdistyksiä. Useampi toimija oli huolissan ylipäättään pienempien paikallisyhdistysten olemassaolon mahdollisuuksista sekä siitä, ostetaanko niiltä palveluja tulevaisuudessa. Tulevan uudistuksen arvellaan siirtävän esimerkiksi vanhusten tarvitsemat palvelut liian kauas palvelujen keskittämisen myötä. Myös tarjolla olevien palvelujen koetaan kallistuvan, mikä vaikuttaa vähävaraisten asemaan kunnissa. Monesta vastauksesta käy myös ilmi, että sote- ja maakuntauudistuksen koetaan vähentävän yhdistyksen mahdollisuuksia vaikuttaa paikalliseen päätöksentekoon. Myös vanhusten, eläkeläisten ja lasten asema aiheuttaa vastaajissa epävarmuutta.

” Negatiivinen muutosta vastustava ilmapiiri on suurin este onnistumiselle. Siis muutostavastarinta. Uudistus on tehtävä, että selvitään tulevaisuuden haasteista, mm. väestön ikääntymisestä. Sokeaksi tekeytyminen ja tosiasioiden kieltäminen on suurin este. Samaan hiileen puhaltamista tarvitaan uudistuksen onnistumiseksi”

” Huoli: kaikki katoaa kauas, siis välimatkojen pituus, julkisten kulkumahdollisuuksien puuttuminen, vieraantuminen yleensä, vaikutusmahdollisuudet pienenevät, edustus vaikeutuu, ei tulla kuulluksi- Olisiko kiitosta, ei osaa vielä sanoa”

"Epätietoisuus on suuri. Miten kunnan mahdollisuuden tukea yhdistyksiä muuttuvat. Toivoisi tietysti, että paranisivat. Maakunta tuskin ehtii paneutua pieniin vapaaehtois-pohjalta toimiviin yhdistyksiin"

"Lähidemokratia vähenee entisestään"

"Suurin huoli on, löytyykö kolmannen sektorin hyvinvointia edistävälle toiminnalle paikka uudistuksessa, niin että myös rahoitus olisi mietitty"

"Huoli ikäihmisten tarvitsemien palvelujen keskittymisestä ja etääntymisestä haja-asu-tusalueilla"

"Eläkeläinen jää häviölle. Terveystuollon palvelumaksut nousevat sekä yksityisellä että kunnallisella sektorilla ja eläkeläisestä tulee tosi köyhä"

"Huoli lapsen oikeuksien toteutumisesta Kuopion alueella sekä lapsivaikutusten arvi-ointi poliittisissa päätöksissä"

"Ei ole selkeätä kuvaa mitä muutos tarkoittaa yhdistyksellemme onko se uhka vai mah-dollisuus. Epätietoisuuden aikana pyritään vahvasti kehittämään toimintaa ja tuotteis-tamaan palveluja tietämättä vielä kuka niitä hankkii"

(Pohjois-Savon järjestökysely 2018.)

6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kyselyn tuloksia arvioitaessa voidaan yleisesti todeta, että vuoden 2016 ja 2018 kyse-lyiden tulokset ovat hyvin samansuuntaisia. Myös vastaajamäärät olivat lähellä toisi-aan (2016 N=181 ja 2018 N=185).

Toimijoiden määrän kehitys

Järjestötoiminnan peruselementteihin kuuluvat palkattu- ja luottamushenkilöstö sekä vapaaehtoistoimintaan osallistuvat ja/tai jäsenmaksun maksavat jäsenet. Viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana on järjestötoiminnasta tullut yhä ammattimaisem-paa, ja palkatun henkilöstön määrä onkin kasvanut tuona aikana. (Heikkala 2009, 91.) Myös Pohjois-Savossa on näkyvissä palkatun henkilöstön määrän lisääntyminen. Jär-jestökyselyyn 2018 vastanneista järjestöistä ja yhdistyksistä 14 % (N=97) ilmoitti pal-katun henkilöstön lisääntyneen viimeisen kahden vuoden aikana. Vastanneista 185

yhdistyksestä kuitenkin vain 50:llä oli palkattua henkilöstöä, joten suurin osa toimii täysin vapaaehtois pohjalta.

Yhdistysten jäsenmäärät ovat hieman kasvaneet viimeisen kahden vuoden aikana, mutta suurimmalla osalla (74 %) on haasteita saada toimintaansa aktiivisia vapaaehtoisia. Vaikka avoimen vastauksen mukaan vapaaehtoisten mukaan saaminen tuottaa haasteita, niin silti niiden tilanne näyttäytyy kyselyn tulosten perusteella kuitenkin hyvältä. Vapaaehtoisten määrä on nimittäin pysynyt samana 80 %:lla yhdistyksistä kahden viimeisen vuoden aikana. Vapaaehtoistoimijoiden määrä suurimmalla oli suurimmalla osalla vastanneista yhdistyksistä kuitenkin pieni. Peräti 39 % ilmoitti, että sen toiminnassa oli mukana vain 1-10 vapaaehtoista.

Järjestöjen ja yhdistysten sisällä olevat ajattelumallit ja toimintatavat vaikuttavat niiden kulttuuriin toimia. Yhdistyskulttuuriin liittyvät asiat ovat huomioon ottamisen arvoisia järjestöjen ja yhdistysten menestymisen kannalta. Ne vaikuttavat toiminnassa mukana olevien käyttäytymiseen ja asenteisiin ja niiden perusteella monet ratkaisevat sen, lähtevätkö he mukaan toimintaan vai eivät. Jos ihmiset pitävät järjestön tavasta toimia ja se puhuttelee heitä jollain tapaa, he lähtevät mukaan toimintaan (Harju 2004, 20.) Viestinnällä on merkittävä osuus siitä, millaisen kuvan ja kuinka helposti ihmiset saadaan mukaan toimintaan. Ihmisten kynnys osallistua toimintaan madaltuu, jos toiminta vetoaa ihmisten tunteisiin jollain tapaa. Maailma on myös muuttunut hektisemmäksi ja järjestöt ja yhdistykset joutuvat kilpailemaan ihmisten vapaa-ajasta. Tällöin niin ns. hetken vapaaehtoisuus nousee tärkeään asemaan. Tällaista hetken vapaaehtoisuutta voi olla esimerkiksi talkoisiin osallistuminen, jolloin toimintaan ei tarvitse sitoutua pitkäksi aikaa. Hetken vapaaehtoisuuden kautta, ihmiset saavat käsityksen järjestön toimintakulttuurista ja päätös myös pidempiaikaisesta sitoutumisesta on helpompi tehdä.

Viestintä

Digitalisaatio muuttaa järjestöjen toimintaa ja toimintaympäristöä. Yhä useampi järjestö ja yhdistys järjestää esimerkiksi verkkoauttamista. Näitä verkkoauttamisen muotoja voi olla esimerkiksi sosiaalisen median vertaistukiryhmät, verkkovälitteinen neuvonta tai vaikkapa nettiin jalkautuva nuorisotyö. Jotta asiakkaat tavoittaisivat nämä palvelut, tulee sähköisten viestintäkanavien hyödyntämisestä yhä tärkeämpää. Ne

lisäävät järjestöjen ja yhdistysten näkyvyyttä ja toimivat niin sisäisen, kuin ulkoisenkin viestinnän välineinä.

Moni yhdistys käyttää sähköisiä viestintäkanavia myös omassa sisäisessä viestinnässään. Varsinkin WhatsAppin käyttö on verrattain yleistä. Sähköisten viestinnän välineistä suosituimmat olivat kuitenkin perinteiset välineet: sähköposti, yhdistyksen www-sivut sekä ja puhelin ja tekstiviestit. Facebookia ilmoitti käyttävänsä yli puolet järjestökyselyyn 2018 vastanneista yhdistyksistä. YouTubea, Instagramia ja/tai Twitteriä käyttää vajaa kolmannes. Sosiaalisen median ja muun sähköisen viestinnän osuus on selvästi kasvanut viimeisen kahden vuoden aikana. Esimerkiksi vuonna 2016 Facebookia ilmoitti käyttävänsä vain noin 50 % vastaajista, kun vastaava luku vuonna 2018 oli 67 % (Ovaskainen 2016, 24). Muuta sosiaalista mediaa käyttivät vuonna 2016 13 % vastaajista, kun taas vuonna 2018 vastaava luku oli 27 % (mt., 2016, 24). Edellytyksiä on vieläkin suuremmalle sähköisten viestintäkanavien käyttämiselle, mutta tieto ja koulutus näyttää puuttuvan. Avoimissa vastauksissa erityistä tukea tarvitaan yhdistyksen kotisivujen luomisessa sekä jäsenten internetin käytön opetuksessa, tiedon lisäämisessä sähköisten viestintäkanavien hyödyntämiseksi ja uusien alustojen opettelussa. Harvalla kyselyyn vastanneesta yhdistyksestä viestintä on millään muotoa suunnitelmallista. Tiedottaja löytyy melkein 40 %:lta vastaajista, nimetty viestintävastaava noin 30 %:lla, mutta vain 14 %:lla on varsinainen viestintäsuunnitelma. Yhdistysten viestintää tehdään pitkälti muiden tehtävien ohessa. Suuri osa kyselyyn vastanneista toimijoista, kertoi vapaaehtoisten rekrytoinnin olevan haasteellista. Sosiaalisen medianäkyvyyden lisääminen voisi tuoda toimintaan uusia ja varsinkin nuoria vapaaehtoisia.

Sakke - järjestöyhteistyön kehittämishankkeessa luotiin kevään 2018 aikana järjestötietopalvelu, pohjoissavolaiset.fi, joka kokoaa tiedon Pohjois-Savon järjestöistä, yhdistyksistä sekä niiden toiminnasta. Tällä alustalla järjestöt ja yhdistykset voivat kertoa toiminnastaan, hankkeistaan, tapahtumistaan tai vaikkapa vuokrattavista tiloistaan (pohjoissavolaiset.fi 2018). Järjestökyselyn 2018 ajankohtana pohjoissavolaiset.fi-järjestötietopalvelua oltiin vasta luomassa. On mielenkiintoista nähdä, vähentääkö järjestötietopalvelu tuen tarvetta toiminnan tunnetuksi ja näkyväksi tekemisessä. Pohjois-Savon järjestötietopalvelu helpottaa yhdistysten painetta myös luoda omat www-

kotisivut. Haasteellista on saada palvelu kaikkien, vajaan 5 000 pohjoissavolaisen järjestön ja yhdistyksen tietoon.

Toiminta ja tuen tarpeet

Vastausaineiston perusteella Pohjois-Savon yhdistysten toiminta on monipuolista ja lisää alueen väestön hyvinvointia huomattavasti. Yhdistykset toimivat asiantuntijoina ja tiedonvälittäjinä, sekä järjestävät koulutusta, ohjausta ja neuvontaa, sekä huomattavan paljon harrastus-, -virkistys- ja vapaaehtoistoimintaa. Kyselyn vastausten perusteella moni järjestö ja yhdistys kokee toimintansa olevan paikalleen pysähtynyttä ja niiden tuen tarpeet ovat edelleen kohtalaisen suuret. Tämä näyttäytyy varsinkin pienissä yhdistyksissä. Tukea tarvitaan uusien vapaaehtoisten houkuttelemisessa, yhteistyön kehittämisessä kunnan kanssa sekä toiminnan näkyväksi ja tunnetuksi tekemisessä sekä verkostoitumisessa muiden yhdistysten kanssa. Vaikka järjestöt ja yhdistykset kokevat, että niillä on hyvä keskusteluyhteys kunnan kanssa ja osallistuvatkin kunnan ja järjestöjen yhteisiin tapaamisiin, niin silti yhteistyön kasvattamiseen kaivataan lisää tukea. Yhdistysten tuen tarpeet ovat lisääntyneet kaikilla osa-alueilla verrattuna vuoden 2016 tuloksiin. Tuen tarpeet ovat kasvaneet etenkin verkostoitumisessa muiden toimijoiden kanssa sekä sosiaalisen median hyödyntämisessä.

Suuri osa yhdistyksistä on halukas kehittämään kuntatason lähidemokratiaelinten toimintaa (aluetoimikunnat, hyvinvointifoorumit, vammais- ja vanhusneuvostot jne.). Järjestökyselyn perusteella järjestöt on jätetty useissa kunnissa kuitenkin niiden ulkopuolelle. Järjestöt ja yhdistykset tarvitsevatkin tukea kunnan kanssa tehtävän yhteistyön lisäämiseksi.

Yhdistykset kokevat, että niiden toiminta ehkäisee syrjäytymistä ja lisää kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia, luo yhdessä tekemisen iloa sekä hyvinvointia jäsenille ja kohderyhmille. Yhdistysten ja järjestöjen toiminta edistää osallisuutta ja luo yhteistoimintaa. Lisäksi yhdistykset kokevat, että niillä kuntalaisten hyvinvointia edistävä vaikutus.

Yhteistyö

Järjestöjen ja yhdistysten tekemä yhteistyö on hyvin monimuotoista. Yhteistyötä tehdään varsinkin paikallisten muun alan yhdistysten kanssa, oman keskusliiton tai piirin kanssa sekä alueellisten ja paikallisten oman alan yhdistysten kanssa.

Hieman vajaalla puolella (47 %) kyselyyn vastanneista yhdistyksistä yhteistyö muiden yhdistysten kanssa on lisääntynyt viimeisen kahden vuoden aikana. Moni yhdistys tiedostaa yhteistyön merkityksen yhteiskunnallisten rakenteiden muuttuessa ja tiedetään, että yhteistyö lisää yhdistyksen mahdollisuuksia toimia ja olla olemassa myös tulevaisuudessa. Yhdistykset arvioivat yhteistyön kasvavan seuraavan viiden vuoden aikana ja ne kokevat, että yhteistyö luo yhdessä tekemisen iloa sekä hyvinvointia jäsenille ja kohderyhmille. Yhteistyön nähdään lisäävän yhdistysten mahdollisuuksiin vaikuttaa ja lisäävän myös yhteistyöhankkeita. Yhteistyö luo myös uusia toimintoja ja lisää kykyä luoda sisällöltään rikkaampia tapahtumia.

Yhteistyön luo yhdistyksille myös haasteita. Pelätään, että yhteistyö vaatii liikaa resursseja, jolloin sitoutuminen yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa jää vähäiseksi. Järjestökenttä koetaan Pohjois-Savossa ”kuppikuntaisena” toimintana ja yhdistykset pitävät kiinni omasta reviiristään, joka myös osaltaan vaikeuttaa yhteistyön toteutumista. Yhdistysten mielestä myös kunnan asenteet yhdistystoimintaa kohtaan vaikeuttavat yhteistyön kehittymistä. Kunnan kanssa tehtävä yhteistyö keskittyy edelleen perinteisiin toimintamuotoihin, kuten avustusten- ja toimitilojen antamisen yhdistysten käyttöön. Yhdistysten ja kunnan välisen yhteistyön on siis löydettävä uusia muotoja. Kuntien on vielä nykyistä vahvemmin tunnistettava, että yhdistykset lisäävät toiminnallaan kuntalaisten hyvinvointia. Suurin osa yhdistyksistä kertoo, ettei kunta ole esittänyt minäkäänlaisia kumppanuuspyyntöjä viimeisen kahden vuoden aikana.

Yhdistysten varallisuus

Kyselyyn vastanneista yhdistyksistä arvioi toimintansa olevan vakaalla pohjalla ja niiden taloudellinen tilanne on myös vakaa. Suurimmalla osalla yhdistyksen kulut olivat pieniä ja niiden varainhankinta pohjautuu perinteisiin varainhankintamenetelmiin, kuten jäsenmaksuihin, myyjäisiin ja arpajaisiin, tapahtumiin ja tilaisuuksiin sekä erilaisten

tuotteiden myyntiin. Yhdistykset avustuslähteet ovat myöskin moninaiset, mutta suurin avustusten myöntäjä on Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus STEA.

Sosiaali-, terveys- ja maakuntauudistuksen vaikutus

Järjestöt ja yhdistykset ovat hyvin epävarmoja tulevan sosiaali- terveys ja maakuntauudistuksen vaikutuksista omaan toimintaansa tulevaisuudessa. Tämä näkyy niin Pohjois-Savon kuin Järjestöbarometrin 2018 vastauksissa. Yhdistykset eivät tiedä, miten uudistus tulee vaikuttamaan toimintaan ja vastauksissa näyttäytyy epävarmuus muun muassa kunnan ja maakunnan pienille järjestöille myöntämistä tuista. Järjestöt eivät myöskään osaa arvioida ostetaanko niiden tuottamia palveluja uudistuksen myötä ja kuinka paljon. Palvelujen pelätään siirtyvän suurempiin keskuksiin, joten huoli on aiheellinen. Kyselyn perusteella järjestöt ja yhdistykset kokevat myös jäävänsä ulkopuolelle paikallisesta päätöksenteosta. Toteutuessaan Sote-uudistus muuttaa väkisin totuttuja toimintatapoja sekä rakenteita ja sen vaikutus koskettaa etenkin palveluja tuottavia järjestöjä (Peltosalmi & Eronen & Litmanen & Londén & Ruuskanen 2016, 130). Sote-uudistus ei kuitenkaan kosketa pelkästään palveluja tuottavia järjestöjä, vaan muuttaa toteutuessaan myös muiden toimijoiden yhteistyörakenteita sekä hyvinvointia ja terveyttä edistävän toiminnan toimintaympäristöä (mt. 130).

7. KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Yhteistyöfoorumit

Pohjois-Savon järjestötoiminnan kehittämisen saralla on tapahtunut paljon viimeisen kolmen vuoden aikana. Esimerkiksi Sakke - Pohjois-Savon järjestöyhteistyön kehittämishanke on tehnyt ansiokasta työtä järjestöjen yhteistyörakenteen luomiseksi sekä alueen järjestöjen ja yhdistysten näkyvyyden lisäämiseksi. Järjestöyhteistyön kehittäminen on luonut Pohjois-Savoon valmistelevan järjestöyhteistyöfoorumi- Jerryn. Sen tarkoituksena on toimia järjestöjen ja tiedotuksen alustana erilaisille järjestöille ja niiden verkostoille. Vuoden 2018 aikana Jerryn toimintaa rakennetaan pohjoissavolaiseen toimintaympäristöön sopivaksi ja virallisen toimintansa Jerry aloittaa vuonna

2019.(pohjoissavolaiset.fi 2018.) Jerry'n tarkoitus on olla osallisena Pohjois-Savon järjestöstrategian luomisessa. Vaikka valmisteleivassa Jerryssä toimiikin järjestöjen edustajia usealta eri sektorilta, herää edelleen kysymys, kuinka suunnitteilla olevien yhteistyörakenteiden avulla voitaisiin saavuttaa myös ne järjestöt, jotka eivät esimerkiksi aikatauluongelmien tai pitkien välimatkojen takia voi osallistua yhteistoimintaan? Pohjoissavolaiset yhdistykset tarvitsevat edelleen tukea yhteistyöverkostojensa kehittämisessä. Pelkästään sähköisissä viestimissä näkyminen ei riitä verkostoitumisen välineeksi.

Järjestökyselyn tulosten pohjalta on näkyvissä huoli siitä, että liian moni järjestö ja yhdistys jää edelleen järjestöjen välisen yhteistyön ja verkostojen ulkopuolelle. Pohjois-Savossa voisi olla hyvä järjestää tasaisin väliajoin suuren luokan järjestömessuja tai muita laajempia tapaamisia, joihin kuitenkin myös pienemmät toimijat voisivat osallistua matalalla kynnyksellä. Tapahtuma voisi olla osittain ”arena/foorumityyppinen”, jossa kaikki osallistujat voisivat tuoda esiin näkemyksiään ja kuulumisiaan. Järjestöareenaa/foorumia voitaisiin rakentaa vuosittain eri teemojen ympärille, jolloin tapahtuma säilyttäisi ajankohtaisuutensa. Apua ja mallia järjestöareenan/foorumin toteuttamiseksi voisi ottaa Keski-Suomen järjestöareenoista, joita Keski-Suomessa on järjestetty jo vuodesta 2009 lähtien.

Pohjoissavolaiset.fi- järjestötietopalvelu

Järjestökyselyn 2018 tuloksista selviää, että järjestöt tarvitsevat tukea edelleen hyvin laajasti, vaikka Sakke - hankkeessa ollaankin nähin tuen tarpeisiin jo tartuttu. Järjestöillä on tarvetta saada itsensä kuuluviin esimerkiksi uusien vapaaehtoistoimijoiden löytämiseksi ja uusien verkostojen luomiseksi. Sakke - hankkeessa kehitetty pohjoissavolaiset.fi- järjestötietopalvelu on erittäin hyvä alusta Pohjois-Savolaisten järjestöjen toiminnan näkyväksi ja tunnetuksi tekemisessä. Pohjois-Savossa toimii kuitenkin melkein 5 000 yhdistystä, joten on haasteellista saada järjestötietopalvelu mahdollisimman monen toimijan tietoon. Järjestötietopalvelua tulisikin markkinoida mahdollisimman tehokkaasti, kuten Sakke – hankkeessa onkin pyritty tekemään. Kuitenkin vastatakseen järjestökyselyssä tulleeseen tuen tarpeeseen järjestöjen tunnettavuuden ja

näkyvyyden parantamiseksi, tarvitsee pohjoissavolaiset.fi-järjestötietopalvelu suurta panostusta markkinointiin. Uutiskirje verkoston jäsenille, jaettavat flyerit ja sähköinen markkinointi ei riitä takaamaan tiedon levittäytymisestä riittävän monelle järjestö- ja yhdistystoimijalle. Järjestöille ja yhdistyksille täytyisi pystyä välittämään viesti siitä, ettei niillä välttämättä tarvitse olla omia nettisivuja, vaan toiminnasta voi kertoa laajasti myös järjestötietopalvelun kautta. Järjestötietopalvelua tulisi myös edelleen markkinoida sanomalehdissä. Uutiskirjeiden ja sähköisen viestinnän vaara on sen hukkumista valtaavaan medianvirtaan.

Järjestöjen ja yhdistysten viestinnän tehostaminen

Järjestökyselyyn vastanneista yhdistyksistä 67 % kertoo edelleen käyttävänsä lehti-ilmoituksia viestinnässään. Saman verran kuin Facebookia. Kysymys kuuluukin, että voisivatko järjestöt ja yhdistykset tehdä myös jotain itse näkyvyytensä lisäämiseksi? Suurimmalla osalla järjestöistä ja yhdistyksistä on esitteitä omasta toiminnastaan ja erilaisia sektorikohtaisia järjestölehtiäkin Suomesta löytyy useita. Maakunnista näyttää kuitenkin puuttuvan julkaisu, jossa kaikki halukkaat voisivat kertoa toiminnastaan. Erillinen, esimerkiksi muutaman kerran vuodessa julkaistava maakunnan järjestölehti voisi toimia hyvin pohjoissavolaiset.fi-järjestötietopalvelun rinnalla. Yhdistykset itse voisivat toimia lehden toimittajina, luoden juttuja ja ajankohtaisia artikkeleita liittyen kolmannen sektorin toimintaan. Pitäisi vain selvittää alueen järjestöjen tahtotilaa sijoittaa rahallisia resursseja tähän sekä löytää myös tekijöitä lehden taittamiseksi.

Kyselyn perusteella vahva tuen tarve liittyy sähköisten viestintäkanavien hyödyntämiseen. Järjestöjen ja yhdistysten näkyvyys sosiaalisessa mediassa onkin yksi huomioon otettava asia ulkoisen viestinnän tehostamiseksi. Moni toimija jo kertookin tapahtumistaan ja toiminnastaan muun muassa Facebookissa ja Instagramissa. Olisi kuitenkin tarpeellista miettiä, mitä muita sosiaalisen median kanavia voisi käyttää. Olisiko vaikkapa Twitterin käytön aloittamisella tai lisäämisellä painoarvoa viestinnän tehostamisessa? Esimerkiksi poliitikot ja toimittajat käyttävät Twitteriä hyvinkin ahkerasti (Tampereen yliopisto, Viestinnän tiedekunta 2018). Voisiko näin ollen Twitter olla järjestöille myös vaikuttamisen väline?

Etelä-Pohjanmaan järjestöstrategian 2015 yksi lähtökohta oli, että järjestöjen sisäinen ja ulkoinen viestintä tunnustetaan tärkeäksi osa-alueeksi järjestöjen toiminnassa:

” Aktiivinen ja eri kanavia monipuolisesti käyttävä sisäinen ja ulkoinen viestintä on järjestötoiminnan kivijalka ja ennakoivan vaikuttamisen tuki” (Etelä-Pohjanmaan liitto 2014, 17.)

Myös Pohjois-Savon järjestöstrategian luomisessa olisi tärkeää huomioida järjestöjen ja yhdistysten viestintään liittyviä asioita. Järjestöt ja yhdistykset voisivat esimerkiksi yhteisissä tapaamisissa miettiä lisää keinoja viestintänsä parantamiseen ja mitä lisäarvoa viestinnän kehittäminen mahdollisesti toisi tullessaan. Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry tarjoaa maakunnan järjestöille vertaistukitapaamisia liittyen järjestöjen sisäiseen ja ulkoiseen viestintään (Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry 2018). Pohjois-Savoon tarvittaisiin myös toimija, joka kouluttaisi järjestöjä ja yhdistyksiä viestintään liittyvissä asioissa.

Yhteistyö kunnan kanssa

Järjestökyselyn perusteella järjestöt ja yhdistykset tarvitsevat eniten tukea yhteistyön kehittämiseksi kunnan kanssa. Yhdistykset kokevat, että vuorovaikutus kunnan kanssa on hyvä, mutta yhteistyö takkuu tai sitä ei ole riittävästi. Mistä tämä johtuu ja mitä asialle olisi tehtävissä? Tätä pohjoissavolaisista järjestöistä lähtöisin olevaa viestiä täytyisi viedä vahvasti kuntien suuntaan. Kuntien tulee edistää uusien ja uudenlaisten vuorovaikutussuhteiden syntymistä (Möttönen & Niemelä 2005, 104). Kuntien välillä on varmasti eroja, mutta väkisin herää kysymys, että otetaanko kaikissa kunnissa järjestöt riittävästi mukaan paikalliseen hyvinvointipolitiikkaan? (mt., 104). Toisaalta järjestöjen ja yhdistysten resurssit yhteistyön lisäämiseksi ovat rajalliset, joka osaltaan vaikeuttaa uudenlaisten yhteistyömallien syntymisessä. Jos järjestöt haluavat saada lisättyä yhteistyötä kunnan kanssa ja vielä hyötyäkin siitä, niiden on avoimesti ryhdyttävä yhteistyöhön myös sillä ajatuksella, että myös julkinen sektori voi siitä hyötyä. Tarvitaan vakiintuneempaa yhteistyösuhdetta, jonka lähtökohtana on synnyttää uutta aktiiviteettia ja toimintaa (mt., 104). Tätä ei voi kuitenkaan jättää yksin kunnan tai järjestön harteille, vaan vaatii toimivaa vuorovaikutusta molempien suuntaan toteutukseen riittävän hyvin.

Osallisuus on asia, jota ei voi nykyään sivuuttaa. Suurin osa järjestökyselyyn vastanneista järjestöistä ja yhdistyksistä pelkäävät jäävänsä ulos paikallisten demokratiaelinten toiminnasta ja päätöksenteosta. Kunnallinen demokratia merkitsee sitä, että kuntalaiset voivat vaikuttaa kunnan toimintaan ja päätöksentekoon. (Möttönen & Niemelä 2005, 109). Tämä on myös osallisuutta. Järjestöt ja yhdistykset on perinteisesti koettu väylänä vaikuttaa. Järjestökyselyn tulosten perusteella tämä ei kuitenkaan kuntatasolla oikein pidä paikkansa. Kuntien tulisikin kysyä vahvemmin paikallisten järjestöjen kantaa tehdessään kuntalaisia koskevia päätöksiä.

7.1 Kehittämisehdotukset kyselyn uudelleen toteuttamista varten

On todennäköistä, että järjestökyselyjä toteutetaan Pohjois-Savossa myös tulevaisuudessa. Opinnäytetyönäni toteutettu Järjestökysely 2018 oli laaja selvitys yhdistysten nykytilasta, tulevaisuuden näkymistä ja haasteista, sekä tuen tarpeista ja sote-uudistuksen vaikuttavuudesta. Näinkin laajaan järjestökyselyyn voi olla rankkaa vastata, ainakaan kovin usein. Seuraavat järjestökyselyt kannattaisikin kiinnittää tiiviimmin jonkin teeman ympärille, jolloin kyselyllä saataisiin vielä eksaktimpaa tietoa johonkin tiettyyn aiheeseen tai ongelmaan. Tällainen teema voisi olla esimerkiksi, kuinka osallisuus näkyy järjestöjen ja yhdistysten toiminnassa ja millainen merkitys sillä on koko kolmannelle sektorille. Tulevan järjestökyselyn toteutusta kannattaa harkita tehtäväksi toisella ohjelmalla kuin Webropol. Ainakaan itse en osannut tehdä Webropolilla sellaisia kuvaajia, joissa olisin saanut kuvattua vastauksia samassa kuvaajassa usean toimialan osalta. Kyseinen ohjelma myös meni työn aikana useampaan kertaan vikatilaan, joiden selvittämiseen tarvittiin aikaa.

Jos tämänkaltainen järjestökysely aiotaan toteuttaa tässä laajuudessa tulevaisuudessa, kannattaa kyselyn tekemiseen ja analysointiin ottaa kaksi henkilöä. Kahdella henkilöllä tuloksista voi saada vielä paljon enemmän irti. Toinen voi tehdä tuloksista aina uusia ja sellaisia havaintoja, joita ei yksin tehtäessä huomaa. Lisäksi työn määrä helpottuu kahden henkilön toimesta.

7.2 Opinnäytetyön merkitys ja kiinnittyminen ammattialaan

Järjestöt ja yhdistykset ovat olennainen osa yhteisöpedagogien ammattialaa, ja nuorisotyön- ja kansalaistoiminnan koulutusohjelmasta valmistuu ammattilaisia kolmannen sektorin yhä ammattimaisempaan työkenttään. Yhteisöpedagogit tuntevat kolmannen sektorin toimintaympäristön ja kulttuurin. Toiminnan arviointi ja toiminnan kehittäminen ovat yhteisöpedagogien ydinosaamista. Järjestöiltä ja yhdistyksiltä vaaditaan toimintaympäristön muuttuessa valmiutta itsekin muuttua. Tässä muutosprosessissa on yhteisöpedagogien ammattitaidolle todellista käyttöä.

Opinnäytetyöni antaa arvokasta tietoa järjestöjen ja yhdistysten nykytilasta, tulevaisuuden näkymistä ja tuen tarpeista, niin järjestöjen itsensä, kuin julkisen- ja yksityisenkin sektorin käyttöön. Opinnäytetyö auttaa ymmärtämään järjestöjen ja yhdistyksen tekemää yhteistyötä ja sen merkitystä kansalaisten hyvinvoinnin edistäjänä. Järjestöt ja yhdistykset voivat saada tästä opinnäytetyöstä arvokasta tietoa toimintansa kehittämiseen.

Pohjois-Savon järjestökyselystä tehdään tiivistetty tulosjulkaisu. Valmistuessaan se löytyy osoitteesta: <http://www.pssotu.fi/julkaisut.html>. Järjestökyselyn tuloksia hyödynnetään taustamateriaalina Pohjois-Savon järjestöstrategian luomisessa.

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I.4. Uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Aaro, Harju & Ruuskanen-Himma 2016. Onnistu muutoksessa, Järjestöjohtajan ja kehittäjän käsikirja. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.
- Anheier, Helmut K 2014. Nonprofit Organizations. Theory, Management, Policy. 2. edition. Paignton UK: Routledge
- Anttonen, Erja. Järjestöyhteistyöllä lisää osaamista ja hyvinvointia Pohjois-Savoon. Teoksessa Vesama, Kristiina, Kirsi, Autio & Erja, Anttonen (toim.) Voi paremmin, osaa enemmän järjestötyössä! Kokemuksia ja käytänteitä hyvinvoinnin ja osaamisen vahvistamiseen.
- Asikainen, Katja 2015. Miun yhdistys – Pohjois-Karjalan yhdistysohjelma 2015-2020. Joensuu: Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto.
- Etelä-Pohjanmaan liitto 2018. Etelä-Pohjanmaan järjestöstrategia. Viitattu 19.9.2018. <https://www.epliitto.fi/jarjestostrategia>
- EMMY Järjestöyhteistyöryhmä 2018. EMMY: n perustamiskokous. Viitattu 2.10.2018. <https://www.innokyla.fi/documents/5620633/3c1058b0-8d0e-4967-8230-d5510124b484>
- Eronen, Tuomo & Korpelainen, Heidi (toim.). Pohjois- Karjalan järjestökysely 2016. Jake-hanke.
- Etelä-Pohjanmaan liitto 2014. Yhteistä todellisuutta rakentamassa. Etelä-Pohjanmaan järjestöstrategia 2015. Viitattu 2.10.2018.
- Heikkala, Juha 2001. Järjestön strategia. 4.Painos. Tampere: Tampere University Press.
- Häkkilä, Katja & Tourula, Marjo (toim.) 2013. Järjestöt ja kunta hyvinvointia edistämässä. Näkökulmia järjestö ja kuntayhteistyöhön. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.
- Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Edita Publishing Oy.
- Innokylä 2018. ESKO Ehkäisevän työn kärkihanke Oulussa. Viitattu. 20.9.2018. https://www.innokyla.fi/web/hanke147445/etusivu?p_p_id=projects_WAR_projectsportlet&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&projects_WAR_projectsportlet_projectId=346879&projects_WAR_projectsportlet_action=viewGeneral
- JAKE järjestö- ja kansalaistoiminnan kehittämishanke. jake-hanke. Viitattu 1.10.2018. http://jake-hanke.fi/?page_id=7
- JANE 2018. Pohjois-Karjalan järjestöasiain neuvottelukunta Jane. Mikä on JANE? Viitattu 1.10.2018. <https://www.jelli.fi/pohjois-karjalan-jarjestoasiain-neuvottelukunta-jane/mika-on-jane/>

- JANE 2018. Mitä JANE tekee? Viitattu 1.10.2018. <https://www.jelli.fi/pohjois-karjalan-jarjestoasiain-neuvottelukunta-jane/mika-on-jane/tavoitteet-ja-toiminta/>
- Kaunismaa Pekka (toim.) 2014. Yhdistykset yhteistyössä? Kuvauksia keskisuomalaisten järjestöjen palveluista. Sarja B. Projektiraportit ja selvitykset 2014. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu Humak.
- Keski-Suomen Yhteisöjen tuki ry. Ohjaus ja neuvonta. Viitattu 2.10.2018. <http://www.kyt.fi/ohjaus-ja-neuvonta>
- Keski-Suomen Yhteisöjen tuki ry 2018. Sinunkin yhteisöäsi varten! Viitattu 19.9.2018. <https://www.kyt.fi/home/55-vaikuttavat-jarjestot/244-keski-suomen-jaerjestoekartoitus-2018>
- Kumaja 2018. Uudenmaan maakunnan järjestöjärjestöstrategia kiinnosti kumajatreffeillä Vantaalla ja Porvoossa. Viitattu 19.9.2018. <https://kumaja.fi/uudenmaan-maakunnan-jarjestostrategia-kiinnosti-kumajatreffeilla-vantaalla-ja-porvoossa/>
- Lapinliitto 2014. Tasa-arvoista yhteistyötä- Lapin järjestöstrategia 2030. Lapinliitto. Pdf: <https://www.lappilaiset.fi/assets/files/sites/5/2017/05/Lapin-jarjestostrategia.pdf>
- Lapinliitto 2018. Lapland Above Ordinary. Maakunnallinen järjestöneuvottelukunta. Viitattu 25.9.2018. <http://www.lappi.fi/lapinliitto/kehittaminen-ja-eduvalvonta/jarjestoasiat>
- Lappilaiset.fi. Lapin maakunnallinen järjestöstrategia. Tiivistelmä (ote strategiasta). Viitattu 19.9.2018. <https://www.lappilaiset.fi/jarjestoille-ja-kumppaneille/yhteistyotaja-vaikuttamista/maakunnallinen-jarjestoneuvottelukunta/lapin-maakunnallinen-jarjestostrategia/>
- Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys 2018. Järjestökysely 2018. Lappilaiset.fi-sivusto. Viitattu 19.9.2018. <https://www.lappilaiset.fi/jarjestoille-ja-kumppaneille/yhteistyotaja-vaikuttamista/maakunnallinen-jarjestokysely/>.
- Loimu, Kari 2013. Yhdistystoiminnan käsikirja. 6. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Mykrä, Pekka & Varjonen, Elina 2013. Järjestöjen ja kuntien yhteistyö Raha-automaattiyhdistyksen näkökulmasta. Teoksessa Häkkinen, Katja & Tourula, Marjo (toim.) 2013. Järjestöt ja kunta hyvinvointia edistämässä. Näkökulmia järjestö ja kuntayhteistyöhön. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys
- Möttönen, Sakari & Niemelä, Jorma 2005. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Ovaskainen, Henna 2016. Järjestötoiminnan kehittäminen Pohjois-Savossa. Järjestökyselyn toteutus maakunnan järjestötoimijoille. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Peltosalmi, Juha & Eronen, Anne & Litmanen, Tapio & Londén, Pia & Näätänen Ari-Matti & Ruuskanen, Petri & Selander, Kirsikka 2018. Järjestöbarometri 2018

(2018). Ajankohtaiskuva sosiaali- ja terveystyöjärjestöistä. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Peltosalmi, Juha & Eronen, Anne & Litmanen, Tapio & Londen, Pia & Ruuskanen, Petri 2016. Järjestöbarometri 2016. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Ristolainen, Heidi 2015. Osaajat järjestötyössä. Järjestöyöntekijöiden näkemyksiä ammattitaidosta, työn hallinnasta ja tulevaisuudesta. OK-opintokeskus.

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Järjestö 2.0 Pohjois-Karjala-hanke. Viitattu 1.10.2018. https://www.jelli.fi/yhdistykset_yhteistyossa/jarjesto-2-0-hanke/

Pohjois-Pohjanmaa 2017. Järjestöneuvottelukunta. Viitattu 29.12.2017. https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/pohjois-pohjanmaan_liitto/organisaatio/toimikunnat_ja_ty%C3%B6ryhm%C3%A4t/j%C3%A4rjest%C3%B6neuvottelukunta

Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys Ry 2018. Viitattu 20.9.2018. <http://www.pssotu.fi/toiminta.html>

Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys Ry. Pohjois-Savon yhdistysohjelma / järjestöstrategia. Viitattu 20.9.2018. <http://www.pssotu.fi/ohjelma.html>

Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys Ry. Pohjois-Savon Järjestöyhteistyön rakenne. Viitattu 20.9.2018. <http://www.pssotu.fi/rakenne.html>

Pohjois-Savon Vertaistuen keskus 2018. Faktat. Viitattu 1.10.2018. <https://www.pohjoissavonveke.fi/faktat/>

Pohjoissavolaiset.fi 2018. Mikä on pohjoissavolaiset.fi järjestötietopalvelu? Viitattu 25.9.2018. <https://www.pohjoissavolaiset.fi/tietoa-palvelusta/>

Pohjoissavolaiset.fi 2018. Kohti näkyvää ja vahvaa järjestöyhteistyötä! Viitattu 25.9.2018. <https://www.pohjoissavolaiset.fi/assets/files/sites/10/2018/08/Jerryn-toiminta.pdf>

Patentti- ja rekisterihallitus 2018. Yhdistysnetti. http://yhdistysrekisteri.prh.fi/ot-haku.htx?kieli=1&oskori=NEW&hakuraja=1&nimi=&kotipaikka=&ensrek=&viimrek=&osoite=&maak=02&vapaa=&sb_haku=Hae

Reimers, Joachim. Järjestön ja yrityksen välinen yhteistyö. Kansalaisareena ry. Kansalaisareenan julkaisuja 1/2017. Viitattu 18.12.2017. http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2017/04/Jarjeston_ja_yhdistyksen_valinen_yhteistyö_WEB.pdf

Ristolainen, Heidi 2015. Osaajat järjestötyössä. Järjestöyöntekijöiden näkemyksiä ammattitaidosta, työn hallinnasta ja tulevaisuudesta. OK-opintokeskus.

Sosiaaliturvayhdistykset 2018. Alueelliset yhdistykset. Maakunnallista vaikuttamista. Viitattu 19.9.2018. <https://www.sosiaaliturvayhdistykset.fi/yhdistykset.html>

Satakunnan Järjestöyhteistyöryhmä JYTRY 2018. JYTRY-esite. Viitattu 1.10.2018. http://www.yhteisokeskus.fi/wp-content/uploads/2018/02/jytryesite18_a5.pdf

- STEA 2017. Viitattu 15.12.2017. <http://www.stea.fi/stea>
- STEA 2018. Viitattu 28.8.2018. <http://www.stea.fi/stea>
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry 2017. Järjestöjen ja yritysten yhteistyö. Viitattu 18.12.2017. <https://www.soste.fi/elinvoimaiset-jarjestot/jarjestojen-ja-yritysten-yhteisty.html>
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Järjestö 2.0: mukana muutoksessa – ohjelma. Viitattu 1.10.2018. <https://www.soste.fi/elinvoimaiset-jarjestot/jarjesto-2.0-mukana-muutoksessa.html>
- Tervonen, Marjo – Riitta 2016. Soste. Järjestöjen palvelutuotanto uusien haasteiden edessä. Viitattu 18.11.2017. <https://www.soste.fi/elinvoimaiset-jarjestot/jarjestojen-palvelutuotanto-uusien-haasteiden-edessa.html>
- Tervonen, Marjo-Riitta 2017. Järjestöjen ja kuntien yhteistyö. Viitattu 18.12.2017. <https://www.soste.fi/elinvoimaiset-jarjestot/jarjestojen-ja-kuntien-yhteisty.html>
- Tuomela, Jaana 2015. Satakunnan järjestöstrategia 2035. Pori: Satakunnan yhteisökeskus/Satakunnan yhteisöt ry.
- Valtioneuvosto 2018. Maakunta- ja soteuudistus. Järjestöjen asema sote- ja maakuntamallissa. Viitattu 7.9.2018. <https://alueuudistus.fi/documents/1477425/5274232/08+J%C3%A4rjest%C3%B6jen+asema+sote-+ja+maakuntamallissa.pdf/000006fc-e1ad-4b76-a78f-5335ce0ac2cc/08+J%C3%A4rjest%C3%B6jen+asema+sote-+ja+maakuntamallissa.pdf.pdf>
- Vilka, Hanna 2009. Tutki ja kehitä. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: FINN LECTURA.
- Vlasof, Tiina 2015. Raportti. Yhdistys ja kuntakumppanuus kansanterveysyhdistyksillä Pohjois- Karjalassa 2015. Joensuu: pohjois- Karjalan kansanterveyden keskus.
- Vlasof, Tiina 2017. Kunnat ja järjestöt- avustukset ja yhteistyötoimet vuosina 2014 ja 2015. Teoksessa Kauppila, Annika & Korpelainen, Heidi (toim.) JAKEn tarina- ja kansalaistoimintaa kehittämässä. Joensuu: JAKE- Järjestö -ja kansalaistoiminnan kehittämishanke, 32.
- Yhdistystori.fi 2018. Keski-Suomen järjestöareena. Viitattu 2.10.2018. <https://www.yhdistystori.fi/yhteistyota/keski-suomen-jarjestoareena/>
- Yhdistystori.fi 2018. Keski-Suomen yhdistysten viestintärinki. Viitattu 2.10.2018. <https://www.yhdistystori.fi/yhteistyota/keski-suomen-yhdistysten-viestintarinki/>

LIITTEET

LIITE 1. Järjestökyselyn 2018 kyselylomake

Pohjois-Savon järjestökysely 2018

Pohjois-Savon järjestökyselyllä 2018 selvitetään yhdistysten tilaa, toimintaa ja tulevaisuudennäkymiä Pohjois-Savossa.

Kysely toteutetaan osana Sakke - Pohjois-Savon järjestöyhteistyön kehittämishanketta, jota hallinnoi Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys ry. Kyselyn toteuttaa opinnäytetyönä Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelija.

Järjestökysely on aiemmin toteutettu Pohjois-Savon alueella vuonna 2016. Tämä kysely tuottaa vertailutietoa pohjoissavolaisista yhdistyksistä ja niiden tilanteesta. Lisäksi kysely sisältää kysymyksiä liittyen tulevaan sote- ja maakuntauudistukseen järjestöjen ja yhdistysten näkökulmasta.

Kyselyn tuloksia hyödynnetään Pohjois-Savon järjestöyhteistyön kehittämisessä ja kyselyn tulokset antavat arvokasta tietoa maakunnalliseen yhdistysohjelmaan. Kaikki kyselyn vastaukset käsitellään ja analysoidaan luottamuksellisesti, eikä kyselyyn vastanneiden henkilöllisyys välity tuloksista.

Mikäli vastaaminen keskeytyy, niin valmiit vastaukset voi tallentaa ”Tallenna & jatka myöhemmin” -painikkeesta ja jatkaa vastaamista toisena ajankohtana (järjestelmä lähettää sähköpostiin uuden vastauslinkin). Vastausaikaa kokonaisuudessaan kannattaa varata noin 15-25 minuuttia.

Kyselyyn voi vastata 6.5..2018 asti.

Lähetähän vastauksesi, vaikka et osaisi vastata kaikkiin kysymyksiin. Kyselyn tulokset julkaistaan syksyllä 2018 Pohjoissavolaiset.fi- järjestötietopalvelussa ja koko opinnäytetyö on saatavilla theseus.fi-palvelussa.

Osa 1. taustatiedot

Yhdistyksen taustatiedot

1. Yhdistyksen nimi?

Mikä on yhdistyksenne kotipaikka?

Huom: jos vastaat kotipaikaksi muu kuin Kuopio, niin seuraava kysymys on numero 4.

2.

Iisalmi

Kaavi

Keitele

Kiuruvesi

Kuopio

Lapinlahti

Leppävirta

Pielavesi

Rautalampi

Rautavaara

Siilinjärvi

Sonkajärvi

Suonenjoki

Tervo

Tuusniemi

Varkaus

Vesanto

Vieremä

Joku muu

Onko yhdistyksenne rekisteröitynyt?

4.

Kyllä

Ei

Milloin yhdistyksenne on perustettu?**5.**

Ennen vuotta 1900

1900-1918

1919-1929

1930-1939

1940-1949

1950-1959

1960-1969

1970-1979

1980-1989

1990-1999

2000-2009

2010 tai sen jälkeen

Kuinka laaja on pääasiallinen toiminta-alueenne?**6.**

Kylä

Kaupunginosa

Kunta

Seutu

Maakunta

Koko Suomi

Kansainvälinen

Millä toimialalla yhdistyksenne pääasiallisesti toimii?

Jos useampi toimialaluokka koskee yhdistyksenne toimintaa, valitse vaihtoehto, mikä kuvaa toimintaanne mielestäsi vaihtoehdoista parhaiten.

7.

- Ammatti-, elinkeino- tai talousyhdistys
- Eläkeläis- tai veteraanijärjestö
- Kasvatus-, tiede- tai opintoyhdistys
- Kotiseutu- tai perinneyhdistys, sukuseura
- Kylä- tai kaupunginosayhdistys
- Lapsi- ja perheyhdistys
- Maanpuolustukseen liittyvä yhdistys
- Marttayhdistys
- Metsästys- tai kalastusyhdistys
- Monikulttuurisuusyhdistys, ystävyysseura
- Nuorisoyhdistys, opiskelijajärjestö
- Pelastusalan vapaaehtoisyhdistys
- Sosiaali- tai terveysyhdistys
- Taide- tai kulttuuriyhdistys
- Urheilu- tai liikuntaseura
- Vapaa-aika- tai harrastusyhdistys
- Ympäristö-, eläin- tai luonnonsuojeluyhdistys
- Poliittinen yhdistys
- Yleis- ja monialajjärjestö

Onko yhdistyksellänne toimitilaa?

8.

Ei

Kyllä, vuokrattu toimitila

Kyllä, yhdistyksen omistama toimitila

Muu, mikä

Vastaajan taustatiedot

9. Mikä on asemasi yhdistyksessä?

Puheenjohtaja

Hallituksen jäsen tai sihteeri

Muu yhdistyksen aktiivitoimija

Palkattu työntekijä

Muu, mikä?

Osa 2. Yhdistykseenne määrällisiä tietoja

Jäsenmäärä ja vapaaehtoisten määrä

10. Kuinka paljon yhdistyksessänne on jäseniä?

0-20

21-50

51-100

101-200

201-500

yli 500

11. Miten jäsenmäärä on kehittynyt vuodesta 2016 vuoteen 2018

Kasvanut yli 10%

Pysynyt vakaana

Pienentynyt yli 10%

Kuinka paljon yhdistyksessänne toimi vapaaehtoisia päättyneen vuoden aikana?

12.

(Tässä kysymyksessä vapaaehtoisilla ei tarkoiteta hallituksessa tai johtokunnassa toimivia)

ei yhtään

1-10

11-20

21-30

31-40

41-50

51-60

61-70

71-80

81-90

91-100

yli 100

Miten vapaaehtoisten määrä on kehittynyt vuodesta 2016 vuoteen 2018?

13.

Kasvanut yli 10%

Pysynyt vakaana

Pienentynyt yli 10%

Yhdistyksen rahoitus ja henkilöstö

Millaisia palkattuja työntekijöitä yhdistyksessänne oli vuonna 2017?

14.

(Voit valita useampia vaihtoehtoja)

Palkattuja työntekijöitä ei ollut

Osa-aikaisia työntekijöitä

Kokopäiväisiä työntekijöitä

Tuntityöntekijöitä

Työllistämistuettuja

Kuinka monta palkattua henkilöä yhdistyksessänne toimi vuonna 2017?

15.	
Kuinka monta henkilöä yhteensä?	
Kuinka monta henkilötyövuotta yhteensä? (täysipäiväisiksi ja kokovuotiksi muutettuna)	

Miten palkattujen työntekijöiden määrä on kehittynyt vuodesta 2016 vuoteen 2018?

16.

Kasvanut yli 10%

Pysynyt vakaana

Pienentynyt yli 10%

Talous ja avustukset

Kuinka paljon olivat yhdistyksenne kokonaiskulut vuonna 2017?

17.

(palkat, vuokrat, matkakulut, toimintakulut, muut kulut yhteensä)

(Tämä ei siis ole yli-tai alijäämä, vaan kokonaisuuden kokoluokkaa hamottava kysymys)

yhdistyksellä ei ollut lainkaan kuluja

1-100€

101-500€

501-1 000€

1 001- 5 000€

5 001-10 000€

10 001-50 000€

50 001-100 000

yli 100 000€

18. Miltä tahoilta yhdistyksenne sai avustuksia viime vuonna ja kuinka paljon?

(voit valita useamman vaihtoehdon jos ne koskettavat yhdistystoimintaanne)

	1-100€	101-1000€	1001-10000€	10000-100000€	yli 100000€
Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA					
Kunta/kaupunki					
Säätiö tai rahasto					
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ELY					
Euroopan unioni (esim. ESR)					
Cimo					
Maakuntaliitto					
Leader-ryhmät					
Taiteen edistämiskeskus tai taidetoimikunta					
Lahjoitus tai testamentti					
Ministeriö, mikä?					
Jokin muu rahoituslähde, mikä?					

19. Harjoittaako yhdistyksenne varainhankintaa seuraavilla osa-alueilla?

(vastaa kaikkiin, joita yhdistyksenne on viimeisen vuoden aikana harjoittanut)

Jäsenmaksut

Myyjäiset ja arpajaiset

Tapahtumat ja tilaisuudet

Tuotteiden myynti

Vuokraustoiminta

Rahankeräys (esim. lipaskeräys)

Jotain muuta, mitä?

Yhdistys ei harjoita varainhankintaa

20. Tuottaako yhdistyksenne jotain myytävää palvelua kunnalle?

Ei _____

Kyllä, mitä palvelua?

21. Tuottaako yhdistyksenne jotain myytävää palvelua muulle organisaatiolle/kohderyhmälle kuin kunnalle?

Ei _____

Kyllä, mitä palvelua?

Osa 3. Toiminnan nykytila**Eri toimintojen merkitys**

Minkälainen merkitys seuraavilla toiminnoilla on yhdistyksessänne?

0= ei koske yhdistystä, 1= merkitys erittäin pieni, 2= merkitys melko pieni, 3= merkitys kohtalainen, 4= merkitys melko suuri, 5= merkitys erittäin suuri

	ei koske yhdistystä	merkitys erittäin pieni	merkitys melko pieni	kohtalainen merkitys	merkitys melko suuri
Vaikuttamistoiminta (esim.edunvalvonta)					
Vertaistoiminta					
Vapaaehtoistoiminta					
Asiantuntijuus					
Tiedonvälitys					
Ohjaus ja neuvonta					
Harrastus- ja virkistystoiminta					
Palveluntuottaminen					
Koulutus					
Hankkeet, projektit					
Ehkäisevä työ					
Jokin muu merkittävä toiminta, mikä?					

Viestintä

23. Mitä viestintäkanavia käytätte?

(vastaa kaikkiin, joita olette käyttäneet viime vuoden aikana)

Ilmoitustaulu

Yhdistyksen WWW-sivut

Pohjoissavolaiset.fi - järjestötietopalvelu

Blogi

Sähköposti

Facebook

Instagram

Twitter

YouTube

Piirijärjestön, opintokeskuksen tai muun vastaavan yhteiset kanavat

Puhelin ja tekstiviestit

Lehti-ilmoitus

Posti (esimerkiksi jäsenkirje tai paperinen jäsentiedote)

Muu, mikä?

Tarvitseeko yhdistyksenne tukea sähköisen viestinnän käyttöönottoon? Jos tarvitsee, millaista tukea kaipaatte?

24. Onko yhdistyksellänne:

(valitse kaikki, jotka koskevat yhdistystänne)

Viestintäsuunnitelma

Toimintasuunnitelmassa oma viestintäosuus

Käytössä emojärjestön viestintäohjeet tms.

Nimetty viestintävastaava

Nimetty tiedottaja

Graafinen ohjeistus (logo, ulkoasu jne.)

Ei mitään ylläolevista

Toiminnan tila

Arvioikaa yhdistyksenne tämän hetkistä toimintaa seuraavien väittämien avulla:

(Arvioi mihin yhdistyksenne sijoittuu väittämien osalta)

25.

	Täysin eril- mieltä	Jokseenkin ei mieltä	samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Yhdistyksen toiminta- ajatus on epäselvä					Yhdistyksen toiminta- ajatus on selkeä
Jäsenet eivät tunne toiminta-ajatuksista lainkaan					Jäsenet tuntevat toiminta-ajatuksen hyvin
Yhdistyksen on vaikeaa saada vapaaehtoistoimijoita					Yhdistyksen on helppo saada vapaaehtoistoimijoita
Yhdistyksen toiminta on hiipunut, eikä se juurikaan kehity					Yhdistyksen toiminta on vahvaa ja kehittyvää
Yhdistyksen taloudellinen tilanne on epävarma (tai heikko)					Yhdistyksen taloudellinen tilanne on vakaa
Yhdistyksen toimintatavat ovat vanhanaikaisia					Yhdistyksen toimintatavat ovat nykyaikaisia
Yhdistystä ei juurikaan tunneta toiminta-alueella					Yhdistys tunnetaan hyvin toiminta-alueella
Yhdistys ei edistä alueen väestön hyvinvointia					Yhdistys edistää vahvasti alueen väestön hyvinvointia

Arvioikaa yhdistyksenne toimintaa viiden vuoden kuluttua seuraavien väittämien avulla:

(Arvioi mihin yhdistyksenne sijoittuu väittämien osalta)

26.

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Ei samaa eikä ei mieltää	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Yhdistyksen toiminta-ajatus on epäselvä					Yhdistyksen toiminta-ajatus on selkeä
Jäsenet eivät tunne toiminta-ajatusta lainkaan					Jäsenet tuntevat toiminta-ajatuksen hyvin
Yhdistyksen on vaikeaa saada vapaaehtoistoimijoita					Yhdistyksen on helppo saada vapaaehtoistoimijoita
Yhdistyksen toiminta on hiipunut, eikä se juurikaan kehity					Yhdistyksen toiminta on vahvaa ja kehittyvää
Yhdistyksen taloudellinen tilanne on epävarma (tai heikko)					Yhdistyksen taloudellinen tilanne on vakaa
Yhdistyksen toimintatavat ovat vanhanaikaisia					Yhdistyksen toimintatavat ovat nykyaikaisia
Yhdistystä ei juurikaan tunneta toiminta-alueella					Yhdistys tunnetaan hyvin toiminta-alueella
Yhdistys ei edistä alueen väestön hyvinvointia					Yhdistys edistää vahvasti alueen väestön hyvinvointia

Osallisuus ja lähidemokratia

27. Arvioikaa yhdistyksenne suhdetta kansalaisten osallisuuteen ja paikalliseen päätöksentekoon

1= täysin eri mieltä, 2= osittain eri mieltä, 3= ei samaa eikä eri mieltä, 4= osittain samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Yhdistyksen toiminta ehkäisee syrjäytymistä					
Yhdistys pystyy lisäämään kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia					
Yhdistys on onnistunut hyvin edunvalvontatehtävässään					
Yhdistyksellä on hyvä keskusteluyhteys kunnan kanssa					
Yhdistyksellä on suuri vaikutus kunnan toimielinten päätöksentekoon					
Yhdistys osallistuu kunnan ja järjestöjen yhteisiin tapaamisiin, foorumeihin tai kehittämispäiviin					
Yhdistys on halukas kehittämään kuntatason lähidemokratiaelinten toimintaa (aluetoimikunnat, hyvinvointifoorumit, vammaisneuvostot, vanhusneuvostot jne.)					

Osa 4. Yhteistyö

Yhdistysten välinen yhteistyö

Kuinka paljon yhdistyksellänne on paikallista yhteistyötä muiden yhdistysten kanssa

28.
seuraavissa asioissa?

jonkin verran

	ei lainkaan	vähän	paljon
Tapahtumat			
Vapaaehtois- ja vertaistoiminta			
Tukipalvelut			
Koulutukset			
Tiedotus ja markkinointi			
Vaikuttaminen (esim. edunvalvonta)			
Varainhankinta			
Jotain muuta yhteistyötä, mitä? _____			

Kuinka paljon muiden yhdistysten kanssa tehtävän yhteistyön määrä on muuttunut

29.
yhdistyksessänne viimeisen kahden vuoden aikana?

	pienentynyt paljon	pienentynyt vähän	pysynyt samana	kasvanut vähän	kasvanut paljon

30. Millaisten yhdistysten kanssa teitte yhteistyötä vuonna 2017

(Voit valita useamman vaihtoehdon)

- Paikallinen oman alan yhdistys
- Paikallinen muun alan yhdistys
- Alueellinen oman alan yhdistys
- Alueellinen muun alan yhdistys
- Valtakunnallinen oman alan yhdistys
- Valtakunnallinen muun alan yhdistys
- Oma piiri tai keskusliitto
- Kansainvälinen yhteistyö
- Ei yhteistyötä muiden yhdistysten kanssa

Arvioi kuinka paljon seuraavia hyötyjä yhteistyö on tuonut mukanaan

31.

1= ei lainkaan, 2= vähän, 3= en osaa sanoa, 4= jonkin verran, 5= paljon

	1	2	3	4	5
Hyvinvointia jäsenille ja kohderyhmille					
Aktiivisempaa vapaaehtoimintaa					
Tehostaa resurssien käyttöä tai tuo lisäresursseja					
Vahvistaa osaamista (esim. talous- ja hallintoasioissa, tiedotuksessa)					
Parantaa toimintaedellytyksiä (mm. tilat, välineet jne.)					
Luo yhdessä tekemisen iloa					
Parempia vaikuttamismahdollisuuksia (helpottaa yhteistyötä mm. kuntien kanssa)					
Jotain muuta, mitä? _____					

Arvioi, kuinka paljon seuraavat yhdistystänne koskevat asiat vaikeuttavat yhteistyötä

32.

muiden yhdistysten kanssa:

1= ei lainkaan, 2= vähän, 3= en osaa sanoa, 4= jonkin verran, 5= paljon

	1	2	3	4	5
Heikko sitoutuminen yhteistyöhön					
Yhteistyön vaatimat lisäresurssit ja rahoitus					
Pelko oman järjestön asemasta					
Pitäytyminen totutuissa toimintatavoissa					
Yhdistys ei ole saanut yhteistyökutsuja					
Tiedon puute muista yhdistyksistä					
Joku muu, mikä? _____					

Kuinka paljon aiotte tehdä yhteistyötä seuraavilla osa-alueilla muiden yhdistysten kanssa**33.
seuraavan viiden vuoden aikana?**

	ei lainkaan	vähän	kohtalaisesti	melko paljon	paljon
Tapahtumat					
Vapaaehtois ja vertaistoiminta					
Tukipalvelut (kirjanpito ym.)					
Koulutukset					
Tiedotus ja markkinointi					
Vaikuttaminen (esim. edunvalvonta)					
Kehittämishankkeet					
Varainhankinta					
Jotain muuta, mitä?					

Kuntayhteistyö

Kuinka paljon yhdistyksellänne on yhteistyötä kunnan kanssa seuraavissa asioissa?

34.

	ei lainkaan	vähän	kohtalaisesti	melko paljon	paljon
Tapahtumat					
Vapaaehtois- ja vertaistoiminta					
Tukipalvelut					
Koulutukset					
Tiedotus ja markkinointi					
Vaikuttaminen					
Koulu- tai oppilaitosyhteistyö					
Kehittämishankkeet					
Palvelutuotanto					
Toiminta-avustukset					
Tilat					
Jotain muuta, mitä _____					

Kuinka paljon kunnan kanssa tehtävän yhteistyön määrä on muuttunut yhdistyksessänne

35.
viimeisen kahden vuoden aika?

	vähentynyt paljon	vähentynyt jonkin verran	pysynyt samana	kasvanut jonkin verran	kasvanut paljon

36. Jos teillä on käytössä kunnan tiloja, miten tilamaksut tai vuokrat on kehittyneet kahden viime vuoden aikana?

Maksuttomat tilat ovat pysyneet maksuttomina

Maksuttomat tilat ovat muuttuneet maksullisiksi

Aiemmin maksulliset tilat ovat muuttuneet maksuttomiksi

Maksullisten tilojen hinta on pysynyt ennallaan

Maksullisten tilojen hinta on kallistunut

Maksullisten tilojen hinta on halventunut

37. Onko kunta esittänyt yhdistyksellenne kahden viime vuoden aikana pyyntöjä toimintamuodoista, joita kunta haluaisi yhdistyksen tuottavan?

Ei ole.

~~Kyllä, ilman rahallista vastiketta. Mitä toimintaa?~~

~~Kyllä, vastikkeeksi avustukselle (yleis-, toiminta- tai kohdeavustus). Mitä toimintaa?~~

Kyllä, muuta korvausta vastaan (yksikkökohtainen korvaus, ostopalvelusopimus jne.) Mitä toimintaa? _____

Osa 5. Kehittämistarpeet

Yhdistystoiminnan tuen tarve

38. Arvioikaa, onko yhdistyksellänne toimintaan liittyviä tarpeita, joihin toivoisitte tukea?

1= ei tarvetta, 2= vähäinen, 3=kohtalainen, 4= suuri, 5= erittäin suuri tarve

	1	2	3	4	5
Toiminnan näkyväksi ja tunnetuksi tekeminen					
Yhdistyksen viestinnän kehittäminen					
Sosiaalisen median hyödyntäminen					
Monikielinen viestintä maahanmuuttajille					
Yhdistysten yhteiset tilat (esim. järjestöalo)					
Rahoituksen vahvistaminen					
Yhdistyksen toiminnan kehittäminen					
Yhdistyksen edunvalvonnan ja vaikuttamisen tehostaminen					
Koulutus					
Hankeneuvonta					
Tietotekninen tuki					
Jäsenhankinta					
Vapaaehtoisten rekrytointi					
Vähemmistöryhmien saaminen mukaan yhdistyksen toimintaan					
Vertaistoimijoiden ja vapaaehtoistoimijoiden tukeminen					
Verkostoituminen muiden yhdistysten kanssa					
Yhteistyön kehittäminen kunnan kanssa					
Yhteistyön kehittäminen oppilaitosten kanssa					
Olemassa olevien verkostojen toiminnan tukeminen					
Jokin muu tuen tarve, mikä? _____					

39. Oletteko saaneet yhdistyksellenne ulkopuolista tukea, johonkin tuen tarpeeseen viimeisen kahden vuoden aikana?

Ei

~~Kyllä, millaista tukea olette saaneet? _____~~

Sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksen arviointi yhdistyksen toimintaan

40. Miten arvioitte sote- ja maakuntauudistuksen vaikuttavan seuraaviin asioihin?

sote = sosiaali- ja terveys

1= heikentää paljon, 2= heikentää jokin verran, 3= ei vaikutusta, 4= parantaa jonkin verran, 5= parantaa paljon

	eos	1	2	3	4	5
Yhdistyksenne mahdollisuus saada kunnalta toiminta-avustusta						
Yhdistyksenne mahdollisuus saada maakunnalta toiminta-avustusta						
Yhdistyksenne mahdollisuus saada kunnalta tiloja käyttöönsä maksutta tai edullisesti						
Yhdistyksenne mahdollisuus saada maakunnalta tiloja käyttöönsä maksutta tai edullisesti						
Yhdistyksenne asema kunnan hyvinvointia ja terveyttä edistävässä toiminnassa						
Yhdistyksenne näkemysten ja asiantuntemuksen ottaminen huomioon kunnan hyvinvointia ja terveyttä edistävässä toiminnassa						
Yhdistyksenne näkemysten ja asiantuntemuksen ottaminen huomioon palvelujen tuottamisessa ja kehittämisessä uusissa rakenteissa						
Kunnan arvostus yhdistyksenne toimintaa kohtaan						
Maakunnan arvostus yhdistyksenne toimintaa kohtaan						
Mikäli yhdistyksenne tuottaa palveluja, sen asema niiden tuottajana ja myyjänä uusissa rakenteissa						

41. Mikä on yhdistyksenne merkittävin huoli ja/tai kiitos liittyen Pohjois-Savon maakunta- tai sotehallinnon valmisteluun?

Sakke-hanke

42. Oletko kuullut Sakke- hankkeesta?

Sakke - Pohjois-Savon järjestöyhteistyön kehittämishanke on Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys Ry:n hallinnoima ja Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) rahoittama hanke. Hanke toimii vuosina 2017-2019. Sakke-hanke vastaa toiminnallaan Pohjois-Savon järjestökentältä nousseeseen tarpeeseen kehittää järjestöjen ja yhdistysten yhteistyön edellytyksiä. Sakke kehittää yhteistyötä Pohjois-Savossa yhdistysohjelman, järjestötietopalvelun sekä järjestötoimijoiden yhteistyörakenteen avulla.

Ei

Kyllä, mistä?

43. Oletko sinä tai onko joku muu yhdistyksenne jäsen ollut mukana Sakke-hankkeen toiminnassa?

Ei

Kyllä

44. Mikä on ollut Sakke-hankkeen merkittävin anti yhdistyksellenne tähän mennessä?

45. Kommentteja aiheeseen liittyen. Sana on vapaa!

(Vapaehtoinen)
